

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประภามন্ত্রী 2

THE CEATION OF TEACHING PACKAGE ON ACTIVITIESTO ENHANCE LISTENING,
SINGING AND MOVEMENT SKILLS FOR STUDENTS
IN KINDERGARTEN 1 AT PRAPHAMONTREE 2 SCHOOL

สุชาดา ยุวศักดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2565

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE CEATION OF TEACHING PACKAGE ON ACTIVITIESTO ENHANCE LISTENING,
SINGING AND MOVEMENT SKILLS FOR STUDENTS
IN KINDERGARTEN 1 AT PRAPHAMONTREE 2 SCHOOL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Art Education)

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2022

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2

ของ

สุชาดา ยุรศักดิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงนุช สุนทรนผล) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉานิก หวังพานิช)

ชื่อเรื่อง	การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
ผู้วิจัย	สุชาดา ยूरศักดิ์
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงนิจา สุนทรธนผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้องและการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 รวมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะดังกล่าว โดยมีวิธีการดำเนินวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง 25 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ และได้วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนทุกสัปดาห์ เพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอน ผลการศึกษา พบว่า การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 ซึ่งชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ โดยมีผลการประเมินคุณภาพชุดการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยที่ได้คือ 4.89 , 2. ด้านแบบทดสอบค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 5.0 ผลการพิจารณาคุณภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว โดยภาพรวมทั้งหมด พบว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 4.96 แปลว่า คุณภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวมีคุณภาพที่ดี ด้านผลการประเมินจากการทดลองใช้ชุดการสอนทั้งหมด 6 แผนการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 จำนวนทั้งหมด 25 คน เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอน พบว่า E1 เท่ากับ 83.8 และ E2 เท่ากับ 89.8 แสดงว่ากิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกับการสอบหลังเรียนในสวนของทฤษฎี มีความสอดคล้องกัน และส่งผลให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทฤษฎี

คำสำคัญ : ชุดการสอน, ชั้นอนุบาล, ผลสัมฤทธิ์

Title	THE CEATION OF TEACHING PACKAGE ON ACTIVITIESTO ENHANCE LISTENING, SINGING AND MOVEMENT SKILLS FOR STUDENTS IN KINDERGARTEN 1 AT PRAPHAMONTREE 2 SCHOOL
Author	SUCHADA YURASAK
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2022
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Nuttika Soontorntanaphol

The purpose of this research is to create and evaluate the effectiveness of the listening skill development activity teaching packages, including singing and movement for students in Kindergarten One, including studying their learning achievements with the aforementioned skills-enhancing activity teaching. The research method was carried out from a sample group of 25 people, students in Kindergarten One at Praphamontree Two School for a period of eight weeks and their achievements were measured every week after school. To create a set of teaching activities to enhance the listening, singing and movement skills that are effective and suitable for teaching and learning. The results of the study found that the creation of a teaching package for enhancing listening, singing and movement skills for students in Kindergarten One at Praphamontree Two School, and the teaching packages created are of good quality and could be used in research. The results of the quality assessment of the teaching packages by experts were divided into two aspects: (1) the content aspect had an average score of 4.89; (2) the test score average score was 5.0., for listening, singing, and movement. Overall, it was found that the average value obtained was 4.96, meaning the quality of the teaching package for listening, singing and movement skills had good quality. In terms of the evaluation results from the experimental use of the teaching packages, all six learning plans with Kindergarten One students of Praphamontree School Two, a total of 25 people, to find the effectiveness of the teaching packages, it was found that E1 was 83.8 and E2 was 89.8, indicating that the activities that the learners had were determined by the post-test, had consistency and resulted in changes in learning achievement in terms of theory.

Keyword : Teaching Package, Achievement, Kindergarten

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นงนุช อนุทรธนผล ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการวิจัยจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงรวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. สิขฉนน์เสก ยานเดิม ดร.ฉานิก หวังพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดา ดังเดชะหิรัญ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการแก้ไขเนื้อหาปริญญาานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์นี้

ขอกราบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.พิมลมาศ พร้อมสุขกุล ดร.สยา ทันตะเวช และ ดร.วิภาต วิบูลย์ภาณุเวช ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่านที่ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจและมิตรภาพที่ดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษาร่วมกัน

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนประถมมนตรี 2 ที่อนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้และเก็บข้อมูลจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ประโยชน์ และคุณค่าจากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู-อาจารย์ และครอบครัว ที่มีส่วนในชีวิตและปัญญาแก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ

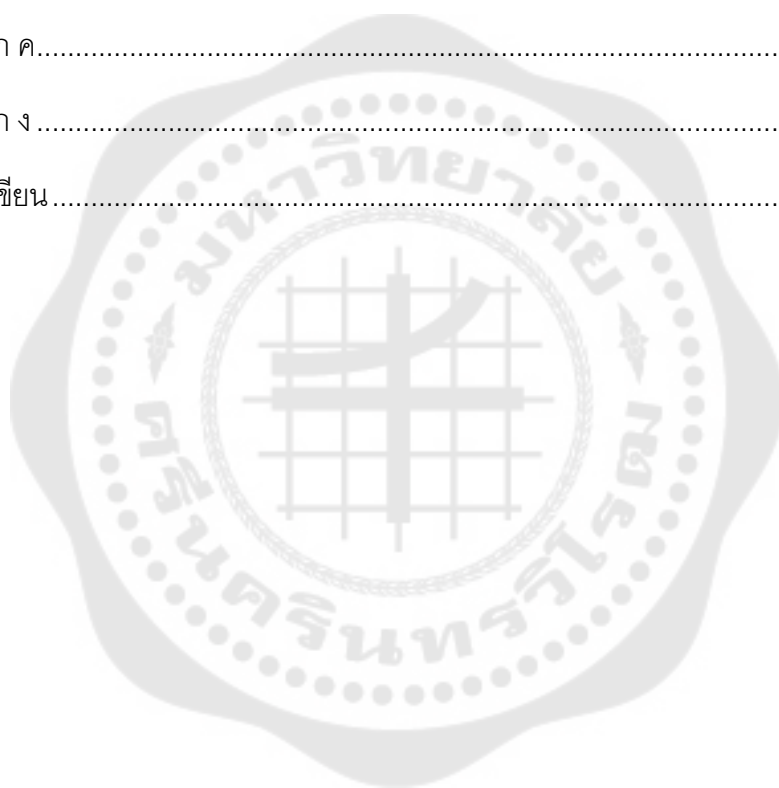
สุชาดา ยวศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ระยะเวลาการวิจัย.....	3
เนื้อหาของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	5
แนวคิดและทฤษฎีด้านการสอนการฟัง.....	5
สมมุติฐานในการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี.....	7

1.1 โคดาเย	8
1.2 คาร์ล ออร์ฟ.....	17
2.1. ความหมายของชุดการเรียนการสอน.....	23
3.2 ความสำคัญของกิจกรรมเสริมทักษะ	30
4. ทักษะดนตรี	34
4.1 การฟัง (Listening)	34
5. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย	49
5.1 ความหมาย หลักการและความสำคัญของพัฒนาการ.....	49
5.2 หลักการพัฒนนาการของมนุษย์ (Principle of Development)	50
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
กลุ่มตัวอย่าง	59
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	59
การศึกษาข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
1. ผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียน	65
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
สรุปผล	74

อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ	77
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก ก.....	83
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	94
ภาคผนวก ง.....	127
ประวัติผู้เขียน.....	131

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80	65
ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80	66
ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80	67
ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80	68
ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80	69
ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80	70
ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างเรียน และคะแนนหลังเรียน	71
ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วยชุด การสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว	73
ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อชุดการสอน	91
ตาราง 10 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่	95
ตาราง 11 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	97
ตาราง 12 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	99
ตาราง 13 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 4	101
ตาราง 14 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	103
ตาราง 15 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	105
ตาราง 16 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียน	107

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย.....	5
ภาพประกอบ 2 โคดาย (Zoltán Kodály, 1882-1967)	8
ภาพประกอบ 3 สัญญาณมือ.....	13
ภาพประกอบ 4 สัญลักษณ์แทนภาพ.....	14
ภาพประกอบ 5 ตัวอย่างการสร้างสรรคบทเพลงโดยใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะและเสียง.....	15

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กจำเป็นต้องกระตุ้นให้สมองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้จากสิ่งรอบๆ ตัว โดยผ่านทางประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ที่จะทำ ให้เด็ก ตื่นเต้น สนุกสนานไปกับธรรมชาติ การสัมผัสสิ่งแวดล้อมเป็นการรับรู้ความรู้สึกรอบตัวที่แปลก ใหม่ จะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญา และความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้น การเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทยแนวใหม่ มีการจัดให้เด็กได้มีโอกาสเรียนวิชาดนตรีทุกคน เพราะดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ดนตรีเป็น เครื่องมือที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการศึกษา ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ (พิชัย ตั่งประโคน, 2564)

สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นได้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีที่เน้นแต่ปฏิบัติเครื่องดนตรี ไม่ได้เน้นในเรื่องของทฤษฎีพื้นฐาน เช่น การร้องออกเสียงตัวโน้ตที่ถูกต้อง ในการเคลื่อนไหว ร่างกายให้ตรงจังหวะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงปัญหาของเด็กนักเรียนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้พบเจอปัญหาว่าเด็กนั้นไม่สามารถฟังเสียงตัวโน้ต ออกเสียงตัวโน้ต ต่างๆ ให้ตรงเสียงได้ หรือไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ เพลงต่างๆ ก็ไม่สามารถปฏิบัติได้หรือรู้จักวิธีการเรียนการสอนที่เริ่มจากพื้นฐานที่ถูกต้องได้

ปัจจุบันมีทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีที่นิยมในวงการศึกษาดนตรีสากล ได้แก่ การสอนดนตรีของดัลโครซ (Dalcroze Approach) วิธีสอนตามแนวทางของดัลโครซนี้ได้ชี้ เด่นชัดว่ามีการให้ความสำคัญของการฝึกโสตประสาททางด้านต่างๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่างของเสียง โดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิก การสอนโซลเฟจ และการอิมโพรไวเซชัน เป็นสื่อ และมีลำดับขั้นตอนจากง่ายมาหายากตามพัฒนาการของเด็ก การสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff Schulwerk) การสอนของออร์ฟรวมเอาดนตรี การเคลื่อนไหว และการพูดเข้าด้วยกัน ในการ ปฏิบัติได้เน้นเรื่องจังหวะในการฝึกเบื้องต้น และกิจกรรมสร้างสรรค์อิสระโดยเป็น การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเล่นเครื่องดนตรีระนาดที่มีระดับเสียงต่างๆ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ จังหวะ ระดับเสียง การอ่านโน้ต การประสานเสียง รูปแบบบทเพลง สีสัมผัสของเสียง ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ดนตรีไปพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นการฝึกโสตประสาททางดนตรีด้านต่างๆ ด้วย การฟัง การร้อง และการบรรเลงเครื่องดนตรีโดยตรง การสอนดนตรีของโคดาเลย์ (Kodály Approach) เน้นการสอนร้องเพลง เป็นหลัก การร้องเพลงเป็นการใช้เสียงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ

ซึ่งเด็กคุ้นเคยอยู่แล้ว ฝึกควบคู่กับการอ่านโน้ต จนสามารถอ่านและเขียนโน้ตดนตรีได้ โคคายมีความคิดว่า ดนตรีสำหรับเด็กมีความสำคัญและต้องพัฒนาเช่นเดียวกับภาษา เด็กควรฟังดนตรีก่อนแสดงออกทางการร้อง หรือการเล่น และเมื่อเขามีประสบการณ์เพียงพอก็สามารถฝึกการอ่านและเขียนภาษาดนตรีได้

โรงเรียนประถมดนตรี 2 เป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรม จริยศึกษาดีเด่นของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ด้านอื่น ๆ อีกทั้งโรงเรียนประถมดนตรี 2 นั้นยังเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้น เตรียมอนุบาลถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยนั้นเป็นครูผู้สอนที่นี่อีกด้วย

การเรียนการสอนดนตรีระดับปฐมวัยในประเทศไทยของเรามีการเริ่มต้นเรียนวิชาดนตรีที่ยากเกินไปสำหรับเด็กระดับนี้ ซึ่งอันที่จริงแล้วกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนหรือพัฒนาการด้านการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้มีพัฒนาการที่เร็วและดีขึ้น ดังนั้น กิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กจึง เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวให้ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนมีทักษะเหล่านี้ที่ดีย่อมส่งผลต่อการเรียนเครื่องดนตรี ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ทักษะการร้อง การฟังและการเคลื่อนไหวที่ดี การร้อง ก็ช่วยให้พัฒนาเรื่องของหูและการได้ยินเสียงด้วยเช่นกัน สามารถได้ยินเสียงและทำนองโดยคิดเสียงนั้นให้อยู่ในสมองของผู้เรียน จากนั้นร้องเสียงที่ได้ยินออกมา กระบวนการข้างต้นนี้จะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีโดยที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องดนตรี ถ้ามีเสียงของดนตรีในหัวก็จะสามารถแสดงความคิดนั้นผ่านเสียงร้องหรือเครื่องดนตรี และสามารถเขียนเสียงที่อยู่ในความคิด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนและการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กปฐมวัย โดยทดลองจากผู้เรียนชั้นปีที่อนุบาล 1 ของโรงเรียนประถมดนตรี 2 โดยจะใช้กิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นในครั้งละ 40 นาที โดยมุ่งหวังว่าประโยชน์จากการศึกษากิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมานตรี 2
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมานตรี 2
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมานตรี 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดการสอนของกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมานตรี 2
2. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมานตรี 2
3. ได้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมานตรี 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 25 คน

ระยะเวลาการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในคาบเรียนวิชาดนตรีเด็กเล็ก สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 40 นาที โดยทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว หลังเรียนทุกสัปดาห์

เนื้อหาของการวิจัย

1. แผนการจัดกาเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในรายวิชาดนตรีเด็กเล็ก สำหรับนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 1 โรงเรียนประถมานตรี 2 โดยใช้ระยะเวลาในการสอน สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 40 นาที โดยมีเนื้อหาดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการฟังและแยกเสียงของตัวโน้ต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการร้องและการออกเสียง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิชาดนตรีเด็กเล็ก หมายถึง การเรียนการสอนพื้นฐานของดนตรี ประกอบด้วยทฤษฎีโน้ตดนตรี และเรื่องของจังหวะต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่อยู่ในเนื้อหาการเรียนการสอน โดยเฉพาะของโรงเรียนประถมดนตรี 2

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุ 3 – 5 ขวบ นักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2 เป็นเด็กที่ไม่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาดนตรี พื้นฐานของดนตรีและฝึกทักษะการร้อง การฟัง การเคลื่อนไหว

ชุดการสอน หมายถึง ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนประถมดนตรี 2 มีลักษณะดังนี้

1. พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต
2. พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ
3. เรื่องการฟังและแยกเสียงของตัวโน้ต
4. เรื่องการร้องและการออกเสียง
5. การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ

ทักษะการฟัง หมายถึง การแยกเสียงตัวโน้ตที่มีเสียงสูง(High Sound) และตัวโน้ตที่มีเสียงต่ำ(Low Sound) ได้ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนการสอน โคดาย (Kodály Approach)

ทักษะการร้อง หมายถึง การออกเสียงให้ตรงกับเสียงของตัวโน้ตในช่วงเสียง Middle C ถึง Table G เฉพาะกุญแจประจำหลักเสียง G โดยใช้ทฤษฎีการเรียนการสอน โคดาย (Kodály Approach) และ ออร์ฟ (Orff Schulwerk)

ทักษะการเคลื่อนไหว หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะซ้ำ จังหวะปานกลาง และจังหวะเร็ว โดยใช้ทฤษฎีการเรียนการสอน ออร์ฟ (Orff Schulwerk)

ประสิทธิภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

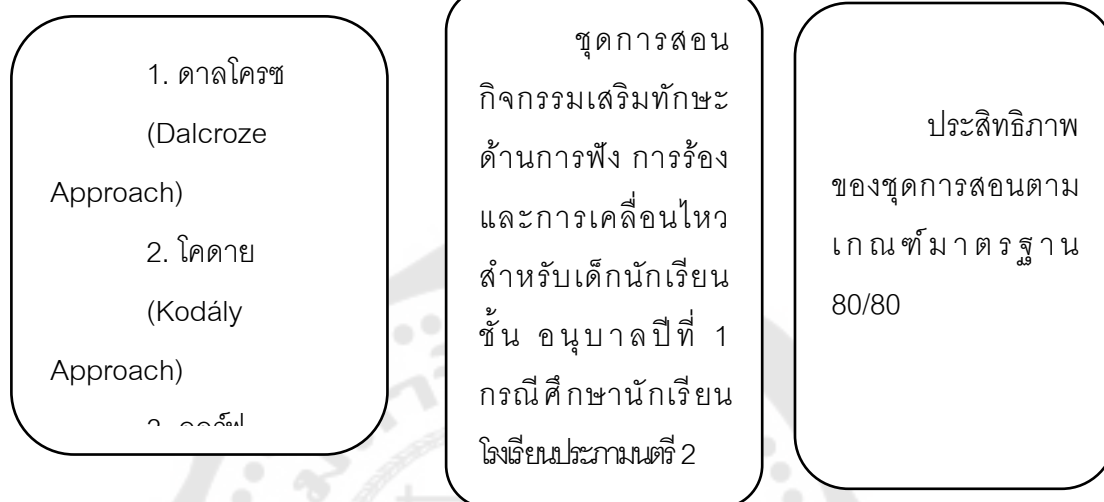
กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีด้านการสอนการฟัง

การร้องและการเคลื่อนไหว

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ที่มา : สุชาติดา ยุรศักดิ์ (2565)

สมมุติฐานในการวิจัย

ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 80/80

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ชุดการสอนการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กปฐมวัย นี้ สร้างขึ้นเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมตรี 2
2. ชุดการสอนการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมตรี 2 นี้ ตามแนวคิดทฤษฎีของ ดาลโครซ (Dalcroze Approach) โคดาย (Kodály Approach) ออร์ฟ (Orff Schulwerk) มาใช้เป็นแนวทางการสร้างชุดการสอนนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักการสอนดนตรี
 - 1.1 โคดาย (Zoltán Kodály)
 - 1.2 ออร์ฟ (Carl Orff)
 - 1.3 ดาโคลซ (Emile Jaques-Dalcroze)
2. ชุติการสอน
 - 2.1 ความหมายของชุติการเรียนการสอน
 - 2.2 วัตถุประสงค์ในการสร้างชุติการเรียนการสอน
 - 2.3 คุณค่าและประโยชน์ของชุติการเรียนการสอน
 - 2.4 ประเภทของชุติการเรียนการสอน
 - 2.5 หลักการและขั้นตอนในการสร้างชุติการสอน
 - 2.6 ประโยชน์ของชุติการสอน
3. กิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.3 ลักษณะที่ดีของกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.4 หลักการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.5 หลักจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ
4. ทักษะดนตรี
 - 4.1 การฟัง
 - 4.2 การร้อง
 - 4.3 การเคลื่อนไหว
5. เด็กปฐมวัย
 - 5.1 ความหมาย หลักการและความสำคัญของพัฒนาการ
 - 5.2 หลักการพัฒนาการของมนุษย์ (Principle of Development)
 - 5.3 ชนิดต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ

5.4 ลักษณะพัฒนาการของมนุษย์

5.5 ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

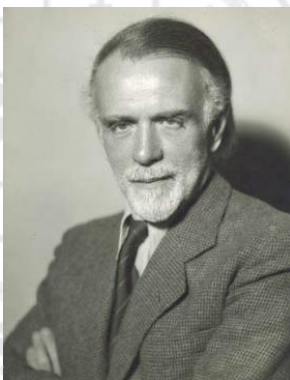
1. หลักการทั่วไปในการสอนดนตรี

หลักการทั่วไปในการเรียนการสอนดนตรีสรุปได้ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เสียงก่อนที่จะแนะนำหรือสอนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี ประการที่สอง ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภท ประการที่สาม สาระดนตรีและกิจกรรมควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประการที่สี่ กิจกรรมที่จัดในการเรียนการสอนดนตรีควรหลากหลายต่างๆ กันไป ซึ่งหลักการทั่วไปที่กล่าวมานี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักการจัดการเรียนการสอนดนตรีของระบบเพสตาร์อสซี่ (Abeles, Hofter, and Klotman, 1984 : 11) ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

- 1) สอนให้ผู้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเรียนการร้องก่อนเรียนเกี่ยวกับการเขียนโน้ต หรือชื่อของตัวโน้ต
- 2) แนะนำให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียงตลอดจนเลียนแบบเสียงต่างๆ ที่ได้ยินเพื่อให้เห็นถึงความเหมือนความแตกต่าง และผลที่เกิดจากเสียงซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้มีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นการดีกว่าการอธิบายสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้ผู้เรียนฟัง ซึ่งผู้เรียนไม่ได้รับประสบการณ์อย่างเต็มที่ และมีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 3) สอนสิ่งต่างๆ ทีละอย่าง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาของดนตรีโดยมีการสอนการปฏิบัติควบคู่กันไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติทเรียนที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบดนตรีในระดับที่มีความยากมากขึ้น
- 4) ในการฝึกปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในแต่ละขั้นตอน ก่อนก้าวไปฝึกการปฏิบัติที่ยากขึ้นต่อไป
- 5) ควรใช้วิธีการอุปนัย (Induction) ในการสอน คือการให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติแล้วค่อยสรุปเป็นหลักการและทฤษฎี
- 6) ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ และฝึกปฏิบัติในเรื่องของคุณภาพของเสียงและประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี
- 7) การสอนชื่อตัวโน้ตควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน

1.1 โคดาเย

Zoltán Kodály (1882-1967) นักประพันธ์เพลงชาวฮังการี ซึ่งในระยะต่อมามีชื่อเสียงในฐานะนักวิชาการทั้งด้านดนตรีและสาขาอื่นๆ คือ นักค้นคว้าทางดนตรีพื้นบ้าน นักภาษาศาสตร์ นักดนตรีศึกษา นักประพันธ์ และนักปรัชญา โคดาเยเกิดที่เมืองเคชเคเมท (Kecskemét) เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1882 เขาเป็นบุตรคนกลางจากพี่น้องทั้งหมด 3 คน (Emilia, Zoltán and Pal) โดยต้องย้ายตามบิดา ซึ่งทำงานเป็นพนักงานรถไฟไปอยู่ตามเมืองเล็กๆ ที่มีธรรมชาติและความเป็นอยู่แบบฮังการีแท้ๆ จึงทำให้มีความซาบซึ้ง รักและสนใจในวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงพื้นเมือง ตั้งแต่เด็กโคดาเยอยู่ในสภาพแวดล้อมทางดนตรีมาตลอด เพราะบิดาของโคดาเยเป็นนักดนตรีสมัครเล่นฝีมือดีคนหนึ่งหลังจากจบเรียนมัธยม โคดาเยเข้าเรียนวิชาประพันธ์เพลงที่สถาบันอันมีชื่อเสียงของฮังการี คือสถาบันดนตรีฟรานซ์ลิสซท์ (Franz Liszt Academy of Music) โดยศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในนครบูดาเปสต์ควบคู่ไปด้วยในด้านภาษาศาสตร์จนได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.)

ภาพประกอบ 2 โคดาเย (Zoltán Kodály, 1882-1967)

ที่มา : <http://www.bach-cantatas.com/Lib/Kodaly-Zoltan.htm>

เนื่องจากโคดาเยเป็นที่รู้จักระดับนานาชาติใน 3 สาขาหลัก คือ นักมานุษยวิทยาทางดนตรี นักประพันธ์เพลง และนักดนตรีศึกษา

นักมานุษยวิทยาทางดนตรี

ในปี ค.ศ. 1905 โคดาเยและบาร์ตอกได้เริ่มเดินทางไปทางภาคเหนือของประเทศเพื่อทำการรวบรวมเพลงพื้นบ้านเป็นครั้งแรกของพวกเขา แล้วนำมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ โคดาเยให้ความสนใจกับเนื้อเพลงพื้นบ้านของฮังการี ซึ่งในงานวิจัยปริญญาเอกของเขาได้ค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบของเพลงที่ใช้ในเพลงพื้นบ้านของฮังการี (The Strophic Structure of Hungarian Folk

Songs)จากบันทึกเสียงของเบลา วิการ์ (Bela Vikar) ต่อมาได้มีการก่อตั้งสถาบัน Hungarian Academy of Sciences เป็นสถาบันสำหรับงานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน โดยสถาบันแห่งนี้ทำหน้าที่รวบรวมเพลงพื้นบ้านของฮังการีและประเทศที่อยู่รอบๆ ฮังการี

นักประพันธ์เพลง

เขาประพันธ์ผลงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1890-1966 ไว้มากมายหลายประเภท จากการรวบรวมเพลงและศึกษาดนตรีพื้นบ้านของฮังการี และผลงานต่างๆ ของ Debussy มีอิทธิพลต่อผลงานประพันธ์ของโคดาัย ได้แก่ บทประพันธ์สำหรับการแสดงบนเวที (Stage Works) บทประพันธ์สำหรับวงออร์เคสตรา (Orchestral Works) บทเพลงสำหรับวงประสานเสียง (Choral Works) เพลงแมช (Masses) เพลงร้อง (Songs) เพลงพื้นเมืองนำมาเรียบเรียงใหม่ (Arranged Folk Songs) บทประพันธ์สำหรับเปียโน (Piano Music) และบทประพันธ์สำหรับวงดนตรีขนาดเล็ก (Chamber Music) โดยสามารถจัดกลุ่ม บทประพันธ์เหล่านี้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. บทประพันธ์ที่แนวทำนองนำมาจากเพลงพื้นบ้านในรูปแบบของต้นฉบับ เช่น

Hary Janos, Op. 15 ค.ศ. 1929

Dances of Maroszek ค.ศ. 1927

Dances of Galanta ค.ศ. 1933

Peacock Variation ค.ศ. 1937-1939

2. บทประพันธ์ที่แนวทำนองนำมาเฉพาะลักษณะของเพลงพื้นบ้าน (การใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิค) แต่ไม่ได้ใช้แนวทำนองของเพลงพื้นบ้าน เช่น

Solo Cello Sonata, Op. 8 ค.ศ. 1915

Psalmus Hungaricus Op. 13 ค.ศ. 1923

Te Deum of Budavar ค.ศ. 1936

นักดนตรีศึกษา

นอกจากเขาเป็นนักมนุษยวิทยาทางดนตรี และเป็นนักประพันธ์เพลงนั้น เพลงพื้นบ้านยังเป็นแรงบันดาลใจให้กับแนวดนตรีทางการศึกษาและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเขาด้วย โคดาัยในฐานะที่เป็นนักวิชาการดนตรี Choksy (1981) กล่าวว่า เขาได้ผสมผสานปรัชญาทางการศึกษาผ่านงานเขียนของตนเอง โดยมีแนวคิดดังนี้

1. การมีความรู้ทางด้านดนตรีอย่างแท้จริง คือ ความสามารถในการอ่าน เขียนและความเข้าใจทางดนตรี ซึ่งเป็นสิทธิของมนุษยชนของทุกๆ คน

2. การเรียนรู้ดนตรีที่ทำให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งซึ่งต้องเริ่มจากเครื่องดนตรีที่ได้กั้นนั้น มีมาตามธรรมชาติ นั่นคือเสียง

3. ในการพัฒนาโสตประสาททางดนตรีจะประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ถ้าเริ่มต้นตั้งแต่เด็กยังเล็ก เช่น ในระดับชั้นอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษา ถ้าเป็นไปได้ควรเริ่มก่อนหน้านั้น

4. ทักษะและแนวคิดต่างๆ ที่มีความจำเป็น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ทางดนตรี ควรถูกสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภาษาแม่

5. บทเพลงที่มีคุณค่าเท่านั้นที่ควรนำมาใช้ในการศึกษาของเด็ก เช่น เพลงพื้นบ้าน

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541) กล่าวไว้ว่า ดนตรีพื้นบ้านเป็นขนบของมนุษย์ ซึ่งช่วยเชื่อมต่ออดีตกับปัจจุบัน คำว่า ดนตรีพื้นบ้านสามารถหมายถึงทั้งเพลงร้องและเพลงบรรเลงด้วยเครื่องดนตรี ลักษณะของเพลง

พื้นบ้านฮังการี กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

1) มักจะอยู่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิค และยังพบอยู่ในบันไดเสียง 7 เสียง เช่นกัน ในลักษณะของ ดอเรียน เอออเรียน มิกโซลิเดียน และเมเจอร์

2) รูปแบบที่พบใช้โครงสร้างแบบขั้นคู่ 5 ได้แก่ A^5A^5AA , A^5A^5AB หรือ ABBA

3) ไม่มีความเหมือนของทำนองในแต่ละตอน

4) สามารถจัดได้ 3 ลักษณะ คือ แบบเก่า แบบใหม่ แบบผสม แบบเก่ามักอยู่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิค แบบใหม่มักอยู่ในบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ แบบผสม คือ แบบที่ไม่สามารถจัดอยู่ในสองแบบข้างต้นได้

นอกจากนี้โคคายได้ประพันธ์แบบฝึกหัดที่นำมาใช้ในทางการศึกษาโดยนำลักษณะเด่นของจังหวะและทำนองจากเพลงพื้นเมืองมาใช้ ซึ่งแบบฝึกหัดแต่ละเล่มมีความยากง่ายแตกต่างกันในหลายระดับ ซึ่ง

ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน ตัวอย่างของแบบฝึกหัด เช่น

50 Nursery Songs

333 Singing Exercises

Bicinia Hungarica I-IV

Tricinia

77/66/55/44/33/22 Two-Part Singing Exercises

1.1.1 วิธีการสอนของโคดาเย

เนื่องจากโคดาเยประพันธ์เพลงไว้มากมาย ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักคือ เพลงประกอบการแสดงบนเวที สองเรื่อง Hary Janos และ Spinning Room นอกเหนือไปจากเพลงประเภท Chamber Music และเพลงร้องมากมาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีของโคดาเย

เขาเป็นคนรักชาติมาก และได้รวบรวมขั้นตอนทุกอย่างที่จะทำให้ฮังการีเป็นชาติที่มีทุกอย่างเป็นของตนเอง เขาไม่ต้องการให้ชาวฮังการีมีลักษณะที่เหมือนกับชาติอื่น ด้วยแนวความคิดนี้เขาจึงรวบรวมความสามารถในการแสดงดนตรีที่มีเพลงพื้นเมือง และพยายามประพันธ์เพลงโดยใช้ลักษณะเพลงพื้นบ้านฮังการีเป็นหลัก โดยมีเพื่อนชาติเดียวกัน คือ Bela Bartok นักประพันธ์เพลงมีชื่อคนหนึ่งของโลกเป็นผู้ช่วยเหลือตลอดมา ต่อมาเขาต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านดนตรีให้กับชาวฮังการี เขาจึงเริ่มสนใจการเรียนการสอนดนตรี และได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรี ตลอดจนเทคนิควิธีสอนไว้อย่างละเอียดเป็นขั้นตอน ดังนั้นจึงทำให้วิธีการสอนดนตรีของโคดาเยเป็นการสอนดนตรีที่หลายประเทศทั่วโลกนำไปเป็นหลักในการสอนดนตรีอย่างกว้างขวาง

หลักการสำคัญของวิธีการนี้คือ ดนตรีเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ ซึ่งควรได้รับการพัฒนามาตั้งแต่ยังเด็ก การฟังและการร้องเพลงเป็นทักษะทางดนตรีที่ควรเน้นเป็นอันดับแรก เพื่อให้เด็กเข้าใจซาบซึ้งในดนตรี การอ่าน การเล่นดนตรี การสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ควรสอนให้เด็กได้เรียนรู้มาตลอด รวมทั้งการเคลื่อนไหวด้วย เพลงที่ควรนำมาใช้คือ เพลงพื้นบ้านเพราะใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด หลักการนี้สามารถนำไปประยุกต์สำหรับการสอนดนตรีในทุกประเทศทั่วโลกได้

1.1.2. หลักการ

โคดาเยได้วางปรัชญาการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการจัดการสอนดนตรีไว้ ดังนี้

- 1) ความสามารถทางดนตรี ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดเป็นลัทธิของมนุษยชาติ
- 2) การเริ่มต้นการเรียนรู้ทางดนตรีควรเริ่มต้นด้วยเครื่องดนตรีธรรมชาติที่ทุกคนมีอยู่ประจำตัว คือ เสียงร้อง ซึ่งจะช่วยให้ดนตรีซึมซาบเข้าไปอยู่ในจิตใจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่แท้จริง
- 3) การเรียนรู้ทางดนตรีที่จะทำให้เกิดการรับรู้ทางดนตรีโดยสมบูรณ์ควรเริ่มเรียนตั้งแต่เด็กๆ ในประถมศึกษา หรือในระดับอนุบาลศึกษา
- 4) ในทำนองเดียวกับการเรียนรู้ภาษาซึ่งมีภาษาแม่เป็นภาษาหลัก วรรณคดีดนตรี ที่ควรนำมาใช้เริ่มต้น คือ ใช้ดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งจัดเป็นภาษาแม่ทางดนตรี

จากปรัชญาการสอนดนตรีที่โคดายกล่าวไว้ สามารถนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายในการสอนดนตรี ได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาความสามารถทางดนตรีที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนแต่ละคนให้สมบูรณ์เต็มที่
- 2) มีความรู้ความเข้าใจในดนตรี โดยสามารถอ่าน เขียน และสร้างสรรค์ดนตรีได้อย่างคล่องแคล่วตามหลักทฤษฎีดนตรี
- 3) ถ่ายทอดวรรณคดีพื้นบ้านของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้รู้จัก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่ควรภูมิใจ

4) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีดนตรีอื่นๆ ที่มีคุณค่าควรมีแก่การศึกษา ในลักษณะของการฟัง การแสดง การวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความซาบซึ้งในดนตรี

เนื่องด้วยโคดายให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนไว้ด้วย ซึ่งเป็นหลักเดียวกับจิตวิทยาการพัฒนาเด็กคือการเรียนการสอนดนตรีควรมีระดับยากง่ายเหมาะสมกับลักษณะพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นสิ่งง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนควรมานำเสนอก่อนสิ่งที่ยาก ดังเช่นในเรื่องทำนองโคดาย เริ่มด้วยการสอนเพลงที่ประกอบด้วยตัวโน้ต 3 ตัว คือ La Sol Mi ก่อน และเพิ่มเป็นเพลงที่มีตัวโน้ต 4 ตัว คือ Sol Mi Re Do และจึงเป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิค คือ มีโน้ต 5 ตัว ได้แก่ La Sol Mi Re Do ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้านของฮังการี ในที่สุดจึงนำเพลงในบันไดเสียงโดเอโทนิค คือ มีตัวโน้ต 7 ตัว ได้แก่ Do Re Mi Fa Sol La Ti มาสอน และผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงตัวโน้ตอื่นๆ ต่อไป

หรือในเรื่องของอัตราจังหวะโดยปกติอัตราจังหวะสองจังหวะ ทั้งลักษณะปกติและผสม ($\begin{matrix} 2 & 6 \\ 4' & 8 \end{matrix}$)

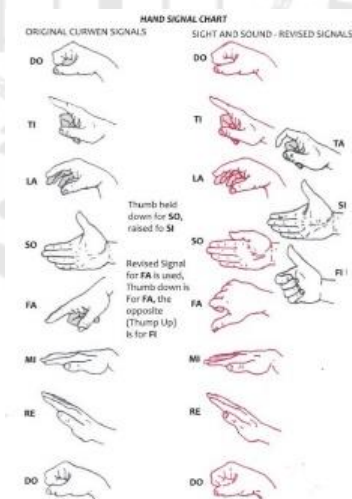
พบได้มากกว่าเพลงในอัตราจังหวะสามจังหวะ ($\frac{3}{4}$) การสอนจึงควรใช้เพลงอัตราสองจังหวะก่อน ส่วนในเรื่ององค์ประกอบดนตรีอื่นๆ (เสียงประสาน รูปแบบ สีสั่น ลักษณะของเสียง) ก็เช่นกัน ควรมีการจัดการเรียนจากง่ายไปยาก จึงสามารถกล่าวได้ว่าวิธีการของโคดายเน้นการจัดการระบบขั้นตอนของสาระดนตรีเป็นอย่างมากโดยคำนึงลักษณะความยากง่ายของสาระดนตรี ประกอบกับลักษณะวัฒนธรรมทางดนตรีของแต่ละสังคมรวมทั้งพัฒนาการของเด็กด้วย หลักการสอนโคดายเน้นการร้องเป็นหลัก โดยมีการจัดสาระดนตรีอย่างมีระบบระเบียบ และใช้ระบบสัญลักษณ์แทนเสียงดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งการใช้ระบบการอ่านโน้ตแบบเทคนิคซอลเฟจ โดยให้ตัวโทนิค คือ โด ในบันไดเสียงเมเจอร์ และ ลา ในบันไดเสียงไมเนอร์ เคลื่อนที่ไปตามบันไดเสียงต่างๆ (Movable-Do) รวมทั้งสัญลักษณ์มือเพื่อช่วยการอ่าน วรรณคดีดนตรีที่เป็นหลักในการเรียนการสอนระยะแรก คือ เพลงพื้นบ้าน ระยะต่อมาจึงใช้เพลงศิลปะ

1.1.3 วิธีการ

หลักการของโคดาเยเน้นการร้องเป็นหลัก ซึ่งรวมไปถึงการอ่านโน้ตด้วย วิธีการของโคดาเยที่ใช้ในการสอนจึงมุ่งส่งเสริมในเรื่องการร้องและการอ่าน ซึ่งโคดาเยนำสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ มาช่วยในการสอนดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนร้องและอ่าน ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการฝึกทักษะอื่นๆ ทางดนตรีต่อไปด้วย

1) โทนิคซอลเฟจ ได้แก่ การใช้ระบบการเรียกชื่อตัวโน้ต ซึ่งมาจากภาษาละติน คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที (Do Re Mi Fa Sol La Ti) ในการร้องและการเล่น โดยใช้ โด เป็นเสียงหลักหรือโทนิคในบันไดเสียงเมเจอร์ และ ลา เป็นเสียงหลักหรือโทนิคในบันไดเสียงไมเนอร์ ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระยะขั้นคู่เสียงต่างๆ ไป เมื่อใช้ระบบซอลเฟจ โดยทราบความสัมพันธ์ของระดับเสียงต่างๆ ที่แปรเปลี่ยนไปตามทฤษฎีเสียงต่างๆ

2) สัญญาณมือ ควรใช้กับการอ่านโน้ต ในระยะแรกหรือแม้ในกระทั่งระยะต่อๆ มาการใช้สัญลักษณ์มือแทนระดับเสียงต่างๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้เรื่องระดับเสียง เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ระดับเสียงต่างๆ ได้ง่าย ซึ่งเป็นไปตามหลักพัฒนาการของการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าเมื่อสิ่งนั้นเป็นรูปธรรม สัญญาณมือแทนระดับเสียงนี้โคดาเยดัดแปลงมาจากสัญญาณมือที่ จอห์น เคอร์เวน คิดขึ้นมา ลักษณะของสัญญาณมือแทนระดับเสียงต่างๆ มีไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 สัญญาณมือ

ที่มา : <https://www.pinterest.com/pin/412220172126554188/>

การใช้สัญลักษณ์มีอนี้ ผู้สอนสามารถใช้สองมือ แสดงระดับเสียงต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนสองกลุ่มฝึกร้องในลักษณะของการประสานเสียงได้ ความคล่องแคล่วในการใช้สัญลักษณ์มีอนของผู้สอน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสอนแบบโคดา

3) สัญลักษณ์ของจังหวะ นอกจากโคดาจะใช้สัญลักษณ์มีอนแทนระดับเสียงแล้ว โคดาเขายังมีการใช้ระบบสัญลักษณ์ต่างๆ แทนจังหวะเพื่อทำให้การเรียนรู้เรื่องจังหวะเป็นรูปธรรมโดยในระยะแรกการใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะเป็นลักษณะของรูปภาพ ในระยะต่อมาเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ต ในที่สุดตัวโน้ตแทนจังหวะจึงนำมาใช้ อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ตก็ยังสามารถใช้ได้อยู่ เมื่อผู้สอนต้องการเน้นเฉพาะจังหวะ นอกจากกำหนดสัญลักษณ์แทนจังหวะแล้ว โคดายังสามารถกำหนดเสียงใช้ในการเรียกสัญลักษณ์ต่างๆ ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนใช้พูดแทนการปรบมือได้ด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้มีดังนี้

- สัญลักษณ์เป็นภาพ (ผู้สอนอาจใช้สัญลักษณ์ใดๆ แทนก็ได้) โดยมีหลักคือขนาดใหญ่จะแทนจังหวะยาว ขนาดเล็กจะแทนจังหวะสั้น ในลักษณะของวัตถุหรือสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในระดับความสูงต่างกันแทนเรื่องเสียงสูง ต่ำ เช่น

ภาพประกอบ 4 สัญลักษณ์แทนภาพ

ที่มา : <https://kotchakornpooh.wordpress.com>

4) การร้อง โคดาเน้นการร้องเป็นหลัก การเล่นเครื่องดนตรีเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนในระยะต่อมา การร้องรวมไปถึงทักษะการอ่านตัวโน้ตด้วย ในกระบวนการร้องนี้ โคดาเน้นการฝึกให้ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับเรื่องระดับเสียง และจังหวะของทำนองโดยสม่ำเสมอ วิธีการหนึ่งคือการฝึกให้ผู้เรียนได้ยินเสียงทำนองในความคิด คือ การให้ผู้เรียนร้องเพลงและให้หยุดร้องแต่ให้ร้องในใจเป็น

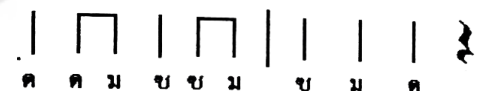
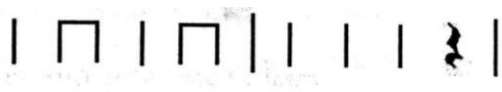
ระยะๆ สลับกันไปตามสัญญาณที่ผู้สอนกำหนดให้ ทำให้ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับเสียงทั้ง ในความคิด และสามารถร้องได้ด้วย นอกจากนี้ยังเน้นให้จดจำเกี่ยวกับระดับเสียง และบทเพลงที่เรียนไปด้วยเสมอ เช่น ครูอาจจะทำสัญญาณมือในวรรคต้นของเพลงใดเพลงหนึ่งที่เรียนไป และให้ผู้เรียนตอบว่าเพลงอะไร หรืออาจจะปรับจังหวะของทำนองเพลงหนึ่ง และให้ผู้เรียนตอบว่าเป็นจังหวะของทำนองเพลงอะไร หรืออาจจะฮัมทำนองเพลงตอนใดตอนหนึ่งของเพลง และให้ผู้เรียนตอบชื่อเพลง

5) การสร้างสรรค์ เนื่องจากวิธีของโคตายเน้นการร้องเพลงเป็นกิจกรรมหลัก การสร้างสรรค์จึงมักออกมาในรูปของการร้องเช่นกัน โคตายเน้นเสมอว่าการเลือกเพลงมาใช้นั้นควรเป็นเพลงที่ดี ซึ่งมีลักษณะประโยคของเพลงเด่นชัดมีวรรคตอน เมื่อผู้เรียนเริ่มเข้าใจโครงสร้างของเพลง ผู้สอนเริ่มต้นฝึกให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ ประโยคของเพลงต่อจากประโยคที่ผู้สอนให้ ซึ่งมีลักษณะของจังหวะ และเป็นทำนองด้วย เช่น

ตัวอย่างที่ 1

ผู้สอน	ให้จังหวะ	ทา ทา ทา ทา
ผู้เรียนคนที่ 1	ตอบด้วย	ทา ทิติ ทา ทา
ผู้เรียนคนที่ 2	ตอบด้วย	ทา ทิติ ทิติ ทา
ผู้เรียนคนที่ 3	ตอบด้วย	ทิติ ทิติ ทิติ ทา
ผู้เรียนคนที่ 4	ตอบด้วย	ทิติ ทิติ ทิติ ทิติ

ตัวอย่างที่ 2

ผู้สอน	เสนอทำนอง	
ผู้เรียน	ตอบด้วยทำนอง	
หรือ		

ภาพประกอบ 5 ตัวอย่างการสร้างสรรคบทเพลงโดยใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะและเสียง

ที่มา : อนุทฐ์ สุทธิจิตต์

การสร้างสรรคสามารถสร้างได้หลายลักษณะนอกเหนือไปจากการร้อง ซึ่งในระยะต่อมา เมื่อผู้เรียนมีทักษะดนตรีมากขึ้น การวิเคราะห์บทเพลงต่างๆ มีบทบาทมากขึ้นเพื่อเป็นหลักในการสร้างสรรคเพลงทั้งในลักษณะของการประพันธ์ และการเรียบเรียงเสียงประสาน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า วิธีการของโคดาใช้การร้องเพลงเป็นหลัก ซึ่งเป็นวิถีทางที่สำคัญที่สุดของดนตรีในการแสดงออกบอถึงความรู้สึก ตั้งแต่โรงเรียนอนุบาลเป็นต้นมา เด็กเริ่มร้องเพลงเพื่อการเรียนรู้ดนตรีและคงร้องเพลงต่อมาเรื่อยๆ ในการเรียนดนตรีไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนสามัญ หรือโรงเรียนดนตรีพิเศษ และในสถาบันดนตรีระดับมัธยม จนถึงสถาบันดนตรีพรานสิทธิ์ ซึ่งเป็นสถาบันดนตรีระดับอุดมศึกษาของประเทศยัการ์ แม้ว่าเด็กอาจจะไม่มีโอกาสได้เล่นเครื่องดนตรีเลย เด็กเหล่านี้ก็สามารถใช้วิถีทางที่ยอดเยียมนี้ทำความเข้าใจและซาบซึ้งกับดนตรีได้ การชื่นชมและสนุกสนานกับบทเพลงที่ใช้เครื่องดนตรีบรรเลงล้วนๆ ที่สลับซับซ้อนสามารถเกิดขึ้นได้โดยการร้องแนวทำนองหลัก ซึ่งการปฏิบัติกรเช่นนี้จัดว่าเด็กได้ลงมือปฏิบัติดนตรีด้วยตัวของเด็กเองแล้ว โคดาถือว่าเสียงของมนุษย์เป็นเครื่องดนตรีชิ้นเลิศที่ทุกคนมีอยู่แล้ว และสามารถใช้ในการเรียนรู้และซาบซึ้งในดนตรีได้ ดนตรีทุกประเภทสามารถหมายถึงการร้องเพลงได้ทั้งสิ้น การแสดงที่ยอดเยียมของวงออร์เคสตราชั้นยอด หมายถึงการที่เครื่องสายและเครื่องเป่า เพียงแต่เล่นให้เหมือนการร้อง ของมนุษย์เท่านั้นเอง (Sing-Cantabile) โคดา ยกอย่างถึงทอสกานินีว่าเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดทอสกานินีมักจะร้องแนวทำนองเพื่อช่วยให้นักดนตรีในวงออร์เคสตราเข้าใจว่า ควรจะเล่นแนวทำนองนั้นๆ อย่างไร ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ นักดนตรีสามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นนักดนตรีที่ไพเราะ เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกเสมอ ทอสกานินีมักให้กำลังใจเสมอ โดยกล่าวว่า Cantare Cantare (ร้องเพลง) นักดนตรีก็เช่นกัน สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากบทเพลงมาเป็นเสียงดนตรีได้ โดยใช้ การร้องช่วยให้การเล่นดนตรีดีขึ้น การใช้ร้องเพื่อช่วยให้การเล่นดนตรีดีขึ้น มิใช่เป็นสิ่งสำคัญ ในการเล่นแนวทำนองเท่านั้น นักดนตรีที่ดีควรสามารถสร้างมโนภาพจากโน้ตเพลงได้ว่าเมื่อบรรเลง บทเพลงนั้นแล้ว เสียงจะเป็นเช่นไรก่อนการบรรเลงจริงด้วยเครื่องดนตรีของตน การฝึกหัดเช่นนี้เป็นหลักสำคัญตั้งแต่การเรียนในระดับเบื้องต้นของการสอนดนตรีของเรา ด้วยวิธีการเช่นนี้ เด็กที่จะตั้งใจเรียนเครื่องดนตรี จำเป็นต้องเรียนทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นเป็นเวลาหนึ่งปี เพื่อฝึกฝนให้เด็กเกิดพัฒนาการด้านการรับรู้เรื่องทำนองและจังหวะ รวมทั้งการฝึกฝนให้มีความจำเสียงด้านดนตรีที่ดีอีกด้วย จุดประสงค์หลักของเราคือต้องการให้เด็กได้ยินแนวทำนองก่อนการบรรเลงโดยเครื่องดนตรี

1.2 คาร์ล ออร์ฟ

คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, ค.ศ. 1895 - 1982) ผู้ประพันธ์เพลงเลื่องชื่อและนักดนตรี ชาวเยอรมันเป็นผู้คิดค้นวิธีนี้ขึ้นหลังจากที่เขาได้สอนดนตรีกับเด็กมาเป็นเวลานาน วิธีการโดยละเอียดของเขาได้พิมพ์เผยแพร่ในหนังสือชื่อ ชูเวอร์ค (Schulwerk) จุดมุ่งหมายพื้นฐานของออร์ฟในการสอนดนตรี คือ การพัฒนาความสามารถทางด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

คาร์ล ออร์ฟ วางรากฐานในการสอนดนตรีของเขาว่า ดนตรี (Music) การเคลื่อนไหว (movement) และ การพูด (speech) เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสามสิ่งรวมกันเป็นเอกภาพ (Unity)

1.2.1 หลักการของออร์ฟ

เนื่องจากออร์ฟได้เสนอหลักการทางดนตรีศึกษาไว้ว่า การเรียนการสอนดนตรีควรเริ่มต้นจากเพลงและแนวคิดทางดนตรีที่ง่ายที่สุด ได้แก่ การเริ่มต้นจากจังหวะของการพูดเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจความคิดเรื่องของระดับเสียงหรือประโยคของดนตรี ซึ่งลักษณะของเสียงและคำตัวโน้ตต่างๆ การตบมือ การตบที่ตัก (patchen) การย่าเท้า การตีตื้นมือ การใช้เครื่องประกอบจังหวะของออร์ฟเป็นวิธีทางนำไปสู่การรับรู้เรื่องจังหวะ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านการแสดงออกทางดนตรีในวิธีการของเขา ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่สำคัญ และเน้นมากที่สุด

1.2.2 วิธีการของออร์ฟ

ออร์ฟเขายอมรับทฤษฎีที่ว่าประวัติศาสตร์ดนตรีย่อมแสดงตัวของมันอยู่ในพัฒนาการชีวิตของแต่ละคน ซึ่งเด็กที่มีการแสดงออกทางดนตรีจะมีลักษณะเหมือนผู้ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีของมนุษยชาติเผ่าต่าง ๆ (ethnomusicologists) ซึ่งจะได้พบในชนชาติโดยพัฒนาทั้งหลายด้วยข้อสรุปนี้ เขาจึงลงมติว่า การศึกษาดนตรีควรจะเริ่มด้วยความรู้ที่ง่าย ๆ ไปหายาก พัฒนาการชีวิตของเด็กได้รับการยอมรับไม่ได้มากนักในหมู่การศึกษาทุกวันนี้ แต่การที่มีแผนการสอนที่มีโครงสร้างเริ่มจากสิ่งที่ย่างที่สุดแล้วมีการสอนทบถมเพิ่มเติมจนไปถึงสิ่งที่ซับซ้อนที่สุดนั้น ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางโดยอุดมการณ์สูงสุดของเขาแล้ว ดังนั้นการเรียนการสอนควรเริ่มต้นใช้กับเด็กวัยต้นๆ (early childhood) และควรใช้ประสบการณ์ของตัวเองเด็กเองเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี ซึ่งการใช้ชื่อของเด็ก ค้าง่าย ๆ ที่คุ้นเคย จะถูกนำมาใช้ฝึกจังหวะ และฝึกร้องเพลง ดังนั้นถ้าเด็กได้ยินชื่อของเขาถูกเรียกเป็นจังหวะเด็กร้องชื่อเขาเองเป็นทำนองและต่อมาก็อ่านและเขียนจังหวะนั้น โดยใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะท่วงทำนอง (melodic intervals) และแผนแบบจังหวะ (rhythmic patterns) ถูกเรียนด้วยการร้อง ท่อง เคลื่อนไหว และเล่นเครื่องดนตรีตามช่วงทำนองและจังหวะเหล่านั้นเครื่องดนตรีถูกใช้ตั้งแต่คาบแรกของการสอน การที่เด็กได้ท่องมัน

ซ้ำๆ นั้นเด็กจะสามารถจำและคุ้นชินจึงทำให้ก้าวหน้าได้ บทเรียนของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เขารู้จักจะช่วยเกื้อกูลให้เขาปฏิบัติมันได้ และเขายังสามารถที่จะพัฒนามันให้เป็นการทำนอง หรือจังหวะอะไรอื่นๆ ที่เขาพอใจได้

ออร์ฟ นั้นเขามีความคิดเห็นเหมือนดาลโครซ (Jaques - Daicoze) หลายประการ ประการที่สำคัญที่มีผลต่องานของออร์ฟมากที่สุดคือ ความคิดที่ว่าจังหวะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของดนตรี (rhythm is the strongest of the elements of music) การตอบสนองหรือการรับสัมผัสทางดนตรีของมนุษย์ที่เป็นธรรมชาติที่สุดคือ การใช้จังหวะ ดังนั้นการเริ่มเล่นดนตรีที่สมเหตุสมผลที่สุดก็ควรจะเริ่มต้นด้วยจังหวะ เขาได้วางแผนที่จะสอนความคิดเรื่องจังหวะนี้ให้เป็นผลโดยสอนผ่านการรู้เรื่องดนตรีเบื้องต้นของเขา เนื่องจากจังหวะเป็นส่วนประกอบสำคัญที่อยู่ในคำพูด ในการเคลื่อนไหว และในดนตรี ไม่ว่าเราจำพูดหรือเดิน วิ่ง แล่นดนตรี ทุกคนไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ก็มักจะมีจังหวะในการทำสิ่งต่างๆ อยู่ด้วย ดังนั้นจังหวะจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมจากความเชื่อที่ว่าจังหวะจังหวะเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นยิ่งของดนตรี

วิธีการพื้นฐานของออร์ฟ คือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจและทดลองสิ่งต่างๆ ทางด้านดนตรีโดยใช้การพูด การร้อง และการเคลื่อนไหวเป็นหลักสำคัญ

1. การสำรวจเกี่ยวกับพื้นที่รอบๆ การเคลื่อนไหวเป็นพื้นฐานของวิธีการนี้ ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะต่างๆ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เช่น เบา หนัก ลง ขึ้น ใน นอก เป็นต้น ผู้เรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับตำแหน่งของร่างกายและการเคลื่อนไหวของตนโดยผู้สอนไม่แนะนำสิ่งใดๆ ให้กับผู้เรียนเลย ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง และพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง

2. การสำรวจเกี่ยวกับเสียง เริ่มต้นจากการสำรวจในสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับเสียงต่างๆ และเสียงดนตรีในที่สุด ผู้เรียนใช้เสียงพูดและเสียงร้องเพลง รวมทั้งเสียงของเครื่องดนตรีในการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของเสียง

3. การสำรวจเกี่ยวกับรูปแบบของเพลง การเรียนรู้เรื่องรูปแบบของเพลงที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องพื้นที่ และเสียง การเคลื่อนไหวและเสียงรวมเป็นรูปแบบของดนตรี กล่าวคือ จาก การเคลื่อนไหวอย่างอิสระจะนำไปสู่การเต้นรำ และจากเสียงจะนำไปสู่รูปแบบของบทเพลง เช่น บทนำเพลง ตัวยุทธเพลง และบทจบของเพลง

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของวิธีการนี้ เป็นไปในลักษณะคล้ายของการเลียนแบบ จนถึงการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นเองจากส่วนเล็กไปสู่ส่วนใหญ่ หรือจากสิ่งที่ยากๆ ไปสู่สิ่งที่ง่ายหรือ สลับซับซ้อน ของแต่ละบุคคลไปสู่การเล่นดนตรีเป็นคุณบทเพลงที่ใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิค (pentatonic scale) ประกอบด้วยเสียง 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล และ ลา การซ้ำทวนของ

จังหวะ (rhythmic ostinato) และสัญญาณมือ (hansighs) เป็นสื่อการสอนของวิธีการนี้ นอกเหนือไปจากเครื่องดนตรี

ดังนั้นวิธีการเรียนการสอนของเขา การสร้างสรรค์ (creativity) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด และหลักสูตรของออร์ฟยังได้เปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์แบบต่อเนื่องหลายรูปแบบ เด็กจะสำรวจเสียงของคำพูด ทำนองเพลง และเสียงเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเอง เขาสามารถเลือกแบบแผนของจังหวะและทำนองจากตัวอย่าง (หรือแต่งขึ้นเอง) โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองจนถึงอาจแต่งทั้งเพลงเลยก็เป็นไปได้

1.2.2 การเคลื่อนไหว (Movement)

การเคลื่อนไหวตามของเขาเริ่มจาก “เริ่มจากการเคลื่อนไหวเบื้องต้น” (Elemental movement) การเคลื่อนไหวที่เด็กทำได้เองโดยไม่ต้องมีการฝึกเป็นพิเศษ เป็นการเคลื่อนไหวที่พัฒนาไปได้เอง เพราะเด็กชอบที่จะวิ่ง กระโดด โกล หมุนตัว หรือทำท่าต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งจุดประสงค์อะไรไว้ แต่ทำเพื่อสนุกเท่านั้น ดังนั้นเด็กเขาจึงสามารถคิดสร้างสรรค์ วิธีเคลื่อนไหวของเขาได้ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงออกถึงความคิด ความมีชีวิตชีวา ซึ่งเด็กในวัย 2 - 3 ขวบ นั้นเขาจะไม่สามารถแสดงความคิด ความรู้สึก ได้ด้วยการพูดไม่ดีเท่ากับการออกท่าทางหรือการแสดงออกเคลื่อนไหวร่างกาย

และการเคลื่อนไหวในบทเพลงพัฒนาขึ้นมาจากการเล่นสนุก เด็กจะคิดแบบของการเคลื่อนไหว และปฏิบัติมัน เป็นส่วนหนึ่งของเพลงที่เขากำลังร้อง หรือเล่นเกม การเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ หลายบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อการสนับสนุนการเคลื่อนไหวประกอบเพลงแบบสร้างสรรค์และบางเพลงที่แต่งเป็นเพลงประกอบการเต้นรำ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย 4 แบบ ได้แก่ ตบมือ กระแทบเท้า ตีตื้นัว และ ตบต้นขา (patschen) การเคลื่อนไหวเหล่านี้ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเรื่องจังหวะ การทำจังหวะด้วยร่างกายนี้ถูกใช้อย่างกว้างขวางในการประกอบการร้องเพลงและการท่องคำเพื่อให้เด็กฝึกจำได้ง่าย และเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติจังหวะ ซึ่งจะพัฒนาเป็นทักษะในการเล่นดนตรีประเภท percussion ต่อไป เรายังสามารถใช้ body rhythms และการเคลื่อนไหวอื่นๆ ในการสอนเรื่องความรู้พื้นฐาน เรื่องแบบแผนของเพลง (musical forms) อีกด้วย

การเคลื่อนไหวใน Orff - Schulwerk นั้นมีรากฐานมาจากแบบแผนการใช้ร่างกายฝึกจังหวะของดัลโครซ (Dalcroze Eurhythmics) แต่ไม่เหมือน Eurhythmics ตรงที่ว่าสำหรับ Schulwerk การเคลื่อนไหวไม่ได้เป็นศูนย์กลางการศึกษาสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างในดนตรีเหมือนที่ Eurhythmics เป็นแต่เด็กใน Schulwerk ใช้ การเคลื่อนไหวเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกทาง

ดนตรีซึ่งเขาได้ยิน เขาเรียบแบบฝึกหัดพิเศษซึ่งเขาใช้ เชือก ลูกบอล หรือวัตถุอื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว จังหวะต่างๆ ความเร็ว - ช้า และความหนัก - เบา ถูกสอนผ่านการเคลื่อนไหวและเด็กมีโอกาสที่จะ improvise ด้วยการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนเพื่อตอบสนองต่อดนตรีได้

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสอนของคาร์ล ออร์ฟ สรุปได้ว่า คาร์ล ออร์ฟ คำว่าดนตรี (Music) การเคลื่อนไหว (movement) และ การพูด (speech) เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรให้เด็กได้เริ่มรู้จักและเริ่มการเรียนรู้ที่ถูกวิธีตั้งแต่เด็กๆ เพราะจะเป็นสิ่งช่วยในการเรียนดนตรีในอนาคต และถ้าได้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับดนตรีได้ด้วยตนเอง จะทำให้เด็กนั้นรักและสนุกไปดนตรีอีกด้วย

1.3 เอมิล ซาคส์ ดาลโครซ

ประวัติของเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze, 1865 - 1950) ผู้ประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ เขาคือผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีที่เน้นการเคลื่อนไหวต่อจังหวะของเสียงเพลงซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้ทั่วโลก แนวความคิดและวิธีการสอนดนตรีของดาลโครซมักจะผ่านการเคลื่อนไหวความหลากหลายของการเคลื่อนไหวที่คล้ายกัน ใช้สำหรับ แนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการดนตรีและธรรมชาติการแสดงออกทางดนตรีในนักเรียน และปรับเปลี่ยนร่างกายให้เข้ากับดนตรีเป็นอย่างดี วิธีการของดาลโครซประกอบด้วยสามองค์ประกอบที่สำคัญอย่างอย่างยิ่ง คือ ยูริทึมมิกส์ (Eurhythmics) โซเฟจ (Solfege) และอิมโพรไวส์เซชัน (Improvisation) เขาารู้สึกว่า เป็นเส้นทางที่ดีที่สุดสำหรับการสร้างรากฐานทางดนตรีที่มีสีสันสดใส ดาลโครซเป็นที่ยอมรับว่า องค์ประกอบของเขา เป็นสิ่งสำคัญของการสร้างนักดนตรีที่สมบูรณ์ในวิธีการที่เหมาะสมองค์ประกอบรวมกันจากแต่ละเรื่องที่มีผลในการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่หยั่งรากลึกในความคิดสร้างสรรค์ และการเคลื่อนไหว ดาลโครซเริ่มอาชีพของเขาโดยการเป็นครูที่เจนีวาในปี 1892 เขาสอนและเริ่ม ทดสอบหลายความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนดนตรีของเขา ระหว่าง 1903 และดาลโครซได้เริ่มนำแนวคิดทฤษฎีของเขาเผยแพร่ให้กับประชาชนในปี 1910 ดาลโครซก่อตั้งโรงเรียน Hellerau นอกเมืองเตรสเดนและทุ่มเทให้กับการเรียนการสอน โดยวิธีการของเขา นักดนตรีหลายคนต่างจบการศึกษาจาก Hellerau ได้แก่ Wolkonsky, Vera Alvang, Valeria Cratina, Jelle Troelstra, Inga และ Ragna Jacobi ในช่วงที่เกิดสงครามโลก ครั้งที่หนึ่งในปี 1914 โรงเรียนถูกทิ้งร้างและหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองทฤษฎีดนตรีและการ เคลื่อนไหวของเขาก็ถูกนำมาใช้ในโรงเรียนอังกฤษ (ที่มา: ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2555)

วัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ

Harvey (1920) ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีตามแนวคิดดาลโครซว่า เป็นการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะการรับรู้จังหวะ โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความคิด และร่างกายผ่านการเคลื่อนไหว

Caldwell (1993) ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ ว่าเป็น การสอนดนตรี เพื่อพัฒนาคุณสมบัติการเป็นนักดนตรีที่ดี ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะ การ จดจำ ทักษะการมีสมาธิ ทักษะความจำ ทักษะการแสดง ทักษะการสร้างความเป็นตัวของตัวเอง และทักษะการฝึกฝนให้เป็นอัตโนมัติ โดยการสร้างความตระหนักรู้ ความตื่นตัวทางประสาทสัมผัส เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง

Mead (1994) ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ ว่าเป็น การฝึกฝนการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อพัฒนาการรับรู้ทางความรู้สึก และควบคุมความสามารถ ทางด้านร่างกายและจิตใจ

Choksy และคณะ (2001) ระบุถึงวัตถุประสงค์ของการสอนดนตรีตามแนวคิดของ ดาลโครซ ว่าเป็นการสอนดนตรี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแสดงออกถึงความรู้สึกของบทเพลง ผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สามารถสรุปได้ว่า ดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซเป็นการสอนดนตรี เพื่อพัฒนาด้านประสาท สัมผัส การควบคุมร่างกาย ให้สัมพันธ์กับความคิด และแสดงออกถึงความรู้สึกของบทเพลงที่ได้ยิน ผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย

สาระดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ Choksy และคณะ (2001) ระบุถึงสาระดนตรีที่ เกี่ยวข้องกับการสอนดนตรีในระดับ อนุบาลไว้ 5 เรื่อง ได้แก่ จังหวะ (Beat) ความเร็ว (Tempo) ความดัง (Dynamic) ทำนอง (Melody) และลักษณะของเสียง (Articulation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- จังหวะ หมายถึง การจัดเรียงของเสียงหรือความเงียบ ซึ่งมีความสั้นยาว ของเสียงที่ แตกต่างกันกำหนดโดยจังหวะตบ หรือจังหวะที่สม่ำเสมอ
- ความเร็ว หมายถึง ความช้า-เร็วของจังหวะในการบรรเลงดนตรี - ความดัง หมายถึง ระดับความดัง-เบาของเสียงในการบรรเลงดนตรี
- ทำนอง หมายถึง การจัดเรียงลำดับของระดับเสียง ซึ่งมีความสั้นยาวที่ แตกต่างกัน สำหรับเด็กอนุบาลนั้นควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของ ระดับเสียงสูงและเสียงต่ำ

- ลักษณะของเสียง หมายถึง ช่วงความยาวของคลื่นเสียงที่มีความแตกต่าง กันขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดเสียงที่มาจากเครื่องดนตรีที่ต่างชนิดกัน

กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ Choksy และคณะ (2001) ระบุถึงกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ ว่าประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมยูริมิคส์ กิจกรรมไซเฟจ และกิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมยูริมิคส์ เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหว เพื่อตอบสนองต่อองค์ประกอบ ของดนตรี อย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อสร้างความตื่นตัวให้แก่ประสาทสัมผัส มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

การเคลื่อนไหวที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของเวลาพลังงาน หรือแรงและพื้นที่ มีลักษณะความสัมพันธ์ที่แสดงออกผ่านการเคลื่อนไหว ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่ใช้พื้นที่ เวลาและแรง มาก เมื่อต้องการเคลื่อนไหวช้า การเคลื่อนไหวที่ใช้พื้นที่ เวลาและแรงน้อยเมื่อต้องการเคลื่อนไหว เร็ว ขึ้น ในบทเพลงต่างๆ จะมีลักษณะเฉพาะในเรื่องของความ ดัง-เบา ของเสียงความ สั้น-ยาวของ ทำนองทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายตามบทเพลงในแต่ละบทเพลงแตกต่างกัน เช่น เพลงที่มี ทำนองช้าต่อเนื่อง ลักษณะการเคลื่อนไหวต้องใช้การก้าวเท้าที่ยาวขึ้น กล่าวคือ การใช้พื้นที่ ใน การก้าวเท้ามากขึ้น เวลาในการก้าวเท้าโยกโยมใช้มากขึ้นส่งผลให้ต้องใช้แรงในการทรงตัวและก้าว เท้า มากขึ้นเช่นกัน การเคลื่อนไหวที่ใช้ทุกพื้นที่รอบตัวเองในการเคลื่อนไหวแต่ละครั้ง การ เคลื่อนไหว ตามลักษณะเสียงเพลงที่ได้ยิน เป็นการเคลื่อนไหวตามองค์ประกอบของดนตรีในบท เพลงที่ได้ยิน การนำอุปกรณ์หรือสื่อมาใช้ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

กิจกรรมไซเฟจ เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมจากกิจกรรมยูริมิคส์ โดยเน้น ให้มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างร่างกาย และประสบการณ์ทางการได้ยินเสียงผ่านการร้องเพลง หรือการฟังเพลง ประกอบด้วยแนวทางการปฏิบัติ 2 แนวทาง การฟังจังหวะเป็นการฝึกฟังจังหวะ ในแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- จังหวะตบ
- จังหวะทำนอง
- รูปแบบจังหวะ

การฝึกฟังทำนอง เป็นการฝึกทักษะการฟัง และร้องโน้ตของทำนองนั้นออกมา - รูปแบบ จังหวะ อย่างถูกต้องและไพเราะ มีลักษณะการฝึกในแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- การฟังเสียงทำนอง
- การฟังเสียงภายในใจ
- การฟังลักษณะของเสียง เช่น เสียงสั้น เสียงยาว เสียงดัง เบา

กิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรี เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากกิจกรรมการเคลื่อนไหว กรรมฝึกทักษะการฟัง เป็นกิจกรรมให้เด็กตอบสนองต่อเสียงเพลง เด็กสามารถสร้างสรรค์เสียงเพลงได้เองผ่านการร้องและการเล่นเครื่องดนตรี หรือการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะที่ได้ยินอย่างอิสระ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมโดยผ่านกิจกรรมหลักทั้งสามเป็นการสร้างทักษะการเรียนรู้ทางดนตรีให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความสามารถ ในการควบคุมร่างกายให้แสดงออกได้ถึงความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงนั้นๆ

2. ชุดการสอน

2.1. ความหมายของชุดการเรียนการสอน

ชุดการสอนหรือชุดการเรียน มาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package หรือ Instructional Kits เดิมทีเดียวมักใช้คำว่า ชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน ต่อมาแนวความคิดยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนได้เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น จึงมีผู้ นิยมเรียกชุดการสอนเป็นชุดการเรียนมากขึ้น บางคนมักจะเรียกรวมกันว่าชุดการเรียนการสอนก็มี คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์ทบวงมหาวิทยาลัย (2524: 249) ได้ใช้คำว่า ชุดการเรียนการสอน โดยให้เหตุผลว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียน และการสอนเป็นกิจกรรม ของครู กิจกรรมของครูกับนักเรียนจะต้องเกิดคู่กัน ดังนั้นที่จะกล่าวต่อไปนี้ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า "ชุดการเรียนการสอน" เพื่อที่จะได้คลุมถึงกิจกรรมของครูและนักเรียน

ชุดการเรียนการสอน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540: 185) กล่าวว่า ชุดการเรียนการสอนเป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจ ใช้เพื่อเข้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างอาจ ใช้เพื่อ ก่อให้เกิดการเสาะแสวงหาอันนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้ง และป้องกันการเข้าใจความหมายผิด สื่อการเรียนเหล่านี้เรียกอีกประการหนึ่งว่าสื่อประสมที่เรานำมาใช้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิพนธ์ สุขปรีดี (2525: 14-75) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนว่าชุดการสอน เป็นการรวบรวมสื่อการเรียนสำเร็จรูปเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากชุดการเรียนการสอนความ สะดวกสบาย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการเรียนการสอน จะต้องประกอบไปด้วยสื่อต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน โดยอาจจะเป็นสื่อหลายอย่างตามความเหมาะสม

วีระ ไทยพานิช (2529 - 134) กล่าวว่า ชุดการเรียนการสอนมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ชุดการสอน (Instruction Package) ชุดการเรียนเบ็ดเสร็จ (Self - Instructional Package) ชุดการเรียนรายบุคคล (Individualized Learning Package) ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi - Media) ที่จัดขึ้น สำหรับหน่วยการเรียน หัวข้อ เนื้อหาและอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยที่จัดไว้เป็นชุด กล่อง หรือซอง ชุด การเรียนอาจมีรูปแบบ (Formas) ที่แตกต่างกันออกไป ส่วนมากจะประกอบด้วยคำชี้แจง หัวข้อ จุดมุ่งหมาย การประเมินผลกำหนัดกิจกรรมและทางประเมินผลขั้นสุดท้าย

ยุพิน พิพิธกุล (2530: 176) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลว่าเป็น ชุดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ในชุดการเรียนการสอนจะประกอบด้วย บัตร คำสั่ง บัตร กิจกรรม บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึก หรือบัตรงานพร้อมเฉลยและบัตรทดสอบพร้อมเฉลย ในชุดการเรียนการสอนนั้นจะมีสื่อการเรียนการสอนไว้พร้อมเพื่อที่ผู้เรียนจะใช้ประกอบการเรียน เรื่องนั้นๆ

แคปเฟอร์ จี และแคปเฟอร์ เอ็ม (Kapfer. G. : & Kapfer. M. 1972: 3-10) ให้ความหมายว่า ชุดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย คำแนะนำ ที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ การรวบรวมเนื้อหาที่ นำมาสร้างชุดกิจกรรมนั้น ได้มาจากขอบข่ายของความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ และ เนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจนที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน

ดวน (Duan. 1973: 169) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดของวัสดุทางการเรียนซึ่งรวบรวมไว้อย่างมีระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย

กู๊ด (Good. 1973: 306) ได้อธิบายถึงชุดการเรียนการสอนว่า ชุดการเรียนการสอน คือ โปรแกรมทางการสอนทุกอย่างที่จัดไว้โดยเฉพาะ มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการ เรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้ อย่างชัดเจน ชุดกิจกรรมนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนตนเอง โดยครูเป็นผู้คอย แนะนำเท่านั้น

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่า ชุดการเรียนการสอน หมายถึง การเรียน การสอนที่มีรูปแบบจากการใช้สื่อต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบ เพื่อเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุดการเรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนการสอนนั้น สุนันท์ ปัทมาคม (2530: 3-4) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. เพื่อใช้สอนเนื้อหาบทเรียนตามหลักสูตรและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา
2. เพื่อเป็นเครื่องมือสำเร็จรูปของครูที่ใช้สอนนักเรียน โดยไม่ต้องเสียเวลาเตรียมอุปกรณ์การเรียน พร้อมทั้งจะให้นักเรียนหยิบใช้ได้ทันที
3. เพื่อให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ชุดการเรียนสำหรับนักเรียนนั้นสร้างขึ้นให้นักเรียนใช้และทำตามคำแนะนำที่บอกไว้ในชุดการเรียนนั้นๆ ด้วยตนเอง โดยที่นักเรียนต้องศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. สร้างขึ้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ชุดการเรียนนั้นสร้างขึ้นเป็นรายวิชา แต่ละรายวิชาถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยๆ ตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ ชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรมจะช่วยให้การเรียนการสอนของครูสะดวกขึ้นเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาในการจัดเตรียมสื่อและเนื้อหา และนอกจากนี้ประสิทธิภาพของชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรมยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์อีกด้วย

สรุปแล้ว วัตถุประสงค์ของการสร้างชุดการเรียนการสอนนั้น เป็นตัวช่วยให้แผนการสอนเป็นไปตรงตามหลักสูตรที่กำหนดเอาไว้ในเนื้อหาการเรียนต่างๆ ชุดการเรียนการสอนนั้นยังเป็นตัวช่วยครูผู้สอนอีกด้วย

2.3 คุณค่าและประโยชน์ของชุดการเรียนการสอน

สื่อการสอนมีคุณค่าต่อระบบการสอน เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพในการสอน คุณค่าและประโยชน์ของชุด การเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้ (ชม ภูมิภาค. 2524: 99-100)

1. ช่วยให้ผู้ไม่ต้องเสียเวลาคิดค้นมาก และเป็นวิธีอบรมครูเรื่องการดำเนินการสอนได้อีกด้วย
2. ช่วยให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายของการเรียนชัดเจน ตลอดจนวิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น เป็นการเพิ่มพูนการสนใจในการเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ
3. ในการบริหารการศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีกระบวนการ สามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่ของคุณครูได้
4. ชุดการเรียนการสอนที่ดีต้องประกอบด้วยผลการเรียนรู้ทุกพิสัย คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย บรรดาสื่อก็ต้องมีหลายประเภท คือ ใช้สื่อประสมหลายอย่าง (Multimedia Approach) เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และเพิ่มพูนความสมบูรณ์ให้แก่การรับรู้

5. กำหนดบทบาทของครูและนักเรียนได้ชัดเจนว่าตอนใดใครจะทำอะไร อย่างไร ลดบทบาทในการสอนของครู นักเรียนได้ลงมือกระทำ ทำให้เกิดการเรียนแบบ सकิริยา (Active Learning)

6. เป็นขบวนการเรียนรู้ที่ครบถ้วนในช่วงเวลาที่กำหนด นักเรียนรู้ผลการกระทำของตน เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ประการหนึ่ง

7. ชุดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครบทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่จุดมุ่งหมาย rx eng

8. ชุดการเรียนการสอนเกิดจากการนำเอาวิธีระบบเข้ามาใช้ ย่อมจะมีประสิทธิภาพเพราะได้ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพแล้ว โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งเนื้อหาและวิธีการร่วมกันสร้างและเป็นแม่แบบและสามารถจะขยายชุดกิจกรรมไปได้อีก

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 174) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู ลดบทบาทในการบรรยายของครู
2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะสื่อประสม (Multimedia) ที่ได้จัดไว้ในระบบเป็นการแปรเปลี่ยนกิจกรรมและช่วยรักษาระดับความสนใจของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ พิจารณาข้อมูลและฝึกความรับผิดชอบ การตัดสินใจ
4. เป็นแหล่งความรู้ที่ทันสมัย และคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. ช่วยขจัดปัญหาการขาดครู เพราะนักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง
6. ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ เพราะสามารถนำไปใช้ได้ทุกเวลา และไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในโรงเรียน วาสนา ชาวหา (2525: 138 – 140) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของชุดการเรียนการสอนไว้ว่า

1. นักเรียนสามารถเรียนได้ตามลำพังเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล โดยไม่ต้องอาศัยครูผู้สอน และเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนในอัตราความเร็วของแต่ละคนโดยไม่ต้องกังวลว่าจะตามเพื่อนไม่ทันหรือต้องเสียเวลาคอยเพื่อน

2. นักเรียนสามารถนำไปเรียนที่ใดก็ได้ตามความสะดวก

3. แก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ บังโอกาสอาจใช้ชุดการเรียนนี้กับนักเรียนเนื่องจากครูไม่เพียงพอ หรือมีความจำเป็นมาสอนไม่ได้

4. ฝึกนักเรียนให้เรียนโดยการกระทำที่นอกเหนือไปจากสภาพการณ์ในชั้นเรียนปกติที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวาง และเป็น การเน้นกระบวนการการเรียนรู้ (Process) มากกว่าเนื้อหา

5. มีการวัดผลของตนเองบ่อยๆ ทำให้นักเรียนรู้การกระทำของตนเอง และสร้างแรงจูงใจ แอริสเบอร์เกอร์ (อุษา คำประกอบ 2530: 33 อ้างอิงจาก Harrsberger. 1973: 201-205) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการเรียนการสอนไว้ 5 ประการ คือ

1. นักเรียนสามารถทดลองเองก่อนว่ามีความสามารถอยู่ในระดับใด หลังจากนั้น ก็เริ่มต้น เรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลากลับมาเขียนในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว

2. นักเรียนสามารถนำบทเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ตามความพอใจ โดยไม่จำกัดในเรื่องของ เวลา สถานที่

3. เมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนสามารถทดสอบตัวเองได้ทันที เวลาไหนก็ได้และทราบผลการ เรียนของตนเองทันทีเช่นกัน

4. นักเรียนมีโอกาสได้พบปะหารือกับผู้สอนมากขึ้น เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ครู มีเวลาให้คำปรึกษากับผู้มีปัญหาในขณะที่ใช้ชุดการเรียนที่เรียนด้วยตนเอง

5. นักเรียนจะได้รับคะแนนอะไรนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนหรือผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของผู้เรียนเอง ไม่มีคำว่าสอบตกสำหรับผู้ที่ไม่สำเร็จ แต่จะให้ผู้เรียนกลับไป ศึกษา เรื่องเดิมนั้นใหม่ จากนั้นจึงจะได้ผลการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.4 ประเภทของชุดการเรียนการสอน

ชุดการเรียนการสอนนั้นมีหลายประเภทด้วยกันตามวัตถุประสงค์ของการสร้างประเภท ของ ชุดการเรียนการสอนนั้นสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตอุปกรณ์การสอนคณิตศาสตร์ (2524: 250-251) ได้ แบ่งประเภทของชุดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการเรียนการสอนสำหรับครู เป็นชุดสำหรับจัดให้ครูโดยเฉพาะ มีคู่มือและเครื่องมือ สำหรับครู ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้สอนให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง ครูเป็นผู้ดำเนินการ ควบคุม กิจกรรมทั้งหมด นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ดูแล

2. ชุดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน เป็นชุดการเรียนการสอนสำหรับจัดให้นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่เพียงจัดอุปกรณ์และมอบชุดการเรียนการสอนให้ แล้วคอยรับรายงาน ผล เป็นระยะ ให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหาและประเมินผล ชุดการเรียนการสอนจะฝึกการเรียนด้วย

ตนเอง เมื่อนักเรียนจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วก็สามารถเรียนรู้หรือศึกษาสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2625: 5) และไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522: 152) ได้แบ่งชุดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการเรียนการสอนสำหรับการบรรยาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุดกิจกรรมสำหรับครูใช้ คือชุดการเรียนการสอนสำหรับกำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนให้ครูใช้ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทการพูดของครูให้ลดน้อยลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนมากขึ้น ชุดการเรียนการสอนนี้จะมีเนื้อหาเพียงหน่วยเดียวและใช้กับนักเรียนทั้งชั้น

2. ชุดการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดการเรียนการสอนนี้มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน และอาจจัดการเรียนการสอนในรูปแบบศูนย์การเรียน ชุดการเรียนการสอนแบบกลุ่มจะประกอบด้วยชุดการเรียนการสอนย่อยที่มีจำนวนเท่ากับจำนวนศูนย์การเรียนที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์มีสื่อการเรียนหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น สื่อการเรียนอาจจัดอยู่ในรูปของการเรียนการสอนรายบุคคลหรือผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนที่เรียนจากชุดการเรียนการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม อาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยใน ระยะเริ่มต้นเท่านั้น หลักจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้วผู้เรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เอง ในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนหากมีปัญหาผู้เรียนสามารถซักถามครูผู้สอนได้เสมอ

3. ชุดการเรียนการสอนสำหรับรายบุคคล เป็นการเรียนการสอนที่จัดระบบขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อศึกษาครบแล้วจะทำการ ทดสอบประเมินผลความก้าวหน้า และศึกษาชุดการเรียนการสอนชุดอื่นต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหา ผู้เรียนจะต้องปรึกษากันได้ในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน, และผู้สอนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันทีในฐานะ ผู้ประสานงานหรือผู้ชี้แนะแนวทางการเรียน ชุดการเรียนการสอนนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการ นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 118-119) ได้จำแนกประเภทของชุดการเรียน และแนวคิดในการผลิตชุดการเรียนการสอนออกเป็นชุด ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุดการเรียนการสอนประกอบคำบรรยาย
2. ชุดการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม
3. ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล
4. ชุดการเรียนการสอนทางไกล 2.5 หลักการและขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2538: 459) กล่าวถึง การผลิตชุดการสอน ต้องเนนการ 4 ขั้นตอน คือ (1) วิเคราะห์เนื้อหา (2) วางแผนการสอน(3) ผลิตสื่อการสอน (4) ทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยแยกย่อยลงไปจนถึงหน่วยระดับบทเรียน

1. กำหนดหน่วย
2. กำหนดหัวเรื่อง
3. กำหนดมโนคติหรือความคิดรวบยอด

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียดว่าสิ่งที่จะนำมาทำเป็นชุดการสอน นั้นจะมุ่งเน้นให้เกิดหลักการของการเรียนรู้อะไรบ้างให้กับนักเรียน นำวิชาที่ได้ ทำการศึกษาวิเคราะห์แล้วมาแบ่งเป็นหน่วยของการเรียนการสอน ในแต่ละหน่วย

2. เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระและแบ่งหน่วยการเรียนการสอนได้แล้ว จะต้อง พิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่า จะทำชุดการสอนแบบใดโดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่านักเรียนคือใคร (Who Learner) จะให้อะไรกับนักเรียน (Give What Condition) จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร (Does What Activities)และจะทำได้ดีอย่างไร (How Well Criterion) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน

3. กำหนดหน่วยการเรียนการสอนโดยประมาณเนื้อหาสาระที่เราจะสามารถ ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ตามชั่วโมงที่กำหนด โดยคำนึงถึงว่าเป็นหน่วยที่น่าสนุกน่าเรียนรู้ให้ ความชื่นบานแก่นักเรียน หาสื่อการเรียนได้ง่าย

4. กำหนดความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่เรากำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้อง กันกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวคิดสาระและหลักเกณฑ์ที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกัน

5. จุดประสงค์การเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนจะต้องให้สอดคล้องกับ ความคิดรวบยอด โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

6. การวิเคราะห์งาน คือการนำจุดประสงค์การเรียนแต่ละข้อมาทำการวิเคราะห์งาน เพื่อหากิจกรรมการเรียนการสอน แล้วจัดลำดับกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมถูกต้อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ละข้อ

7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ภายหลังจากที่เราำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละ ข้อมา วิเคราะห์งาน และเรียงลำดับกิจกรรมของแต่ละข้อเพื่อให้เกิดการประสานกลมกลืนของการ เรียน การสอน จะต้องนำกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละข้อที่ทำการวิเคราะห์งานและ เรียงลำดับ กิจกรรมไว้แล้วทั้งหมดนำมาหลอมรวมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดการ ซ้ำซ้อนในการเรียนโดยคำนึงถึงพฤติกรรมพื้นฐานของนักเรียน (Entering Behavior)

8. สื่อการเรียนรู้ คือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนจะต้อง กระทำเพื่อ เป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

9. การประเมินผล คือ การตรวจสอบดูว่าหลังจากการเรียนการสอนแล้วได้มีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์การเรียนรู้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะใช้วิธีการใดก็ตามแต่จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เราตั้งไว้ ถ้าการประเมินผลไม่ตรงตาม จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เมื่อใด ความยุติธรรมก็จะไม่เกิดขึ้นกับนักเรียน และไม่ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยการเรียนรู้ในสิ่งนั้นจะไม่เกิดขึ้น ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมาก็เป็นการเสียเวลาและไม่มีคุณภาพ

10. การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของ ชุดการสอนว่าจะผลิตออกมาในขนาดเท่าใด และรูปแบบของชุดการสอนจะออกมาเป็นซอง แฟ้ม หรือ กล่อง สุดแล้วแต่ความสะดวกในการใช้ การเก็บรักษาและความสวยงาม

2.6 ประโยชน์ของชุดการสอน

สรศักดิ์ แพรด้า (2545: 175 - 176) กล่าวว่า การจัดสื่อการเรียนการสอนเป็นชุดโดยเฉพาะ อย่างยิ่งการจัดอยู่ในรูปแบบของชุดการสอน ทั้งที่เป็นชุดการสอนประกอบการบรรยาย ชุดการ สอน แบบกิจกรรมกลุ่ม ชุดการสอนรายบุคคลและชุดการสอนทางไกล จะให้ประโยชน์แก่ผู้สอน และผู้เรียน

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมเสริมทักษะ

เนื่องจากภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้ว การเรียนการสอนนั้นย่อม ไม่เกิดผลอย่างเต็มที่ถ้าไม่ได้รับการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญและเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะวิชาดนตรี เพราะดนตรีเป็นวิชาทักษะ ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกฝน ดังนั้นในการ สอนดนตรีจึงต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่ว เพื่อช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทาง ดนตรีเพิ่มขึ้นตามวัยและความสามารถของคนที่เขาทำได้ และเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะทาง ดนตรีให้ได้ผลดีก็คือ กิจกรรมเสริมทักษะ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของ กิจกรรมเสริมทักษะ ไว้ดังนี้

กมล ดิษฐกมล (2526) (อ้างถึงใน ลักษณะ อินทจักร 2538 : 163) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมทักษะเป็นหัวใจของการสอนวิชาทักษะอยู่ที่การฝึก การฝึกอย่างถูกวิธีเท่านั้นจะทำให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่วว่องไวและทำได้โดยอัตโนมัติ

วีระ ไทยพานิช (2528 : 11) ได้อธิบายว่า กิจกรรมเสริมทักษะทำให้เกิดการเรียนรู้ จากภาระทำจริง เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนมีจุดประสงค์แน่นอน ทำให้สามารถรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดี จนนำไปใช้ในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้

เพตตี (Petty, 1963 : 269) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมทักษะไว้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมเสริมทักษะเป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมจากหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก ช่วยส่งเสริมให้ทักษะทางดนตรีคงทน ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเสริมทักษะที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง จะทำให้ประสบผลสำเร็จทางด้านจิตใจมาก ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนสิ่งที่เรียนได้ด้วยตนเอง และใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนได้อีกด้วย

ดังนั้น กิจกรรมเสริมทักษะจึงเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น กิจกรรมเสริมทักษะจึงนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนวิชาที่ต้องการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้น

3.3 ลักษณะที่ดีของกิจกรรมเสริมทักษะ

การสร้างกิจกรรมเสริมทักษะให้มีประสิทธิภาพต้องมีหลักในการสร้างที่สอดคล้องกับลักษณะที่ดีของกิจกรรมเสริมทักษะด้วย ซึ่งมีผู้รู้ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

นิตยา ฤทธิ์โยธี (2520 : 1) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของกิจกรรมเสริมทักษะไว้ว่า กิจกรรมเสริมทักษะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนมาแล้ว เหมาะสมกับระดับ วัย หรือความสามารถของเด็ก มีคำชี้แจงสั้นๆ ที่ทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ใช้เวลาเหมาะสมหรือใช้เวลาไม่นาน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และทำท่ายให้แสดงความสามารถ

สามารถ มีศรี (2530 : 28) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมทักษะที่ดีต้องเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนมาแล้วเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีคำสั่งและคำอธิบาย มีคำแนะนำการใช้กิจกรรม เสริมทักษะ มีรูปแบบที่น่าสนใจและมีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ

โรจนา แสงรุ่งรวี (2531 : 22) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมทักษะที่ดีนอกจากมีคำอธิบาย ชัดเจนแล้วควรเป็นกิจกรรมสั้นๆ ใช้เวลาในการฝึกไม่นานเกินไปและมีหลายรูปแบบ

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมเสริมทักษะที่ดี ครูผู้สร้างจะต้องยึดหลักจิตวิทยา ใช้สำนวนภาษาที่ง่าย เหมาะสมกับวัย ความสามารถของผู้เรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย มี

คำสั่ง คำอธิบาย และคำแนะนำการใช้กิจกรรมเสริมทักษะที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ใช้เวลาในการฝึกไม่นาน เพื่อนำไปใช้ ต่อยอดในบทเรียนที่ยากขึ้นได้

3.4 หลักการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ

การสร้างกิจกรรมเสริมทักษะให้มีประสิทธิภาพต้องมีหลักการสร้างที่สอดคล้องกับลักษณะที่ดีของกิจกรรมเสริมทักษะด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผู้เสนอแนะไว้ดังนี้

วรนาถ พ่วงสุวรรณ (2518 : 34-37) ได้ให้หลักการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะไว้ ดังนี้

- 1) ตั้งจุดประสงค์
- 2) ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหา
- 3) ชั้นต่างๆ ในการสร้าง
 - 3.1) ศึกษาปัญหาในการเรียนการสอน
 - 3.2) ศึกษาหลักจิตวิทยาของเด็กและจิตวิทยาการเรียนการสอน
 - 3.3) ศึกษาเนื้อหาวิชา
 - 3.4) ศึกษาลักษณะของกิจกรรมเสริมทักษะ
 - 3.5) วางโครงเรื่องและกำหนดรูปแบบให้สัมพันธ์กับโครงเรื่อง
 - 3.6) เลือกเนื้อหาต่างๆ ที่เหมาะสมมาบรรจุในกิจกรรมเสริมทักษะให้ครบตามที่

กำหนด

เกษร รอดเดช (2522 : 36-37) ได้เสนอแนะแนวทางในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ ดังนี้

- 1) สร้างกิจกรรมเสริมทักษะให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คือ ไม่ง่ายหรือไม่ยากจนเกินไป
- 2) เรียงลำดับกิจกรรมเสริมทักษะจากง่ายไปหายาก
- 3) กิจกรรมเสริมทักษะบางแบบควรใช้ภาพประกอบ เพื่อดึงดูดความสนใจ ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการฝึก และจะช่วยย่นอายุให้ติดตามต่อไปตามหลักของการจูงใจ
- 4) กิจกรรมเสริมทักษะที่สร้างขึ้นเป็นกิจกรรมสั้นๆ ง่ายๆ ใช้เวลาในการฝึกประมาณ 15 ถึง 30 นาที
- 5) เพื่อป้องกันความเบื่อหน่าย กิจกรรมต้องมีลักษณะต่างๆ เช่น เล่นกับ บัตรภาพ เดิมคำลงในช่องว่าง ฝึกร้องเพลง และใช้เกมต่างๆ ประกอบ

บ็อค (Bock, 1993 : 3) ได้ให้ข้อพิจารณาในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ ดังนี้

1) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบจุดมุ่งหมายของกิจกรรม เสริมทักษะ

2) ให้รายละเอียดต่างๆ เช่น คำแนะนำในการทำกิจกรรมเสริมทักษะหรือขั้นตอนในการทำอย่างละเอียด

3) สร้างกิจกรรมเสริมทักษะให้มีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนมากที่สุด เช่น กิจกรรมเสริมทักษะอาจใช้รูปแบบง่ายๆ โดยเริ่มจากการให้ผู้เรียน ตอบคำถามในลักษณะถูก ผิด จนถึงการให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

4) กิจกรรมเสริมทักษะควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน เช่น การให้ผู้เรียนเขียนเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นลงในตารางหรือแผนภูมิที่กำหนดให้

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสร้างกิจกรรมเสริมทักษะควรมีหลัก ในการสร้างดังนี้

1) ต้องยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละวัย ต้องคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ แรงจูงใจของผู้เรียน

2) ต้องตั้งจุดประสงค์ในการฝึกว่าต้องการฝึกเสริมทักษะใด เนื้อหาใด ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร

3) กิจกรรมเสริมทักษะต้องไม่ยากหรือไม่ง่ายจนเกินไป คำนึงถึงความสามารถ ของเด็ก และต้องเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

4) ต้องศึกษาขั้นตอนต่างๆ ในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ ปัญหาและข้อบกพร่อง ของผู้เรียน

5) กิจกรรมเสริมทักษะต้องมีค่าชี้แจง และควรมีตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มากขึ้น และสามารถทำได้ด้วยตนเอง

6) กิจกรรมเสริมทักษะควรมีหลายรูปแบบ หลายลักษณะ เพื่อจูงใจในการทำ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่ามีจำนวนไม่มาก

7) ควรมีรูปภาพประกอบที่สวยงามเหมาะสมกับวัยของเด็ก

8) ควรใช้ภาษาสั้นๆ ง่ายๆ ไม่ว่าจะป็นเนื้อหาหรือคำสั่ง

9) ควรมีการทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่องต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง

10) ควรจัดทำเป็นรูปเล่ม ซึ่งสามารถเก็บรักษาได้ง่าย ผู้เรียนสามารถนำมาทบทวนก่อนสอบได้

3.5 หลักจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ

การสร้างกิจกรรมเสริมทักษะให้มีประสิทธิภาพ สำหรับนำไปใช้กับผู้เรียนนั้นต้องอาศัยหลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ และทฤษฎีที่ถือว่าเป็นแนวความคิดพื้นฐานของการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะเข้าช่วย เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

เดโช สวานานนท์ (2521 : 159-163) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์และ สกินเนอร์ (Thorndike and Skinner) ดังนี้ ธอร์นไดค์ได้ตั้งกฎการเรียนรู้ขึ้น 3 กฎ ซึ่งนำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมเสริมทักษะ ได้แก่

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎนี้หมายถึงความพร้อมของร่างกายในอันที่จะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมา

2) กฎแห่งผล (Law of Effect) มีใจความว่าการเชื่อมโยงกันระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองจะดียิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนแน่ใจว่าพฤติกรรมตอบสนองของตนถูกต้อง การให้รางวัลจะช่วยส่งเสริมการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ อีก

3) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) มีใจความว่า การที่มีโอกาสได้กระทำซ้ำๆ ในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งนั้นๆ จะมีความสมบรูณยิ่งขึ้น การฝึกหัดที่มีการควบคุมที่ดีจะส่งเสริมผลต่อการเรียนรู้

4. ทักษะดนตรี

4.1 การฟัง (Listening)

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2540) ได้กล่าวว่า การฟังจัดเป็นทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นในการเรียนดนตรี ทั้งนี้เนื่องจากการฟังทำให้ผู้เรียนดนตรีเกิดความเข้าใจในดนตรี และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เรียน มีพัฒนาการทางดนตรีด้านอื่นๆ ต่อไปด้วย นอกจากนี้การฟังจัดเป็นประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนดนตรีทุกๆ ระดับ เพราะเมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในการฟังดนตรีหรือบทเพลงใดๆ แล้วผู้นั้นจะเกิดความพึงพอใจ มีอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับดนตรี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนนั้นมีพัฒนาการทั้งด้านความคิดและอารมณ์ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนนั้นรู้จักใช้เวลาว่างไปกับการฟังดนตรีซึ่งผลรวมทั้งหมดนี้นำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรียรสทางดนตรี

การฟังมิได้เป็นสิ่งใหม่สำหรับเด็ก เพราะตั้งแต่แรกเกิด เด็กทารกเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวผ่านการสัมผัส การสูดกลิ่น การชิมรส และการฟัง เด็กจะฟังเสียงต่างๆ รอบตัวที่ผ่านเข้ามาใน โสติดประสาท เช่น เสียงของบิดามารดา เสียงรถ เสียงน้ำไหล เป็นต้น เด็กจะค่อยๆ แยกเสียงต่างๆ และเรียนรู้ในที่สุดว่าเสียงใดที่ได้ยินเป็นเสียงของบิดา มารดา และเสียงของสิ่งอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะค่อยๆ เรียนรู้ถึงน้ำเสียงของบิดา หรือมารดาที่ได้ยินว่าแสดงถึงความดีใจ มีความสุข เสียใจ ไม่พอใจ และเด็กเริ่มจะเลียนเสียงที่ได้ยินเพื่อสื่อสารติดต่อกับคนรอบๆ ตัวโดยมีการ

แสดงออกถึงอารมณ์ของตนด้วย จึงเห็นได้ว่าการฟังเป็นบันไดขั้นแรกที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเอง และวิธีที่จะสื่อสารติดต่อกับโลกรอบๆ ตัว กล่าวได้ว่ากว่าเด็กจะเข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมนั้น เด็กมีทักษะการฟังพื้นฐานแล้ว ในทางดนตรีผู้สอนควรเริ่มต้นการพัฒนาการฟังของเด็กในเชิงดนตรีให้กว้างขวางออกไป โดยควรคำนึงถึงความสามารถในการฟังของเด็กเป็นจุดเริ่มต้น และค่อยๆ พัฒนาการฟังดนตรีของเด็กไปเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะดนตรีด้านอื่นๆ

1) ลักษณะการฟังของดนตรี

การฟังดนตรีมีด้วยกันหลายลักษณะ คือ

1.1) การฟังโดยมิได้ตั้งใจ (Passive Listening) ได้แก่ การฟังในลักษณะของการได้ยินแต่มิได้ตั้งใจฟัง เช่น การได้ยินเสียงเพลงที่เปิดตามศูนย์การค้า การฟังเพลงเวลารับประทานอาหาร

1.2) การฟังเนื่องจากเสียงดนตรีทำให้สนใจ (Sensuous Listening) ได้แก่ การฟังที่เกิดขึ้นจากความไพเราะของเสียงดนตรี ทำให้ผู้ฟังเกิดสนใจเสียงดนตรีและเริ่มตั้งใจที่จะฟังเพลง การฟังดนตรีในลักษณะนี้ผู้ฟังจะรู้สึกซาบซึ้งในระดับหนึ่ง แต่ไม่ถึงระดับความซาบซึ้งที่แท้จริง

1.3) การฟังโดยมีอารมณ์ร่วม (Emotional listening) ได้แก่ การฟังโดยผู้ฟังมีอารมณ์ร่วมไปกับบทเพลง คิดและมีความรู้สึกไปเองตามความต้องการของตนเองโดยไม่ได้ศึกษา ถึงโครงสร้างของบทเพลงหรือดนตรี

1.4) การฟังโดยรับรู้ (Perceptive Listening) ได้แก่ การฟังโดยที่ผู้ฟังตั้งใจฟังอย่างมาก และมีการศึกษาโครงสร้างของดนตรี และของบทเพลงมาก่อนทำให้ทราบถึงลักษณะของบทเพลงอย่างถ่องแท้ซึ่งทำให้ผู้ฟังได้รับอรรถรสทางดนตรีอย่างครบถ้วน

จะเห็นได้ว่า ในการเรียนการสอนดนตรี การฟังโดยการรับรู้เป็นการฟังที่ควรสอนและพัฒนาให้เด็กเพราะช่วยให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในดนตรีได้อย่างแท้จริง

2) ความมุ่งหมายของการฟัง

ความมุ่งหมายในการฟังโดยทั่วๆ ไป คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และรู้สึกถึงความสวยงามในสุนทรีย์รสของดนตรีและความสนุกสนานเนื่องจากการฟังดนตรีด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจากความมุ่งหมายดังกล่าวนี้ จัดประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ คือ

2.1) ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีทุกประเภท กล่าวคือ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงนานาชาติ และเพลงอมตะของดนตรีตะวันตก โดยตัวอย่าง ของเพลงแต่ละประเภท ควรเป็นตัวอย่างที่ดี

2.2) ผู้เรียนควรเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการตอบสนองต่อองค์ประกอบดนตรี ได้แก่ ทำนอง จังหวะ สีสันทัน เสียงประสาน รูปแบบ และลักษณะของเสียง

2.3) ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังอย่างมีความหมาย เป็นรูปแบบ ประกอบกับความสนุกสนาน โดยเน้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการฟังโดยการรับรู้

2.4) เลือกสรรบทเพลงที่เหมาะสมกับระดับและวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในบทเพลงนั้นๆ ได้ อันนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป

2.5) ผสมผสานกิจกรรมการฟังกับกิจกรรมดนตรีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะดนตรีต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน

2.6) พัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี

กล่าวได้ว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังเริ่มต้นจากพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่มีอยู่และค่อยๆ พัฒนาความรู้ความสามารถในการฟังของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นสู่ระดับที่สามารถซาบซึ้งดนตรีได้ ซึ่งทำให้นักดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของผู้เรียน และใช้ดนตรีเป็นสื่อการถ่ายทอดหรือตอบสนองความรู้สึกของตนเองได้อย่างมีขอบเขตจำกัด ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น

3) พัฒนาการด้านดนตรีเนื่องจากมาจากการฟัง

เมื่อผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ว่าดนตรีสามารถทำอะไรกับตนเองได้บ้างนั้น ผู้เรียนย่อมมีความรู้สึกสนุกสนานและซาบซึ้งไปกับการฟังดนตรี ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดนตรีมากขึ้นด้วย ในการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังเพื่อให้เกิดพัฒนาการด้านดนตรี จึงควรคำนึงถึงสาระดนตรีเป็นสำคัญ ซึ่งควรประกอบไปด้วยการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

3.1) การรับรู้และการตอบสนองต่อความรู้สึกต่างๆ ซึ่งดนตรีสามารถสร้างสรรค์ได้ เช่น ความสนุกสนาน ความเศร้าโศก ความเฮฮาครึกครื้น ความรักชาติ ความขบขัน ความสง่างาม เป็นต้น

3.2) ความเข้าใจถึงกลวิธีการใช้ดนตรีสร้างสรรค์ความรู้สึกต่างๆ ได้ เช่น

- การใช้บันไดเสียงเมเจอร์ ไมเนอร์
- การใช้รูปแบบต่างๆ ของจังหวะ หรือหน้าทับ
- การใช้ระดับเสียงสูง-ต่ำ (ลักษณะของทำนอง)
- การใช้ความเร็วของจังหวะช้า-เร็ว
- การใช้เครื่องดนตรีชนิดต่างๆ สร้างสรรค์ความรู้สึก

- การใช้ความดัง-เบา

- การผสมผสานของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ

3.3) การรับรู้ และการตอบสนองทั้งดนตรีบรรยายเรื่องราว (Program Music) และดนตรีบริสุทธิ์ (Abstract Music)

3.4) การพัฒนาเกี่ยวกับการแยกแยะความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน ได้แก่ ความสามารถในการจำคุณสมบัติหรือลักษณะของทำนอง จังหวะ สีสั่นได้

3.5) การพัฒนาเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องประโยคของเพลง หรือเสียงประสาน และรูปพรรณ

3.6) การรับรู้เกี่ยวกับรูปแบบของบทเพลง

3.7) ความสามารถในการฟังเพลงและดูโน้ตเพลงนั้นๆ ประกอบไปด้วยโดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโน้ตเพลงนั้นๆ

4) ข้อควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการสอนฟัง

ในการสอนฟังเพื่อให้ผู้เรียนได้รับฟังบทเพลงต่างๆ อย่างมีความหมาย เกิดความเข้าใจ และซาบซึ้งในดนตรีนั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1) การเลือกเพลงที่ใช้สอนฟังควรให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การสอนฟังในแต่ละระดับชั้นควรคำนึงถึงสมาธิและความพร้อมในการฟังของผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น ในระดับของผู้เรียนประถมปีที่ 1 เพลงที่ควรนำมาใช้ในการสอนฟังควรเป็นเพลงสั้นๆ ยาวประมาณ 3-5 นาที ถ้าเป็นเพลงยาวๆ ควรตัดตอนที่มีความไพเราะให้ฟัง เพราะผู้เรียนในวัยนี้มีสมาธิช่วงสั้น ส่วนในระดับประถมปีที่ 5-6 หรือระดับมัธยมศึกษาความยาวของเพลงสามารถยาวมากกว่า 10 นาทีได้

4.2) เพลงที่นำมาใช้ในการสอนฟังควรมีความเร็วจังหวะต่างๆ กัน ไม่ว่าผู้เรียนในระดับใดก็ตามควรได้ฟังเพลงที่มีความเร็วจังหวะช้าและเร็ว เพื่อเรียนรู้ความรู้สึกที่ได้จากเพลงในลักษณะต่างๆ

4.3) ควรแนะนำให้ผู้เรียนฟังในสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ เพราะการฟังโดยไม่ทราบจุดมุ่งหมายทำผู้เรียนไม่มีหลักยึด ทำให้ไม่ทราบว่าจะฟังอะไรแน่ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับประถมศึกษาหรือระยะแรกของการสอนฟัง

4.4) ผู้เรียนควรมีโอกาสรับฟังเพลงนั้นๆ มากกว่า 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียน ชินกับเพลง ซึ่งช่วยให้เข้าใจและซาบซึ้งในดนตรีได้ ดังนั้นในช่วงหนึ่งภาคการศึกษา ผู้สอนควรนำเพลงที่สอนไปแล้วมาให้ผู้เรียนฟังอีกเป็นครั้งคราวเสมอๆ

4.5) เครื่องเสียงที่ใช้ในการสอนฟังควรมีคุณภาพดีเพื่อช่วยให้การฟังเป็นการรับรู้ที่สมบูรณ์ การใช้เครื่องเสียงที่มีคุณภาพไม่ดีทำให้การรับฟังไม่เพราะเท่าที่ควร ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับอรรถรสของคนตรีอย่างเต็มที่

4.6) กิจกรรมประกอบการสอนฟัง เช่น การเคลื่อนไหว การร้องแนวทำนองสำคัญของเพลงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนฟังได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรคำนึงถึงกิจกรรมประกอบการสอนฟังเสมอ

4.7) ควรให้ผู้เรียนทราบที่มาของเพลง หรือประวัติผู้ประพันธ์เพลงด้วย ซึ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญหรือความหมายของบทเพลงได้ดี

4.8) บทเพลงที่ใช้ในการสอนฟังควรเป็นบทเพลงต่างๆ ทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เพลงต่างๆ นอกจากนี้ผู้เรียนควรได้ฟังเพลงที่มีคุณค่าทางศิลปศิลป์ด้วย เพื่อการพัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรียรสของคนตรี ซึ่งเป็นความมุ่งหมายสูงสุดของการสอนฟัง

5) การเตรียมการสอนฟัง

โดยปกติไม่ว่าจะสอนทักษะคนตรีใดๆ การฟังมักจะต้องเป็นกิจกรรมอันดับแรกๆ ที่ผู้เรียนต้องกระทำ เนื่องจากการฟังเป็นลักษณะที่ผู้เรียนต้องรับรู้ เพื่อที่จะปฏิบัติทักษะอื่นๆ ได้ เช่น การร้อง การเล่น หรือการเคลื่อนไหว อย่างไรก็ตามในบางครั้งการสอนฟังทำได้ยากกว่าการสอนร้อง เล่นหรือเคลื่อนไหว เนื่องจากการฟังเป็นเรื่องของการรับรู้เข้าไปมิใช่เป็นการแสดงออกมา ดังเช่น การร้องหรือการเคลื่อนไหว ดังนั้นในการสอนฟังเพื่อให้ผู้เรียนสนใจ และได้รับสิ่งต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้สอนควรมีการเตรียมการสอนฟัง คือ

5.1) ผู้สอนควรฟังบทเพลงที่จะใช้สอนก่อนจนเข้าใจ และทราบว่า ควรแนะนำหรือเสนอแนะการฟังอย่างไรเกี่ยวกับบทเพลงนั้น ควรหาจุดเด่นขององค์ประกอบดนตรีที่มีอยู่ในบทเพลงนั้น และเน้นไปที่จุดนั้นในเวลาสอนฟัง

5.2) ในขั้นต่อมา ผู้สอนจึงเริ่มวางแผนการจัดประสบการณ์การสอนฟัง โดยหาเทคนิควิธีช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในจุดเด่นขององค์ประกอบดนตรีที่มีอยู่ในบทเพลงนั้น

5.3) ผู้สอนควรหาวิธีทางให้ผู้เรียนตอบสนองต่อบทเพลงที่ฟัง เนื่องมาจาก ความนึกคิดของผู้เรียนเอง โดยอาจแสดงออกในรูปของการสื่อสาร พูดจา การเคลื่อนไหว การเล่น การแสดง หรือการสื่อสารทางใดทางหนึ่ง

5.4) ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้มีลักษณะ ของการยอมรับ การแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนกล้าแสดงความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่ฟังออกมาเป็นความหมายที่ทุกคนเข้าใจหรือรับรู้ได้

ด้วยการเตรียมตัวที่ดีของผู้สอน องค์ประกอบเด่นของบทเพลงที่ใช้สอนการฟัง จะได้รับการเน้นให้ผู้เรียนได้รับฟัง ด้วยการสร้างบรรยากาศในการสอนให้เหมาะสม ผู้เรียนจะแสดงออกให้เห็นว่าคนนั้นมีความเข้าใจต่อการฟังได้ และเป็นการทำให้ผู้เรียนที่ยังไม่สามารถรับรู้หรือตอบสนองในการฟัง เกิดการรับรู้และตอบสนองต่อบทเพลงได้ด้วย ด้วยการนำเอาเครื่องดนตรีที่เหมาะสมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งให้ผู้เรียนแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากบทเพลงหรือการแสดงออกโดยการแสดงที่เหมาะสมย่อมให้ผลเช่นเดียวกัน ความมั่นใจในการแสดงออก ของผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีมากขึ้น ทำให้ความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้นด้วย ในที่สุดผู้เรียนจะรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการรับรู้ เกี่ยวกับการฟังและการสนองตอบต่อดนตรี ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในดนตรีในเวลาต่อมา

6) กิจกรรมการฟังดนตรี

ถ้าการจัดกิจกรรมการฟังจะทำให้ถูกแบบแผน มีการจัดบทเพลงประกอบการฟังจากง่ายไปยาก กิจกรรมการฟังจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนชื่นชมตนเองได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกว่าคุณมีความเข้าใจในบทเพลงที่ฟัง และทราบว่าตนเองมีความสามารถ ที่จะเรียนรู้ดนตรีได้ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ด้านดนตรีเพิ่มขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการฟังจึงควรจะได้เลือกสรรบทเพลงให้เหมาะสมกับผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนในระดับประถมต้นควรจะฟังเพลงที่ค่อนข้างสั้น และถ้ามีภาพประกอบ หรือเรื่องราวประกอบด้วยจะดี เนื่องจากดนตรีเป็นโสตศิลป์การพยายามสร้างภาพให้ผู้เรียนเห็นจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในดนตรีมากขึ้น เมื่อผู้เรียนโตขึ้นความเข้าใจในดนตรีมากขึ้น บทเพลงที่ใช้ประกอบการกิจกรรม การฟังควรเป็นประเภทบริสุทธิ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ความรู้สึกไปเสียของดนตรีแท้ๆ

สิ่งหนึ่งซึ่งช่วยให้การฟังมีความหมาย หรือผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเพลงที่ฟังได้ คือ ความคุ้นเคยกับบทเพลงที่ฟัง การจัดกิจกรรมที่ฟังจึงควรนำเอาเพลงที่ฟังไปแล้วมาให้ผู้เรียนฟังอีก เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย อย่างไรก็ตาม ในการนำเอาบทเพลงที่เคยฟังไปแล้วมาเรียนซ้ำอีกนั้นควรมีเทคนิควิธีในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกไม่เบื่อหน่าย แต่เป็นการเรียนรู้ของที่เคยเรียนไปแล้วให้เข้าใจลึกซึ้งขึ้น

กิจกรรมที่ช่วยให้การสอนฟังมีความหมายและผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นผู้กระทำกิจกรรมมีอยู่มากมายหลายวิธี ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะกิจกรรมบางอย่างที่สามารถใช้ประกอบการสอนฟัง

6.1) ผู้เรียนแต่ละคน หรือเป็นกลุ่มศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของผู้ที่แต่งเพลง ประวัติ และลักษณะของบทเพลง

6.2) ให้ผู้เรียนร้องหรือเล่นทำนองหลักของเพลงที่จะฟัง

6.3) ผู้เรียนหาภาพที่สามารถแสดงลักษณะหรือความรู้สึกของบทเพลงที่เรียนอยู่

6.4) จัดแสดงดนตรีหรือนำเอาเพลงที่สอนมาฟังมาร้องหรือบรรเลง

6.5) จัดให้มีวันฟังเพลง และให้ผู้เรียนนำเพลงที่ตนชอบมาเปิดให้เพื่อนๆ ฟังและอธิบายถึงเพลงนั้นพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงชอบเพลงดังกล่าว

6.6) ให้ผู้เรียนช่วยกันจัดกระดานนิเทศโดยแสดงถึงบทเพลงที่เป็นชื่นชอบของผู้เรียน

6.7) ให้ผู้เรียนคิดทำทางหรือเรื่องราวประกอบเพลงที่ฟัง

7) ข้อเสนอแนะการสอนฟัง

ในการสอนฟังแต่ละบทเรียน ย่อมมีจุดเน้นต่างกันออกไป ทั้งนี้เนื่องจากประเภทของเพลงที่นำมาสอน จุดมุ่งหมายที่ต้องการเน้นในบทเพลงหนึ่งๆ ตลอดถึงความพร้อมของผู้เรียน และสภาพการเรียนการสอนอย่างไรก็ตาม การสอนฟังย่อมมีหลักที่ผู้สอนสามารถยึดไว้เป็นแนวทาง ขั้นพื้นฐาน และนำเอาหลักการสอนฟังนี้ไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับแต่ละบทเรียนต่อไป หลักการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นเพียงข้อเสนอแนะผู้สอนควรนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้อีกทีหนึ่ง ขั้นตอนในการสอนการฟังนี้เสนอแนะไว้โดยเบอร์เกธอน และบอร์ดีแมน (1979)

7.1) แนะนำบทเพลง ในขั้นนี้ควรมีการเร้าให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการฟัง บทเพลงที่จะสอนโดยคำนึงถึงความพร้อมในการฟังของผู้เรียนเป็นหลัก การเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเพลง อาจเป็นการเชื่อมโยงบทเพลงกับเหตุการณ์ที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ หรือเชื่อมโยงโดยใช้ผู้ประพันธ์เพลงเป็นหลัก โดยกล่าวถึงผู้ประพันธ์เพลงที่ผู้เรียนรู้จัก และกล่าวว่าเพลงที่จะฟังเป็นผลงานอีกชิ้นหนึ่งของผู้ประพันธ์ผู้นั้นหรือถ้าทำนองหลักของบทเพลงที่จะฟังเป็นที่รู้จักนามของเพลงอื่นๆ ก็นำเพลงนั้นมาให้ผู้เรียนฟังเพื่อเกิดความคุ้นเคยและสนใจก่อนฟังเพลงที่จะสอนต่อไป

7.2) แนะนำการฟัง ก่อนฟังเพลงควรแนะนำให้ผู้เรียนทราบถึงลักษณะของ บทเพลงแต่ละองค์ประกอบผู้เรียนควรได้จากการฟังเสียก่อน จึงค่อยเปิดเพลงให้ผู้เรียนฟัง

7.3) เปิดเพลงทั้งเพลง การเปิดเพลงให้ผู้เรียนฟังควรเปิดฟังทั้งเพลง ถ้าเพลงนั้นไม่ยาวจนเกินไป ถ้าเป็นเพลงยาวมากควรเปิดให้ฟังเป็นตอนๆ หรือท่อนๆ ไม่ควรให้ฟังเพียงนิดหน่อยหรือไม่จบตอน

7.4) สนทนาถึงองค์ประกอบสำคัญที่ผู้สอนแนะนำให้ฟัง ว่าผู้เรียนได้ยิน และมีความเข้าใจเพียงใด นอกจากนี้ควรสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสิ่งที่ได้จากการฟัง นอกเหนือไปจากสิ่งที่ผู้สอนตั้งใจให้ผู้เรียนฟัง

7.5) เปิดเพลงให้ฟังอีกครั้ง ในลักษณะเดียวกับข้อ 7.3

7.6) สนทนาถึงองค์ประกอบอื่นๆ ของบทเพลงที่ต้องการให้ผู้เรียนทราบ และซ้ำขั้นตอนที่ 7.3, 7.4 และ 7.5 เท่าที่คิดว่าจำเป็น

7.7) นำกิจกรรมดนตรีอื่นๆ มาสอดแทรกผสมผสานในระหว่างกิจกรรม การฟัง เช่น การร้อง การเล่นเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหว เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการฟัง และเป็นการเปลี่ยนอิริยาบถ รวมทั้งฝึกปฏิบัติทักษะดนตรีอื่นๆ ไปพร้อมๆ กันด้วย

สรุปการฟังเป็นทักษะดนตรีพื้นฐานที่จำเป็นมากทักษะหนึ่ง เนื่องจากการจะปฏิบัติทักษะใดๆ ทางดนตรีต้องใช้การฟังเพื่อให้เกิดความคิดก่อน และจึงปฏิบัติทักษะนั้น เช่น การร้อง การเล่น ดังนั้น การฟังจึงควรได้รับการเน้นตั้งแต่เด็กเป็นต้นมา ลักษณะการฟังที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางดนตรี คือ การฟังโดยรับรู้เพราะเป็นการฟังที่มีผู้ฟังมีการศึกษาบทเพลงที่ให้เข้าใจ และในขณะที่ฟังเพลง อย่างจริงจัง ทำให้การฟังดนตรีมีคุณค่า เกิดสุนทรีรสและความซาบซึ้งอย่างแท้จริงได้ในที่สุด

ในการพัฒนาทักษะการฟังในการเรียนดนตรีจึงมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความรู้สึก มีอารมณ์ร่วมกับดนตรีได้อย่างซาบซึ้ง สิ่งดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาทักษะการฟังอยู่บนรากฐานของการฟังโดยรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ผู้สอนควรมีการเตรียมตัวในการสอนฟังที่ดี เพื่อให้การสอนฟังเป็นไปตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว กล่าวคือ ควรศึกษาบทเพลงที่จะใช้สอนให้ดีเสียก่อนเพื่อแนะนำให้ผู้เรียนให้ฟังอย่างมีสาระ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนว่าสามารถฟังบทเพลงประเภทใดได้ เพราะการนำเพลงที่ยากเกินไปมาสอน ผู้เรียนย่อมไม่เข้าใจและไม่เกิดการเรียนรู้

การสอนฟังมีหลักการสำคัญ คือ การแนะนำลักษณะของบทเพลงให้ผู้เรียน ได้เห็นก่อนซึ่งอาจใช้ภาพประกอบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดภาพพจน์ได้ ในขณะที่ฟังเพลงควรมีการชี้แนะถึงองค์ประกอบสำคัญโดยมีแผนภูมิโครงสร้างบทเพลงประกอบไปด้วย และในขั้นสุดท้าย ควรให้ผู้เรียนได้ฟังเพลงโดยไม่มีแผนภูมิใดๆ ประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกต่อดนตรีโดยตรง กิจกรรมการฟังควรผสมผสานไปกับกิจกรรมดนตรีอื่นๆ

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการสอนฟังควรเป็นบทเพลงทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก บทเพลงต่างๆ อย่างครบถ้วน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดทางดนตรีที่กว้างไกลและลึกซึ้งต่อไป

4.2 การร้อง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540) ได้กล่าวว่า การร้องจัดเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เด็กเมื่อเริ่มออกเสียงได้ ก็เริ่มส่งเสียงออกมาในลักษณะของการร้องเพลง เด็กมักจะพยายามเลียนแบบเสียงที่ได้ยินเสมอ ถ้าเสียงที่ได้ยินเป็นเสียงการร้องเพลง เด็กก็พยายามจะร้องตามเสียงที่ได้ยิน ซึ่งในระยะแรกๆ อาจจะฟังดูไม่เป็นทำนองแต่สังเกตได้ เลียนแบบทำนองที่ได้ยินโดยการร้อง ซึ่งมีใช้ลักษณะของการพูด ในเวลาต่อมาเด็กอาจฮัมทำนองเพลงด้วยตนเองซึ่งแสดงว่าเด็กเริ่มมีแนวคิดในการร้องเพลง มีความสนใจ และต้องการแสดงออกทางดนตรี จึงอาจกล่าวได้ว่าการร้องเป็นกิจกรรมการแสดงออกทางดนตรีที่เด็กกระทำได้เป็นอันดับแรก และเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี และความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป นอกจากนี้การร้องยังเป็นสื่อการแสดงออกทางอารมณ์อีกด้วย การร้องจึงเป็นกิจกรรมดนตรีที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา

โดยสมัยนี้ การร้องจึงเป็นกิจกรรมดนตรีที่มีความสำคัญมาก ด้วยเหตุผลสองประการ คือ ประสพการณ์ดนตรีส่วนใหญ่มักจะใช้การร้องเป็นพื้นฐานเพื่อที่จะนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องต่างๆ ทางดนตรี และการร้องเป็นกิจกรรมดนตรีที่ช่วยให้เด็กค้นพบ และใช้เสียงของตนเองเป็นสื่อ หรือเครื่องดนตรี ในการแสดงออกทางดนตรี ดังนั้นการร้องจึงควรเป็นประสบการณ์ที่ผู้สอนดนตรีจัดเตรียมขึ้นอย่างมีหลักการและจุดมุ่งหมายการสอนที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านการร้องและประสบการณ์ดนตรีอื่นๆ ควบคู่กันไป ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสนใจเกี่ยวกับการร้องและทำให้ผู้เรียนรักและซาบซึ้งดนตรีได้ในที่สุด

1) การร้องเสียงเดียว

การร้องเสียงเดียว คือการร้องที่มีทำนองเพียงแนวเดียว โดยอาจจะใช้ผู้ร้องคนเดียว ซึ่งเป็นการร้องเดี่ยว (Solo Singing) หรือมีผู้ร้องร่วมกันหลายคนคือการร้องหมู่ (Unison Singing) การสอนร้องเพลงในชั้นเรียนไม่ว่าจะเป็นในวิชาดนตรีหรือวิชาอื่นๆ ที่ใช้เพลงเป็นสื่อการเรียนมักใช้การร้องหมู่เสมอ คือทุกคนร้องทำนองเดียวกัน การร้องเดี่ยวหรือร้องโดยผู้ร้องคนเดียวมักไม่ค่อยได้พบเห็นนักในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ หรือแม้แต่ในวิชาดนตรี เพราะในการเรียนการสอนดนตรีจะเน้นไปที่กิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วมกระทำด้วยกัน

2) ความมุ่งหมายของการร้อง

โดยปกติมักชอบและสนุกสนานกับการร้องเพลง เว้นเสียแต่ว่าเด็กบางคนอาจได้รับประสบการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาเกี่ยวกับการร้องเพลง ทำให้กลายเป็นคนที่ไม่ชอบและไม่สนใจร้องเพลง ดังนั้นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการร้องเพลง คือ การสร้างความพึงพอใจในการร้อง

เพลงให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานรักในการร้องเพลงและเกิดความซาบซึ้งในสุนทรีयरส ของดนตรี นอกจากนี้ความมุ่งหมายหลักอีกประการหนึ่งของการสอนร้องเพลงคือ ให้ผู้เรียนมีทักษะในการร้องเพลงกล่าวคือ สามารถร้องเพลงได้ถูกต้องตามระดับเสียงจังหวะลีลาของเพลง ในการสอน การร้องมีข้อควรคำนึงทั่วๆ ไป คือ

2.1) ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ร้องเพลงทุกประเภท กล่าวคือ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้าน เพลงนานาชาติ และเพลงอมตะของดนตรีตะวันตก

2.2) เลือกสรรบทเพลงที่นำมาร้องให้เหมาะกับวัยและความสามารถ ของผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกสนานกับการร้องเพลง

2.3) ในการเรียนร้องเพลง ผู้เรียนควรมีโอกาสในการเรียนร้องคั้ประกอบดนตรีที่สำคัญ ที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงนั้นๆ เพื่อการพัฒนาการด้านการร้องและสาระดนตรีไป ในขณะเดียวกัน

2.4) เน้นการร้องที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้ฟังความไพเราะของดนตรีซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรีयरสของดนตรีต่อไป

2.5) ผสมผสานกิจกรรมการร้องเพลงกับกิจกรรมดนตรีอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะดนตรีทุกด้านพร้อมๆ กัน

ข้อควรคำนึงเหล่านี้ช่วยให้การจัดกิจกรรมการร้องเพลงมีความหมายต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการร้องเพลงเป็นขั้นตอน และเรียนรู้เนื้อหาสาระดนตรีไปในขณะเดียวกันซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนรักการร้องเพลง เข้าใจและซาบซึ้งในดนตรีต่อไป

3) พัฒนาการด้านดนตรีเนื่องมาจากการร้อง

ในการสอนการร้องอย่างมีความหมาย ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดนตรีอย่างสมบูรณ์ได้ ดังนั้นในการเลือกเพลงที่จะมาใช้สอนร้องและการจัดกิจกรรมดนตรีเกี่ยวกับการร้องย่อมมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถด้านดนตรีของผู้เรียนทั้งสิ้น ในการจัดกิจกรรมการร้องเพลงควรนำไปสู่พัฒนาการด้านการร้องและความเข้าใจเกี่ยวกับสาระดนตรี ดังนี้

3.1) พัฒนาการด้านการร้อง

3.1.1) มีความสามารถในการร้องอย่างสบายๆ แม้ว่าบทเพลงนั้นจะมีช่วงกว้างของทำนองที่กว้าง

3.1.2) สามารถร้องด้วยเสียงที่มีคุณภาพหรือเสียงที่ไพเราะ ถูกต้องกับประเภทของบทเพลง

3.1.3) สามารถร้องเพลงได้ถูกต้องตามระดับเสียง ไม่เพี้ยน

3.1.4) สามารถร้องเพลงได้อย่างมีลีลา แสดงความรู้สึกลักษณะของบทเพลง

3.2) พัฒนาการด้านความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี

3.2.1) ความรู้สึกในเรื่องลักษณะของเสียง ได้แก่ ความเร็ว-ช้า ของความเร็ว จังหวะ ความดัง-เบา ความรู้สึก

3.2.2) ความเข้าใจในเรื่องประโยคของบทเพลง ความเหมือนและ ความแตกต่าง ของรูปแบบของบทเพลง

3.2.3) ความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะของแนวทำนองที่มีการเคลื่อนที่ไปในลักษณะ ต่างๆ

3.2.4) การรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้จากบันไดเสียงเมเจอร์ ไมเนอร์ และบันได เสียงอื่นๆ

3.2.5) ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของประโยคทางดนตรีกับเนื้อเพลง (แนวทำนองและเนื้อเพลง)

3.2.6) ความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์ต่างๆ ทางดนตรีที่มีอยู่ในบทเพลง เช่น p (เบา), f (ดัง), rit. (ค่อยๆ ช้าลง), cres. (ค่อยๆ ดังขึ้น) เป็นต้น

3.2.7) ความเข้าใจในเรื่องตัวโน้ตดนตรี และความสามารถในการอ่าน และใช้โน้ต ดนตรี

3.3) พัฒนาด้านความซาบซึ้งในดนตรี โดยในขณะที่ร้องเพลงผู้เรียนจะได้ยินเสียงร้องที่ ไพเราะ มีคุณภาพ

4) ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการสอนร้อง

ในการสอนร้องเพลงสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรเน้นมากที่สุด คือ การร้องเพลงได้ ถูกต้องกับระดับเสียง กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถรับรู้และควบคุมตนเองให้เปล่งเสียงออกมาได้ ถูกต้อง ตามระดับเสียงที่ได้ยิน หรือระดับเสียงของตัวโน้ตที่บันทึกไว้ในบทเพลง สิ่งนี้เป็นสิ่งเดียวที่ ผู้เรียนจะเรียนรู้ ได้จากการร้องเพลงเท่านั้น แม้การร้องเพลงจะต้องร้องให้ถูกต้องทั้งจังหวะและ ระดับเสียง แต่จังหวะอาจเรียนรู้ได้จากกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ การปรบมือ แต่การ ร้องเพลงให้ถูกต้องตามระดับเสียงจะเรียนรู้ได้ ก็จากการร้องเพียงอย่างเดียว จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่ง แรกที่ทำทนายผู้สอนดนตรี คือ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมระดับเสียง โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับ ประถมศึกษา เพราะมีผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถเปล่งเสียงได้ถูกต้องกับระดับเสียงที่ได้ยิน กล่าวคือ ไม่สามารถควบคุมระดับเสียงของตนเองให้เปล่งได้ตามที่ตนต้องการได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น

1. ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องระดับเสียง คือ ไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับระดับเสียงสูงต่ำ
 2. ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการร้องเพลงมาก่อนเลย เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่เคยสนับสนุนให้เด็กของตนร้องเพลง
 3. ผู้เรียนบางคนอาจไม่เคยรู้สึกเลยว่า ในขณะที่ตนคิดว่ากำลังร้องเพลงอยู่นั้น แท้จริงแล้วตนมิได้ร้องเพลง เพียงแต่พูดหรือท่องเนื้อเพลงเท่านั้น เนื่องจากตนไม่เคยให้ความสนใจกับการร้องว่าร้องถูกต้องหรือไม่
 4. ผู้เรียนบางคนอาจไม่สนใจในการร้องเพลง เพราะไม่มีความรู้สึกว่าการร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ หรือสนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว
 5. ไม่มีความสามารถที่จะร้องเพลง เนื่องมาจากความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือพัฒนาการด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ผู้สอนไม่สามารถช่วยเหลือได้
- การสอนให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมระดับเสียงของตนเองนั้นมียุทธวิธีอยู่ด้วยกันหลายวิธีแต่ละวิธีจะเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนหรือตัวผู้เรียนแต่ละคน อย่างไรก็ตามหลักการกว้างๆ ในการสอนให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมระดับเสียงของตนที่ควรกล่าวถึง เพื่อใช้แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป คือ
1. จัดสภาพการเรียนการสอนให้มีกิจกรรมการร้องสม่ำเสมอ โดยให้มีความหลากหลายของลักษณะการร้อง ผู้สอนควรร้องเพลงให้ผู้เรียนฟัง และร้องร่วมไปกับผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการร้องเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งคล้ายๆ กับการพูดคุย
 2. ดึงความสนใจของผู้เรียนมาสู่เรื่องระดับเสียง (สูง-ต่ำ) และแนวทำนอง (ขึ้น-ลง) โดยการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว หรือการใช้เครื่องดนตรี ประเภทแนวทำนอง เช่น เปียโน เบลอระนาด
 3. ใช้เกมต่างๆ ที่เน้นเรื่องระดับเสียง เพื่อให้ผู้เรียนชินกับระดับเสียงหนึ่งๆ และพยายามเปล่งเสียงให้ถูกต้องกับระดับเสียงที่ได้ยิน
 4. เน้นเรื่องการเคลื่อนที่แนวทำนอง (Melodic Contour) โดยการอภิปรายซักถาม และแสดงแนวทำนอง โดยใช้แผนภูมิ การเคลื่อนไหว หรือระดับสูงต่ำของมือ
 5. ใช้แนวทำนองสั้นๆ ในการโต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเลียนเสียงแนวทำนองนั้นๆ ปกติแนวทำนองมักจะประกอบด้วยระดับเสียงเพียง 2-3 เสียงเท่านั้น
 6. ช่วยให้ผู้เรียนที่มีปัญหาเห็นปัญหาและร่วมกันแก้ไข

หลังจากที่ผู้เรียนสามารถบังคับระดับเสียงได้แล้ว ได้แก่ ร้องเพลงให้ถูกต้องตรงระดับเสียงไม่เพี้ยน สิ่งต่อมาที่ควรเน้นเกี่ยวกับเรื่องของการร้อง คือ คุณภาพของการร้อง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิควิธีการร้องเพื่อให้ได้เสียงที่ไพเราะเหมาะสมกับประเภทของเพลงที่ร้อง คุณภาพของการร้องควรได้รับการเน้นตลอดเวลาเพราะเป็นเรื่องที่เรียนรู้จากการปฏิบัติ ถ้าผู้สอนละเลยมิได้เน้นคุณภาพของการร้อง ผู้เรียนย่อมไม่เห็นความสำคัญ ผลที่ได้คือการร้องที่ไม่มีคุณภาพ แม้ผู้เรียน ได้มีโอกาส ได้ร้องเพลงตลอดมาก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงต่อมา คือ การพัฒนาช่วงกว้างของเสียง (Range) โดยปกติเมื่อเด็กโตขึ้นช่วงกว้างของเสียงจะค่อยๆ กว้างขึ้นแต่ถ้ากิจกรรมการร้องเพลงเน้นเรื่องช่วงกว้างของเสียงด้วยจะทำให้การร้องของผู้เรียนพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องช่วงกว้างดีขึ้น นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องเน้นเสมอในการร้องเพลง คือ การหายใจให้ถูกต้องตามวรรคตอนและจังหวะของบทเพลง การใช้ลิ้นให้เหมาะสมกับความรู้สึกของเพลง

5) ประเภทของเพลงที่ใช้สอนร้อง เพลงที่นำมาใช้ในการสอนร้องควรประกอบไปด้วย

5.1) เพลงไทยทุกประเภท ได้แก่ เพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้านไทย ซึ่งมีอยู่หลายลักษณะ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เป็นต้น

5.2) เพลงนานาชาติ ได้แก่ เพลงของชาติต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพลงพื้นเมืองของชาตินั้นๆ หรือเพลงที่มีความไพเราะเป็นสัญลักษณ์ของประเทศนั้นๆ ซึ่งอาจนำทำนองมาใส่เนื้อภาษาไทยได้ในบางกรณี

5.3) เพลงอมตะ ได้แก่ เพลงคลาสสิก ซึ่งควรจะได้มีการเลือกสรร ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน โดยทั่วไปเพลงประเภทนี้อาจจะยากเกินความสามารถของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา หรือแม้แต่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งในด้านทำนอง และภาษาที่เป็นเนื้อหาของบทเพลง

การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ และร้องเพลงหลายๆ ประเภทเช่นนี้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะของเพลงชาติต่างๆ ทำให้มีแนวคิดเกี่ยวกับลีลา และลักษณะของดนตรีกว้างไกลขึ้นซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ ไปในขณะเดียวกันด้วย อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้และการร้องเพลงไทยทุกประเภท ควรได้รับการเน้นกว่าเพลงประเภทอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นคนไทยเข้าใจและชื่นชมในวัฒนธรรมดนตรีซึ่งเป็นเอกลักษณ์อันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของไทย

6) การเลือกบทเพลงเพื่อใช้ในการสอนร้อง

ในการเลือกบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการสอนร้อง มีข้อที่ควรนำมาใช้เป็นหลักในการพิจารณา คือ

6.1) ลักษณะของทำนอง สิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับทำนอง คือ

6.1.1) ช่วงกว้างของทำนอง เพลงที่มีช่วงกว้างของทำนองแคบ ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มีช่วงกว้างของทำนองกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ผู้เรียนยังมีช่วงกว้างของเสียงจำกัด ไม่กว้างเหมือนผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

6.1.2) การจัดเรียงของระดับเสียง การจัดเรียงของระดับเสียงเป็นแนวทำนองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เพลงมีระดับความยากง่ายต่างกัน เพลงที่มีแนวทำนอง เกิดจากการจัดเรียงของเสียงเรียงลำดับกันไป ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มีการกระโดดของระดับเสียง

6.1.3) ลักษณะของบันไดเสียง บันไดเสียงที่ประกอบด้วยเสียง 5 เสียง คือ เพนตาโทนิค (Pentatonic Scale) ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มี 7 เสียง หรือ 12 เสียง หรือเพลง ที่มีตัวโน้ตจร (Accidentals)

6.1.4) ความไพเราะ ลักษณะของแนวทำนองที่ง่าย ๆ และไพเราะมักทำให้เพลงนั้นร้องได้ง่าย ง่ายแก่การจดจำ และจูงใจให้ผู้เรียนอยากร้องกว่าเพลงที่ยากต่อการจดจำแนวทำนอง

6.1.5) ความยาว เพลงที่มีความยาวมากย่อมยากที่จะจดจำ และร้อง เพลงสั้น ๆ จึงเหมาะสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษามากกว่าเพลงยาว ๆ

6.2) ลักษณะของจังหวะ สิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับจังหวะ คือ

6.2.1) จังหวะของทำนอง เพลงที่มีจังหวะของทำนองไม่สลับซับซ้อน ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มีโครงสร้างของจังหวะของทำนองที่ซับซ้อน กล่าวคือ เพลงที่ประกอบด้วยโน้ตตัวดำ และโน้ตตัวขาว ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่ประกอบด้วยโน้ตตัวเข็متสองชั้น และตัวโน้ตประจุในอัตราต่างๆ กัน เป็นต้น

6.2.2) อัตราจังหวะ เพลงที่มีอัตราจังหวะคงที่และง่าย ๆ ย่อมร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มีอัตราจังหวะเปลี่ยนแปลงไป หรืออัตราจังหวะผสม เช่น เพลงในอัตราจังหวะ $\frac{2}{4}$ จะร้องกว่าเพลงในอัตราจังหวะ $\frac{5}{4}$ เป็นต้น

6.2.3) ความเร็วของจังหวะ เพลงที่มีความเร็วจังหวะปานกลาง มักร้องได้ง่ายกว่าเพลงที่มีความเร็วของจังหวะช้า ๆ หรือเร็ว ๆ

4.3 การเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวตามแบบ ออร์ฟ ต้องเริ่มจาก “การเคลื่อนไหวเบื้องต้น” (Elemental movement) การเคลื่อนไหวที่เด็กทำได้เองโดยไม่ต้องมีการฝึกเป็นพิเศษ เป็นการเคลื่อนไหวที่พัฒนาไปได้เอง เด็กชอบที่จะวิ่ง กระโดด ไถล หมุนตัว หรือทำท่าต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งจุดประสงค์อะไรไว้ แต่ทำเพื่อสนุกเท่านั้น ดังนั้นเขาจึงสามารถคิดสร้างสรรค์ วิธีเคลื่อนไหวของเขาเอง ซึ่งแสดงออกถึงความมีชีวิตชีวา เด็กในระยะ 2 - 3 ขวบ จะไม่สามารถแสดงความคิด ความรู้สึกด้วยการพูดได้ดีเท่ากับการออกท่าทาง

การเคลื่อนไหวในบทเพลงพัฒนาขึ้นมาจากการเคลื่อนไหวในการเล่นสนุก เด็กจะต้องคิดแบบของการเคลื่อนไหว และปฏิบัติมัน เป็นส่วนหนึ่งของเพลงที่เขากำลังร้อง หรือเล่นเกม การเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีความหมายถูกแสดงโดยเด็กคนหนึ่งหรือสองคน หรือทั้งกลุ่ม หลายบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อการสนับสนุนการเคลื่อนไหวประกอบเพลงแบบสร้างสรรค์และบางเพลงที่แต่งเป็นเพลงประกอบการเต้นรำ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย 4 แบบ ได้แก่ ตบมือ กระแทบเท้า ตีดินนิ้ว และ ตบต้นขา (patschen) การเคลื่อนไหวเหล่านี้ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเรื่องจังหวะนอกเหนือจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการได้ยินจังหวะ การทำจังหวะด้วยร่างกายนี้ถูกใช้อย่างกว้างขวางในการประกอบการร้องเพลงและการท่องคำ และเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติจังหวะซึ่งจะพัฒนาเป็นทักษะในการเล่นดนตรีประเภท percussion ต่อไป เรายังสามารถใช้ body rhythms และการเคลื่อนไหวอื่นๆ ในการสอนเรื่องความรู้พื้นฐาน เรื่องแบบแผนของเพลง (musical forms) อีกด้วย

การเคลื่อนไหวใน Orff - Schulwerk นั้นมีรากฐานมาจากแบบแผนการใช้ร่างกายฝึกจังหวะของดัลโครซ (Dalcroze Eurhythmics) แต่ไม่เหมือน Eurhythmics ตรงที่ว่าสำหรับ Schulwerk การเคลื่อนไหวไม่ได้เป็นศูนย์กลางการศึกษาสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างในดนตรีเหมือนที่ Eurhythmics เป็นแต่เด็กใน Schulwerk ใช้ การเคลื่อนไหวนั้นยังเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกทางดนตรีซึ่งเขาได้ยิน เขาเรียบแบบฝึกหัดพิเศษซึ่งเขาใช้ เข็อก ลูกบอล หรือวัตถุอื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว จังหวะต่างๆ ความเร็ว - ช้า และความหนัก - เบา ถูกสอนผ่านการเคลื่อนไหวและเด็กมีโอกาสที่จะ improvise ด้วยการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนเพื่อตอบสนองต่อดนตรีได้

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะดนตรี ทั้ง 3 ทักษะแล้ว ทักษะดนตรีที่กล่าวมาสามารถมองในลักษณะของการรับรู้หรือการเรียนรู้ทางปริมาณ คือการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ แต่การเรียนรู้ดนตรีที่ส่งผลอย่างแท้จริง ควรมุ่งไปที่การเรียนรู้เพื่อให้เข้าถึงความงามทางดนตรีซึ่งเป็นโสตศิลป์ ได้แก่การเรียนรู้ทางคุณภาพซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่ ความซาบซึ้งในสุนทรีย์รสของดนตรี

5. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

เนื่องจากพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะวัยที่สามารถ ซึ่งจะจำแนกให้เห็นเป็นลักษณะเด่นประจำวัยได้โดยพัฒนาการของมนุษย์ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนถึงการบรรลุนิติภาวะ และยังมีอีกในหลายกรณีที่การพัฒนาการต่อไปจนตลอดชีวิต แม้ว่าการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนนั้นอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายแตกต่างกันตามปัจจัยทางพันธุกรรมและประสบการณ์ก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว พัฒนาการของเด็กปฐมวัยก็ยังคงดำเนินตามขั้นตอนที่เป็นแบบแผนเฉพาะ นอกจากนี้สิ่งที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการได้อย่างรวดเร็วก็คือความพร้อมของเด็กแต่ละคน ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความพร้อมที่แตกต่างกันไปอีกด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 ความหมาย หลักการและความสำคัญของพัฒนาการ

นักจิตวิทยาพัฒนาการหลายท่าน ให้ความหมายของคำว่า พัฒนาการ (Development) ไว้ แตกต่างกันไป กล่าวคือ ซีวีกู๊ด (C.V. Good) ได้ให้ความหมายว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง การทำงาน การจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งทำให้มีการเพิ่มพูนทั้งด้านขนาด ความแตกต่าง ความ สลับซับซ้อน การผสมกลมกลืน ซึ่ดความสามารถ ประสิทธิภาพ หรือก่อให้เกิดความเพิ่มพูนภาวะสูงถึงขีด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่มีความคงทนถาวรอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ที่ยาวนาน ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ที่มี จุดมุ่งหมายหรือเกิดขึ้นตามเหตุการณ์ก็ได้

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน คือ

1. ความเจริญทางด้านขนาด
2. ความเจริญทางด้านสัดส่วนของร่างกาย
3. การเปลี่ยนแปลงความซับซ้อน ทั้งด้านโครงสร้างและการทำหน้าที่
4. การมีสมรรถภาพในการทำหน้าที่ใหม่ๆ เกิดขึ้น
5. การสลายไปของส่วนต่าง ๆ รวมทั้งสมรรถภาพในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วย

เฮอร์ลอค (Hurlock) ได้ให้ความหมายว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีลำดับ ขั้นตอนต่อเนื่องกันไปตลอด ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ผสมผสานกันตลอดจน กระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมี 4 ประเภท คือ

1. การเปลี่ยนแปลงด้านขนาด
2. การเปลี่ยนแปลงด้านสัดส่วน
3. ลักษณะเดิมหายไปโดยลักษณะที่เกิดในวัยเด็กหายไปเมื่อเติบโตขึ้น
4. เกิดลักษณะใหม่ขึ้น อันเป็นผลมาจากวุฒิภาวะหรือจากการเรียนรู้

5.2 หลักการพัฒนาการของมนุษย์ (Principle of Development)

ศาสตราจารย์จรรยา สุวรรณทัต ได้กล่าวถึงหลักพัฒนาการของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. เนื่องจากพัฒนาการจะเป็นไปตามแบบฉบับของตัวเอง ไม่ว่าจะมนุษย์หรือสัตว์จะมีแบบการพัฒนาการ โดยเฉพาะมนุษย์หรือสัตว์ที่จัดอยู่ในพวกเดียวกัน ก็จะมีแบบของพัฒนาการที่คล้าย ๆ กัน เช่น คำว่าได้อ่อน คลาน คลานได้อ่อนนั่ง นั่งได้อ่อนเดิน เดินได้อ่อนวิ่ง เป็นต้น
2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนน้อย เช่น ความสามารถจะอยากจับหยิบ วัตถุต่าง ๆ ในระยะแรกการจับหยิบช่วยวัตถุต่าง ๆ เด็กจะใช้ทั้งกำมือหยิบ คือ จะพัฒนาส่วนใหญ่แล้วจึงจะไปพัฒนาส่วนเฉพาะนิ้วมือและหัวแม่มือ
3. พัฒนาการเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาอย่างมีลำดับขั้นตอน
4. อัตราพัฒนาการในแต่ละส่วนของร่างกายจะแตกต่างกัน เพราะแต่ละส่วนของร่างกายไม่ได้ เจริญพร้อมกัน บางส่วนเจริญช้า บางส่วนเจริญเร็ว
5. อัตราการพัฒนาการของเด็กในแต่ละคนจะแตกต่างกัน
6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่าง ๆ จะสัมพันธ์กัน
7. พัฒนาการทุกด้านเกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด พัฒนาการทุกด้านจะ ดำเนินไปพร้อม ๆ กัน แม้ผลการเจริญเติบโตที่ปรากฏจะมีความเด่นชัดแตกต่างกันก็ตาม
8. พัฒนาการในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในวัยเด็กพัฒนาการทางกายจะ แสดงออกมาอย่างเด่นชัดมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ ในขณะที่การพัฒนาการทางอารมณ์สังคม และ บุคลิกภาพ ยังคงดำเนินไปพร้อม ๆ กันด้วย แต่ในอนาคตที่แตกต่างกัน
9. พัฒนาการจะดำเนินควบคู่ไปกับการเสื่อม
10. พัฒนาการเป็นสิ่งที่เราอาจทำนายหรือพยากรณ์หรือคาดคะเนได้เพราะพัฒนาของบุคคลมี ความคงที่พอสมควร เราจึงสามารถคาดได้ว่าเมื่อใดบุคคลจะมีพฤติกรรมเกิดขึ้น ด้วยการคาดเดาเอาจาก พฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยวุฒิภาวะทางกายและจิตใจตามลำดับธรรมชาติของวัยที่คงที่พอสมควร

11. ความสมดุลของพฤติกรรมต้องการเวลา มีพฤติกรรมหลายอย่างที่ผู้ใหญ่มักมองเห็นว่าเป็น ปัญหา แต่โดยแท้จริงแล้วจัดเป็นพฤติกรรมของพฤติกรรมตัวอย่าง

5.3 ชนิดต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ

พัฒนาการประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยอาจแบ่งออกเป็น 4 ชนิดใหญ่คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางขนาด (Changes in Size)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสัดส่วน (Changes in Proportion)
3. ลักษณะเดิมหายไป (Disappearance of Old Features)
4. ลักษณะใหม่เกิดขึ้น (Acquisition of New Features)

5.4 ลักษณะพัฒนาการของมนุษย์

มนุษย์จะมีแบบแผนของพัฒนาการเป็นไปในลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งอาจสรุปลักษณะพัฒนาการ ของมนุษย์ได้ดังนี้

1. พัฒนาการเป็นไปตามแบบฉบับของตนเอง ไม่ว่าจะมนุษย์หรือสัตว์จะมีแบบฉบับของพัฒนาการ ที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ เนื่องจากมนุษย์หรือสัตว์ที่จัดอยู่ในพวกเดียวกัน จะมีแบบแผนของพัฒนาการคล้าย ๆ กัน เช่น เด็กทุกคนสามารถยืนก่อนที่จะเดินหรือคว้าได้ก่อนที่จะคลาน เด็กสามารถที่จะใช้กล้ามเนื้อใหญ่ได้ก่อนใช้ กล้ามเนื้อเล็ก เป็นต้น

2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดก็ตาม จะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อยเสมอ

3. พัฒนาการทั้งหลายเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกันไป พัฒนาการทุกขั้นได้ดำเนินมาก่อนแล้ว ก่อนที่จะ มาถึงปัจจุบัน และยังดำเนินต่อไปอีก ดังนั้น การที่จะเข้าใจการกระทำของเด็กจึงจำเป็นต้องย้อนไปดูถึงการกระทำในอดีตของเด็กด้วย

4. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน เนื่องจากธรรมชาติสร้างเด็กแต่ละคนให้มี ลักษณะแตกต่างกัน เด็กบางคนเจริญเติบโตเร็ว เด็กบางคนเจริญเติบโตช้า เด็กที่มีการเจริญเติบโตเร็วมาตั้งแต่ เล็ก ๆ จะคงความเจริญเติบโตเร็วอยู่ตลอดไปในทุก ๆ ด้าน ส่วนเด็กที่มีการเจริญเติบโตช้าก็จะคงช้าอยู่ ตลอดไปเช่นเดียวกัน เด็กแต่ละคนจะสามารถอ่าน พูด เขียน หรือเจริญเติบโตทางร่างกาย สมอ อารมณ์และ สังคม เป็นขั้น ๆ ไป ตามสภาพความพร้อมภายในตัวของเด็กแต่ละคน

5. อัตราพัฒนาการส่วนต่าง ๆ ของร่างกายแตกต่างกัน ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมิได้เจริญใน อัตราเดียวกันหมด หากแต่ส่วนต่าง ๆ ทั้งทางด้านสมองและร่างกายอาจจะมีอัตราการเจริญเติบโตอย่าง รวดเร็วในขณะที่บางส่วนจะเจริญช้า

6. พัฒนาการของคุณลักษณะต่าง ๆ มักจะมีความสัมพันธ์กันเสมอ เช่น เด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดก็มักจะมีร่างกายสมบูรณ์ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างดี ในขณะที่เด็กที่มีสติปัญญาต่ำ ก็จะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายหรือสังคมด้อยไปด้วย ยกเว้นแต่ในกรณีที่เด็กมีการชดเชย

7. พัฒนาการของเด็กสามารถทำนายได้เนื่องจากอัตราพัฒนาการของเด็กคงที่พอสมควร เราจึงสามารถทำนายพฤติกรรมของเด็กได้ว่า จะมีพฤติกรรมชนิดใดเกิดขึ้นเมื่อช่วงอายุใด

8. พฤติกรรมบางชนิดที่ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่แท้ที่จริงแล้วจัดเป็นพฤติกรรมที่ปกติซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการนั่นเอง

5.5 ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการในขั้นต่าง ๆ ของชีวิตนั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล จึงทำให้พัฒนาการในแต่ละช่วงชีวิตมีความแตกต่างกัน ฮาวิคเฮอร์ท (Havighurst) นักจิตวิทยาท่านหนึ่งได้กล่าวว่าเด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปีลักษณะของความสามารถที่เด่นชัดของเด็กปฐมวัยนี้ควรประกอบด้วย

1. ความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเดิน
2. ความสามารถในการที่จะรับประทานอาหารที่เป็นของแข็งได้
3. ความสามารถในการเรียนรู้ที่จะพูด
4. ความสามารถในการที่จะเรียนรู้การควบคุมการขจัดของเสียออกจากร่างกาย
5. ความสามารถในการเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศ
6. ความสามารถและประสพผลสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาการทางด้านร่างกายในด้านการทำงานตัว ได้

7. ความสามารถในการสร้างความคิดและรับรู้สภาพทางสังคม รวมทั้งลักษณะทางร่างกายของตนเองได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

8. ความสามารถเรียนรู้ในการที่จะนำเอาความรู้สึกของตนไปสัมพันธ์กับความรู้สึกของบิดา มารดาและพี่น้อง หรือบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

9. ความสามารถเรียนรู้ในสิ่งผิดและสิ่งถูก มีความสำนึกและมีพัฒนาการทางด้านความคิดอย่าง มีเหตุผล

อย่างไรก็ตาม ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยยังสามารถกล่าวได้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ลักษณะพัฒนาการและความสามารถทางร่างกาย เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหว มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว ไม่ชอบอยู่นิ่งเฉย กล้ามเนื้อของเด็กวัยนี้เจริญอย่าง

รวดเร็ว แต่กล้ามเนื้อใหญ่จะเจริญมากกว่ากล้ามเนื้อย่อย การประสานงาน ระหว่างกล้ามเนื้อ และตายังไม่ดีนัก ยังไม่สามารถควบคุมมือและนิ้วให้เขียนหนังสือได้และยังไม่สามารถ บังคับให้ เพ็งมองวัตถุเล็ก ๆ ได้นอกจากนี้กระดูกยังไม่แข็งแรงพอ เช่น กระดูกกระดูกสันหลัง เป็นต้น

2. ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์

เนื่องจากเด็กปฐมวัยจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยเป็นอิสระ และมักจะเกิดขึ้น บ่อย ๆ ทั้ง อารมณ์พอใจ หรือไม่พอใจ ลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์โดยสรุป ได้แก่

อารมณ์รัก ของเด็กในวัยนี้จะรักหรือชอบคนที่ตามใจให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ ชอบคนที่ให้ ความสนุกสนาน เป็นเพื่อนเล่นด้วย โดยเฉพาะคนที่ให้ของขวัญหรือของเล่นแก่ตน เด็กแสดง อารมณ์รักด้วยการกอดและจูบ นอกจากนี้เด็กจะรักและภูมิใจพ่อแม่ของตน

อารมณ์ที่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นของเด็กในวัยนี้ช่างซักถาม เพราะเริ่มรู้จักใช้ เหตุผล จึงอยากรู้อยากเห็นพ่อแม่หรือครูไม่สนใจเด็กจะรู้สึกว่ามีผู้ใหญ่ไม่พอใจ จะค่อย ๆ หยดนิสัย อยากรู้อยากเห็นนั้น และกลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมนิ่งเฉยในที่สุด

อารมณ์โกรธ ของเด็กในวัยนี้อาจแสดงอารมณ์โกรธโดยการร้องกรี๊ด ตะเถ็บ ทูบตีต่อสู้เมื่อ อายุ เพิ่มขึ้น จะแสดงออกด้วยคำพูด แทนการแสดงออกด้วยกำลังกาย ลักษณะที่แสดงให้เห็นอีก อย่างหนึ่งของเด็ก ในวัยนี้คือ ถ้าโกรธหรือไม่พอใจจะแยกตัวออกจากเพื่อน การแสดงออกทาง อารมณ์โกรธของเด็กอาจสรุปได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) แสดงอารมณ์โกรธออกมาอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย

(2) แสดงอาการต่อต้านด้วยคำพูด และทำท่าทาง

(3) แสดงอารมณ์โกรธแก่คน เช่น กัด ข่วน หยิก เป็นต้น อารมณ์อวดดีเป็นอารมณ์ที่ เกิดขึ้นมากพอกับอารมณ์โกรธ เด็กจะแสดงอารมณ์ด้วย ความดี้อัน เช่น อยากรับน้ำเอง รับประทานอาหารเอง ใส่รองเท้าเอง เป็นต้น ถ้าถูกบังคับ เด็กจะแสดง พฤติกรรมนิ่งเฉย ไม่ได้ตอบ ทำเป็นไม่ได้ยินคำขอร้องของพ่อแม่หรือครูหรือไม่เอาใจใส่สร้างทำให้ซ้ำ

อารมณ์อิจฉาริษยา เด็กในปฐมวัยนั้นมักจะมีอารมณ์อิจฉาริษยา ซึ่งมักจะเริ่มจากพ่อแม่ โดยอาจจะเนื่องจากพ่อแม่ให้ความสนใจบุคคลอื่นมากกว่าตน โดยเฉพาะเมื่อพ่อแม่ให้ความสนใจ กับน้องคน ใหม่ หรือคนข้างเคียง การแสดงอารมณ์อิจฉาริษยานี้จะเห็นได้จากการที่เด็กตีน้อง รังแกน้อง แย่งของเล่นจาก น้อง เมื่อเด็กไปโรงเรียนใหม่ๆ จะรักครูประจำชั้น และติดครูประจำชั้น มากกว่าครูอื่น ๆ เด็กจะมีอารมณ์อิจฉา ริษยา ถ้าครูที่ตนให้ความสนใจให้ความสนใจเด็กคนอื่น มากกว่า

อารมณ์กลัว เด็กแสดงอารมณ์กลัวด้วยการร้องไห้หนีห่าง หรือตัวสั่น ซึ่งอาจ เนื่องมาจากการที่เคยได้รับความเจ็บปวดเมื่อยังเล็ก เช่น เด็กเคยถูกไฟลวก เคยถูกทำโทษ หรือได้รับความตกใจสุดขีด ความกลัวของเด็กไทยอาจมีสาเหตุจาก

- (1) สัตว์เช่น สุนัข เสือ ฯลฯ
- (2) สถานการณ์ที่น่ากลัว เช่น การลงโทษ ฯลฯ
- (3) ธรรมชาติบางอย่าง เช่น ความหนาว ความร้อน ไฟแลบ ไฟผ่า ฯลฯ
- (4) กลัวสิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติเช่น กลัวผียักษ์ ฯลฯ

เด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์แต่ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ การที่เด็กจะได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้ความสามารถทางด้านความคิดสร้างสรรค์ได้พัฒนา มากขึ้น เพียงใด ถ้าเด็กได้รับโอกาสให้แสดงออกอย่างปลอดภัยและเหมาะสม ก็จะทำให้ความคิด สร้างสรรค์ของเด็กมี พัฒนาการสูงขึ้น ความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องกัน ในช่วงปฐมวัย หรือ โดยเฉพาะช่วงก่อนวัยเรียนเป็นระยะที่กำลังเรียนพัฒนาความคิด สร้างสรรค์เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงต่อไป

จากที่ผู้วิจัยกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาของเด็กปฐมวัยนั้น ได้มีการเรียนรู้ตั้งแต่ ทารก และมีการพัฒนาในด้าน การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ตามอายุที่เติบโต การพัฒนาของเด็กแต่ละ คนก็จะแตกต่างกันออกไป บางคนอาจจะพัฒนาช้าหรือบางคนอาจจะพัฒนาเร็ว ดังนั้นพ่อแม่อย่า หวังอะไรจากเด็กมากนักเพราะถ้าเรายิ่งไปกดดันเด็กอาจจะทำให้เด็กเกิดภาวะเครียดได้ พ่อแม่ ควรให้กำลังใจและคอยส่งเสริมเพิ่มเติมในสิ่งที่เด็กเรียนรู้ช้าหรือพัฒนาช้า

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยารรณ จำเนียรพันธุ์ (2553) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง วิเคราะห์แบบเรียนวิชาดนตรี ของ โรงเรียนประถมดนตรีโคตยา ประเทศฮังการี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแต่ง แบบเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนประถมดนตรีโคตยา ให้ทราบถึงการลำดับการเรียนรู้ทางดนตรี และการจัดลำดับบทประพันธ์ทางดนตรี ใช้การวิเคราะห์เอกสารด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาจาก แบบเรียนวิชาดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรีโคตยา เมืองเคชเคเมท ประเทศฮังการี ซึ่งนักเรียนใช้เรียนวิชาดนตรีในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 เล่ม ทำการวิเคราะห์ใน หัวข้อต่างๆ จำนวน 5 หัวข้อ พบว่า 1) ในด้านจังหวะ นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องค่าของตัวโน้ต ได้แก่ โน้ตตัวเข้บัตหนึ่งชั้น โน้ตตัวดำ ตัวหยุดโน้ตตัวดำ โน้ตตัวขาว ตัวหยุดโน้ตตัวขาว และรูปแบบ จังหวะต่างๆ 2) ในด้านของทำนอง วิเคราะห์บทเพลงโดยใช้กลุ่มเสียงเป็นตัวอ้างอิง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ก) กลุ่มเสียงประกอบด้วย 2-3 เสียง ข) บันไดเสียงประกอบด้วย 4-6 เสียง ค) กลุ่มเสียง

อื่นๆ ได้แก่ บันไดเสียงประเภทใหม่และประเภทโคลงกลอนสำหรับเด็ก 3) บทประพันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 131 เพลง ซึ่งมีบทเพลงที่ใช้แนวทำนองและเนื้อร้องเดียวกัน แต่มีชื่อเพลงต่างกันจำนวน 9 คู่ การจัดประเภท ของบทเพลง สามารถแบ่งออกเป็น 10 ประเภท ตามลักษณะความเหมือน ความแตกต่างของทำนองเพลง รูปแบบของจังหวะ และเนื้อหาทางดนตรีที่ผู้เรียบเรียงต้องการนำเสนอ 4) คำศัพท์ทางดนตรี ใช้คำอธิบายที่ไม่ซับซ้อน พร้อมทั้งยกตัวอย่างจำนวน 15 คำ ซึ่งคำศัพท์ทางดนตรีมีความสัมพันธ์ กับบทเพลงและการนำเสนอเนื้อหาสาระทางดนตรี 5) กิจกรรมเสริมทักษะพบว่า มีการใช้กิจกรรมเสริมทักษะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ การอ่าน และการบันทึกโน้ต ซึ่งได้สอดแทรกไว้ระหว่างบทเรียน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้ คือ 1) วิเคราะห์แบบเรียนดนตรีที่ใช้ ในโรงเรียนโคตยา เมืองเคชแคเมท ประเทศฮังการีในระดับชั้นอื่นๆ 2) วิเคราะห์แบบเรียนดนตรี ในระดับชั้นต่างๆ ที่ใช้ในโรงเรียนดนตรีที่สอนตามแนวคิดนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศต่างๆ

วาสนา สาระจันทร์ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้อิชาดนตรี ตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีและทักษะความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการ จัดการเรียนรู้อิชาดนตรี ตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟ ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติทางดนตรีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้อิชาดนตรี ตามแนวคิด ของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้อิชาดนตรี ตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟ ร่วมกับ กระบวนการแก้ปัญหา และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อิชาดนตรี ตาม แนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีมหาโพธิ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้อิชา คดนตรี ตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา แบบวัดความรู้ความเข้าใจวิชา คดนตรี แบบวัดทักษะการปฏิบัติทางดนตรี แบบวัดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อิชาดนตรีตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับ กระบวนการแก้ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้อิชาดนตรีตาม

แนวคิดคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2. ทักษะการปฏิบัติทางดนตรี ของนักเรียนหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีตาม แนวคิดของ คาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 3. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม หลังได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตามแนวคิด ของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี การจัดการเรียนรู้วิชา ดนตรี ความแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุดและสูงกว่า เกณฑ์ ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สยาม จวงประโคน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทาง ดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยในครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีระดับประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิด ของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E1/ E2 และ ค่า t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตาม แนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้าน เคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68, รองลงมาด้าน อ่าน- เขียนโน้ตดนตรี ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ

ละ 59.09 และ ชั้บร้อ่ง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากั้บ 69.25

กฤษดา หุ่นเจริญ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ สำหรับใช้ในการเรียนการสอน ผู้เข้าร่วมในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน ผู้เข้าร่วมทั้งหมดเข้าร่วมชั้นเรียนดนตรีเป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรม 2) แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน 3) แบบสัมภาษณ์เจตคติ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบทักษะการฟัง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนดนตรี 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ทำโดยการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคน ประเมินคะแนนความก้าวหน้า แล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนและการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าชุดการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ โดยผลคะแนนหลังการเรียนทักษะการฟังในทุกเนื้อหานั้นมีความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้ อยู่ในระดับ ดี ในทุกเนื้อหาของชุดการสอน โดยเนื้อหาการฟังจังหวะได้คะแนนร้อยละ 81.3 เนื้อหาการฟังระดับเสียงได้คะแนนร้อยละ 76 เนื้อหาการฟังการแสดงออกทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 69.4 และเนื้อหาการฟังรูปแบบทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 66.6 จากการสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียนที่กำหนดไว้ ให้ความร่วมมือ ตั้งใจ และสนุกสนาน มีความชื่นชอบในกิจกรรม สื่อการสอน และเวลาที่ใช้เป็นอย่างมาก

ธีรพงศ์ พุทธขาว (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะปฏิบัติดนตรีสากล (เครื่องเป่าวงโยธวาทิต) โดยประยุกต์ตามแนวคิดของดัลโครซ ออร์ฟ และโคดาย เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติ เครื่องดนตรีสากล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองโนประชา

สรรค การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ 2) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 3) ทดลองใช้แบบฝึกทักษะ 4) ประเมินและปรับปรุงแบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์ จำนวน 16 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (IOC = 1.00) แบบสัมภาษณ์ แบบฝึกทักษะ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนและครูต้องการให้แบบฝึกทักษะมีกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีรูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจ มีการฝึกจากง่ายไปหายากและเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง 2. แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีทั้งหมด 5 ชุด ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวงโยธวาทิต 2) จังหวะและเสียงดนตรี 3) พื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี 4) สัญลักษณ์ทางดนตรี 5) การปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยใช้สัญลักษณ์ทางดนตรี โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.48/82.36 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 3. ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้น ในการทำกิจกรรม นักเรียนได้เรียนรู้องค์ประกอบพื้นฐานของดนตรีอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และสามารถฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล ตามเนื้อหาของแบบฝึกทักษะได้ด้วยความรู้สึกลงง่ายและสนุกสนาน 4. นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล หลังการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับสูง ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

จากที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าวิธีการการสร้างชุดการสอนนั้นมีหลายวิธีและมีองค์ประกอบที่ใช้ในการสร้างชุดการสอนที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ขึ้นอยู่แนวคิดและกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถม 2 เพื่อให้เกิดประโยชน์และสามารถนำไปต่อกับผู้ที่สนใจให้มากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 1 ห้อง จำนวน 25 คน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

การศึกษาข้อมูล

1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการเรียนการสอนดนตรีสากล ในแบบต่างๆ

2 ศึกษาวิธีการสอนโดยใช้แนวทางของนักทฤษฎีทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ โคดาาย (Zoltán Kodály) ออร์ฟ (Carl Orff) และดาโคลซ (Emile Jaques-Dalcroze)

การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะ

1 ผู้วิจัยได้เขียนร่างกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อนำข้อมูล กลับมาปรับกิจกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2 ปรับรูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะตามข้อเสนอแนะที่ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้คำแนะนำเพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 วิเคราะห์ข้อมูลจากผลที่ได้ทำการบันทึกไว้ในแต่ละครั้ง

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวโดยทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ โดยใช้เวลาในคาบเรียนวิชาดนตรีเด็กเล็ก สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบ

เรียนละ 40 นาที กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 จำนวน 25 คน โดยแบ่งกิจกรรมดังนี้

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 โดยใช้สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1. หาความเที่ยงตรง (Validity) ของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 โดยพิจารณาจากค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) (ประสาธน์ เถลิงเฉลิม, 2556, น.190) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ความสอดคล้องของเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2 ค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของคำถามแต่ละข้อ

R แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก

N แทน จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 :179)

3. ค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร

$$D = \frac{R_u - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง
 R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536 :180)

4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR-20

$$r_n = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right\}$$

เมื่อ r_n แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 p แทน สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่งๆ
 $= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
 q แทน สัดส่วนของผู้ที่ทำผิดในข้อหนึ่งๆ หรือคือ 1-p
 S_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น
 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536 :180)

2. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ

สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์นั้น วิเคราะห์ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างบทแต่ละบทในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจากการทดสอบหลังเรียนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละแล้วนำไปวิเคราะห์หา ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนโดยใช้สูตร E_1/E_2 ตั้ง
เกณฑ์ไว้ที่ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, 2550:139)

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ จากการ
ทำแบบทดสอบระหว่างเรียน เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ 80 หรือสูงกว่า

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ จากการ
ทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วได้ 80 หรือสูงกว่า

การหาประสิทธิภาพของกระบวนการใช้สูตรดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ,
2550:139)

$$E_1 = \left[\frac{\sum x}{N} \right] \times 100$$

$$E_2 = \left[\frac{\sum F}{N} \right] \times 100$$

เมื่อ E_1 = ประสิทธิภาพของกระบวนการ

E_2 = ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum x$ = คะแนนรวมของแบบทดสอบระหว่างเรียน

$\sum F$ = คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน

N = จำนวนผู้เรียน

A = คะแนนเต็มของแบบทดสอบระหว่างเรียน

B = คะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 และหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยตามลำดับดังนี้

การสร้างชุดการสอนผู้วิจัยได้พบปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองจากการที่สอนนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 ผู้วิจัยจึงมีวิธีการสร้างชุดสอนและวิธีการแก้ปัญหาได้ดังนี้

1. แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่สามารถอ่านชื่อตัวโน้ตหรือจำชื่อตัวโน้ตสัญลักษณ์พยัญชนะไทยได้เลย ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนรู้จักและจำชื่อตัวโน้ตต่างๆ ได้ และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 129 – 131)

2. แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่สามารถอ่านชื่อตัวโน้ตหรือจำชื่อตัวโน้ตสัญลักษณ์พยัญชนะภาษาอังกฤษได้เลย ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนรู้จักและจำชื่อตัวโน้ตต่างๆ ได้ โดยมีการนำสัญลักษณ์มือและการออกเสียงประกอบตัวโน้ตเข้ามา และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 132 – 134)

3. แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่รู้จักเกี่ยวกับจังหวะต่างๆ และจังหวะจังหวะหยุดได้เลย ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อโดยการนำรูปภาพที่นักเรียนรู้จักเข้ามาเป็นสื่อการเรียนการสอน และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ(ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 135 – 137)

4. แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ จังหวะ ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่รู้จักเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของจังหวะต่างๆ ได้ ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อโดยนำสัญลักษณ์รูปภาพมาแทนสัญลักษณ์จังหวะต่างๆพร้อมกับให้นักเรียนออกเสียงและปรบมือตามจังหวะและผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 138 – 140)

5. แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การฟังและการร้องแยกเสียงของตัวโน้ต ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่รู้จักโน้ตเสียงต่ำและโน้ตเสียงสูงได้ ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อโดยให้นักเรียนได้ฟังเสียงเปียโนโดยผู้วิจัยเป็นคนกดเปียโนให้นักเรียนได้ฟังและร้องตาม และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 141 – 142)

6. แผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การเคลื่อนไหวร่างกายกับจังหวะ ผู้วิจัยพบปัญหาโดยนักเรียนไม่สามารถเคลื่อนไหวตามจังหวะที่ได้ยินให้ตรงกับจังหวะได้ ผู้วิจัยจึงสร้างชุดการสอนนี้ขึ้นมาเพื่อโดยให้นักเรียนทำท่าต่างๆ ประกอบกับเสียงจังหวะกลองที่ผู้วิจัยเป็นคนตีและกำหนดไว้ จากนั้นให้นักเรียนจินตนาการและสร้างสรรค์ท่าทางตามความคิดของตนเองประกอบเพลง และผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 143-145)

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมมนตรี 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนที่นักเรียนได้ทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้เพื่อหาประสิทธิภาพตัวแรก (E_1) และคะแนนประเมินหลังเรียนที่นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว มาวิเคราะห์ (E_2) ซึ่งปรากฏดังนี้

1. ผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียน

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 1				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1 / E_2
	คน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	
25	10	250	201	80.4	20	500	449	89.8	80.4/89.8

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวไนต์ ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 80.4 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวไนต์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 109-110)

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 2				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1 / E_2
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_2	
คน									
25	10	250	203	81.2	20	500	449	89.8	81.2/89.8

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวไนต์ ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.2 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวไนต์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้า 111-112)

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 3				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1/ E_2
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_2	
25	10	250	209	83.6	20	500	449	89.8	83.6/89.8

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวัด ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.6 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวัด ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 113-114)

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 4				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1/ E_2
	คน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้ E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้ E_2		
25	10	250	211	84.4	20	500	449	89.8	84.4/89.8

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เรื่องการฟังและแยกเสียงของตัวโน้ต ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.4 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เรื่องการฟังและแยกเสียงของตัวโน้ต ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 115-116)

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 5				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1 / E_2
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_2	
25	10	250	214	85.6	20	500	449	89.8	85.6/89.8

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การร้องและการออกเสียง ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.6 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การร้องและการออกเสียง ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที 117-118)

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 6				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1 / E_2
	คน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้ E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้ E_2		
25	10	250	219	87.6	20	500	449	89.8	87.6/89.8

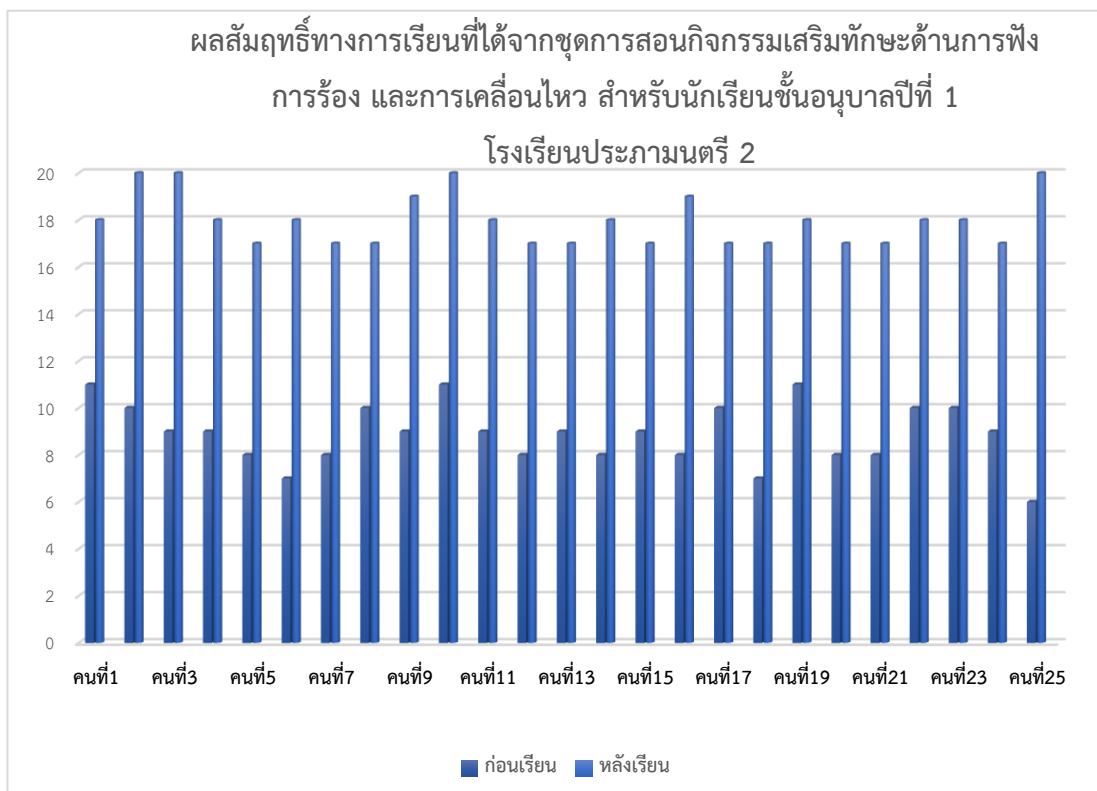
จากตารางที่ 6 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.6 และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง เรื่อง การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 119-120)

ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างเรียน และคะแนนหลังเรียน

จำนวนนักเรียน	แบบทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 5				แบบทดสอบหลังเรียน				E_1/ E_2
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_1	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนรวมที่ได้	E_2	
คน									
25	60	1,500	1,230	83.8	100	500	449	89.8	83.8/89.8

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียนด้วยการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 1-6 ที่ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.8 และคะแนนที่ได้จากการประเมินหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.8 (ดูรายละเอียดภาคผนวกหน้าที่ 121-122)

สรุปได้ว่าชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.8/89.8 สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 80/8

ภาพประกอบ 7 กราฟแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนทั้งหมด

ที่มา : นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์. (2566).

จากภาพประกอบที่ 7 กราฟแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 สูงกว่าก่อนเรียน

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วย
ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว

ผลการทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนนเต็ม			
			\bar{X}	S.D.	t	sig
คะแนนทดสอบก่อน เรียน	25	20	8.88	1.30	28.28	.000
คะแนนทดสอบหลัง เรียน	25	20	17.96	1.09		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นได้ว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลการเรียนอยู่ที่ 8.88 แต่หลังจากเรียนด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบหลังเรียนอยู่ที่ 17.96 ซึ่งเมื่อนำผลของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทำการเปรียบเทียบ พบว่า ค่า t มีค่าเท่ากับ 28.28 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมามนตรี 2 โดยมีลำดับขั้นตอนและผลสรุปของวิจัย ดังนี้

สรุปผล

1. การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมามนตรี 2 ซึ่งชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพของชุดการสอน พบว่า ชุดการสอนมีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ โดยสามารถสรุปผลการประเมินคุณภาพชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว ได้ดังนี้

1.1 ผลการประเมินคุณภาพชุดการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยที่ได้คือ 4.89 , 2. ด้านแบบทดสอบ ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 5.0 ผลการพิจารณาคุณภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว โดยภาพรวมทั้งหมด พบว่า ค่าเฉลี่ยที่ได้ คือ 4.96 แปลว่า คุณภาพของชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหวมีคุณภาพที่ดี

1.2 ผลการประเมินจากการทดลองใช้ชุดการสอนทั้งหมด 6 แผนการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมามนตรี 2 จำนวนทั้งหมด 25 คน เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอน พบว่าผลที่ได้ คือ E_1 เท่ากับ 83.8 และ E_2 เท่ากับ 89.8 แสดงว่ากิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกับการสอบหลังเรียนในส่วนของทฤษฎีนั้นมีความสอดคล้องกัน และส่งผลให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทฤษฎี

อภิปรายผล

จากการสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนประถมามนตรี 2 จำนวน 25 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้กิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว เข้ามาในคาบเรียนวิชาดนตรีเด็กเล็ก จึงทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจของเทคนิคการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหวร่างกาย และสัญลักษณ์จังหวะต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลให้คะแนนของผู้เรียนดีขึ้นโดยได้ผลการทดสอบหลังเรียน จึงทำให้ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียน

ประมาณตรี 2 มีประสิทธิภาพที่ดีจากผลการทดสอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประมาณตรี 2 มีประสิทธิภาพ E_1/ E_2 เท่ากับหมายความว่า ผู้เรียน ได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 83.8 เมื่อทำแบบทดสอบหลังเรียน ผู้เรียนได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 89.8 แสดงว่าชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประมาณตรี 2 ที่คณะผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประมาณตรี 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบโดยวิเคราะห์หลักการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษร รอดเดช (2522 : 36-37) ที่กล่าวว่าไว้ว่าการสร้างชุดการสอนที่ดีต้องเริ่มจากกระบวนการสร้างเป็นขั้นตอนต่างๆ เริ่มจากการขั้นตอนง่ายๆ ไปสู่ขั้นตอนยาก และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีสื่อหรือรูปภาพที่เหมาะสมกับผู้เรียน จึงนำมาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนแผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์มีคุณภาพสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2. ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประมาณตรี 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้เน้นเกี่ยวกับทักษะการฟัง การฟัง และการเคลื่อนไหว ในทุกชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ของโคตาย ดาโคตช และออร์ฟ สามารถนำมาสรุปเป็นผลพัฒนาการของเด็กได้ ดังนี้

2.1 ทักษะการฟัง เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคตาย ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการสอนร้องก่อน โดยผู้เรียนต้องร้องเพลงให้มีคุณภาพ ไพเราะ และมีระดับเสียงที่ถูกต้อง ไม่เพี้ยน ผู้วิจัยจึงมีการสอดแทรกเพลงเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ และมีการใช้สัญลักษณ์มือในการแก้ไขระดับเสียงให้ถูกต้อง หลังจากที่ผู้เรียนสามารถทำได้แล้ว ผู้วิจัยมีการทดสอบผู้เรียนโดยการปรบมือให้ผู้เรียนฟัง และให้ผู้เรียนปรบตามให้ถูกต้อง จากนั้นก็จะเริ่มมีการเพิ่มระดับเสียงเข้าไปโดยให้ผู้เรียนร้องตามระดับเสียงที่ได้ยิน จากการใช้แบบฝึกหัดหลังการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการฟังที่ดีขึ้น เนื่องจากผู้เรียนสามารถ ปรบจังหวะจากเสียงที่ได้ยิน และร้องให้ตรงตามเสียงที่ได้ยินได้ แต่จะพบว่าหากวันที่ทำกิจกรรมผู้เรียนไม่มีสมาธิในการฟัง จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถฟังเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาแก้ปัญหาโดยการให้ผู้เรียนฟัง

ทำนองเพลงที่สั้นๆ มีภาพหรือมีเรื่องราวประกอบในบางครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และคุ้นเคยในการฟัง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอน ของโคดาเย(2537) พัฒนาเด็กคือการเรียนการสอนดนตรีควรมีระดับที่ยากง่ายเหมาะสมกับลักษณะพัฒนาการของเด็กมาผสมผสาน เข้าด้วยกัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการฟังที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 สัญลักษณ์จังหวะ หลังจากการใช้กิจกรรมเสริมทักษะควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ผลปรากฏว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านจังหวะดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ผู้เรียนสามารถปรบจังหวะตามโน้ตเพลงได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเข้าใจในจังหวะของโน้ตแต่ละตัว สามารถปรบจังหวะตามค่าของตัวโน้ตได้ แต่จะพบปัญหาในเรื่องช่วงอายุของผู้เรียน เนื่องจากการปรบจังหวะตามโน้ตนั้นต้องใช้สมาธิในการอ่านจังหวะ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนที่มีอายุ 3 ปี จะปรบจังหวะในห้องแรกได้ถูกต้อง หลังจากนั้นจะเริ่มมีการเร่งจังหวะ ทำให้การปรบจังหวะผิดไป จากโน้ตเป็นเพราะผู้เรียนไม่เข้าใจจังหวะเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์แทนจังหวะเป็นสัญลักษณ์ของรูปภาพ ต่อมาเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ต และให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงเรียกจังหวะก่อน จากนั้นให้อ่านออกเสียงเรียกพร้อมกับปรบจังหวะ เมื่อผู้เรียนทำได้อย่างคล่องแคล่วแล้วผู้วิจัยจึงให้ผู้เรียนอ่านจังหวะในใจพร้อมกับปรบจังหวะ และทำแบบเดิมซ้ำๆ โดยมีผู้วิจัยคอยตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคดาเย (2537) ที่ระบบสัญลักษณ์ต่างๆ แทนจังหวะ โดยเริ่มจากการใช้เป็นลักษณะของรูปภาพก่อน แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวโน้ต จนใช้ตัวโน้ตแทนจังหวะในที่สุด ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในเรื่องของการอ่านโน้ตจังหวะและปรบจังหวะได้ดีขึ้น

2.3 ทักษะการร้อง ผู้เรียนสามารถร้องได้ถูกต้องตรงตามระดับเสียง เข้าใจช่วงเสียงของโน้ตมากขึ้น สามารถนึกเสียงในความคิดและร้องออกมาเป็นโน้ตได้อย่างถูกต้อง โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้ฟังระดับเสียงและออกเสียงตาม โดยร้องเป็น โด เร มี ฟา ซอล พร้อมกับแสดงสัญลักษณ์มือประกอบ ผู้เรียนสามารถร้องได้อย่างถูกต้อง พบว่า ผู้เรียนบางคนไม่สามารถออกเสียงเป็น โด เร มี ฟา ซอล ได้ จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนี้กระดับเสียงได้ถูกต้องและขาดความมั่นใจซึ่งผู้เรียนแสดงออกโดยการร้องเสียงเบา ผู้วิจัยจึงให้ผู้เรียนนั้นเริ่มออกเสียงเป็นคำว่า ลา จนคล่อง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระยะขั้นคู่เสียงต่างๆ ทราบความสัมพันธ์ของระดับเสียง ทำให้ผู้เรียนจดจำเสียงระดับต่างๆ ได้ ผู้วิจัยจึงทำการแก้ไขให้ผู้เรียนชินกับการอ่านโน้ตโดยร้องเป็น โด เร มี ฟา ซอล เริ่มจากการอ่านโน้ตง่ายไปสู่โน้ตที่ยาก และผู้เรียนสามารถแยกแยะเสียงสูงต่ำ และสามารถร้องตามระดับเสียงได้ดีขึ้น การฝึกสัญญาณมือของโคดาเยทำให้ผู้เรียนรู้ทิศทางของเสียงสูงต่ำ ทำให้ร้องเสียงตามตัวโน้ตได้แม่นยำมากขึ้น สามารถจดจำระดับเสียงต่างๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะดนตรีในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคดาเย(2537) ที่เน้นการร้องเป็นหลัก โดยมี

การจัดสาระดนตรีอย่างมีระบบระเบียบ และใช้ระบบสัญลักษณ์แทนเสียงดนตรีให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

2.4 ทักษะการเคลื่อนไหว ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายถูกต้องตรงตามจังหวะที่ผู้วิจัยเป็นคนกำหนดไว้ได้ดี สามารถแยกแยะจังหวะช้า และจังหวะเร็ว และสามารถจินตนาการสร้างสรรค์จังหวะกับเพลงที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้ดี การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวด้วยตนเองตามจังหวะเพลงง่ายๆ นั้น ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของออร์ฟ (2553) และผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านการแสดงออกทางดนตรีอีกด้วย พบว่าผู้เรียนบางคนยังไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายตรงกับจังหวะได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องความกล้าแสดงออกซึ่งผู้เรียนจะขี้นเฉยๆ ผู้วิจัยจึงทำการแก้ไขโดยผู้วิจัยได้เดินเข้าไปจูมมือพาผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเขินอาย และสร้างความมั่นใจกับผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายตรงจังหวะได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในการใช้ชุดการสอน ครูผู้สอนควรจะศึกษาคู่มือขั้นตอนต่าง ๆ อย่างละเอียด ปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามประสิทธิภาพ
2. จากการทดลองผู้วิจัยพบว่า ควรจัดห้องเรียนการสอนที่มีขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพื้นที่ทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่
3. ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมีกำลังใจในการทำกิจกรรม ไม่รู้สึกกดดันและเครียดเกินไปในการทำกิจกรรม
4. การทำกิจกรรมครูผู้สอนต้องคอยสังเกตการณ์ผู้เรียนบ่อยๆ เพื่อคอยบอกจุดแก้ไขที่ผู้เรียนต้องปรับปรุง เช่น การระบายสีผิดสี การใช้สีมาเขียนแทนดินสอ ตรงนี้ต้องแก้ไขเลย หากปล่อยเฉยจะส่งผลให้ผู้เรียนคนนั้นมีความสับสน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา และออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงอายุและความสามารถ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาของช่วงวัย
2. ควรมีการพัฒนาชุดการสอนทดลองเด็กช่วงอายุอื่น ๆ เพื่อจะได้มีการพัฒนา และเผยแพร่ชุดการสอนนี้ให้ดีขึ้น
3. ควรมีการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เข้ามาพัฒนา เช่น สื่อที่เป็นเกม เพราะ เกมจะเป็นตัวช่วยที่ดึงดูดความสนใจ และจะทำให้พัฒนาการทักษะได้ความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

บรรณานุกรม

- Bock. (1993). *Developing Materials for The Study of Literature.*: English Teaching Forum, .
- Petty, T. W. (1963). *Developing Language Skills in Elementary School (4 th ed)*. Boston.
- กฤษดา หุ่นเจริญ. (2561). ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคตาย และดาลโครซ. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, นักศึกษานักศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขา ดนตรีศึกษา
- เกษร รอดเดช. (2522). การสร้างแบบฝึกเพื่อสอนซ่อมเสริมการออกเสียงพยัญชนะ ง ฟ ฝ คว และ ปว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. . (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ควงรัตน์ วุฒิปัญญารัตนกุล. (2555). ผลการใช้กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวตามแนวคิดทฤษฎีของดาลโครซที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชัยนาท ชัชพงษ์. (2553). การศึกษาการใช้ชุดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกิจกรรม 4 MAT เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2535). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารงานศึกษา เล่มที่ 1 (เล่มที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชินนาช ชัชพงษ์. (2553). การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตามแนวคิดของ คาร์ล ออร์ฟ ร่วมกับ กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีและทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). จิตวิทยาการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). หลักการของโคคายสู่การปฏิบัติ : วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคคาย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เดโช สนวนานนท์. (2521). จิตวิทยาในชีวิตประจำวันและจดหมายถึงสุมิตรา. กรุงเทพฯ.
- ธวัชชัย นาควงศ์. (2541). การสอนดนตรีสำหรับเด็กตามแนวของโคไต (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธานี มาลาศรี. (2554). การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 3 (ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีรพงศ์ พุทธิขาว. (2564). การพัฒนาแบบฝึกทักษะปฏิบัติดนตรีสากล (เครื่องเป่าวงโยธวาทิต) โดยประยุกต์ตามแนวคิดของดัลโครซ ออร์ฟ และโคคาย เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติ เครื่องดนตรีสากล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์.
- นภดล ยิ่งยงสกุล. (2010). ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรม เหมือนหรือต่างกันอย่างไร. <https://somordon.wordpress.com/2012/02/10>
- นิตยา ฤทธิโยธี. (2520). การทำและการใช้แบบฝึกทักษะเสริมทักษะ. เอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการสอนภาษาไทย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาทางการศึกษา. . กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา
- พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์. (2550). ชุดการสอนวิชาดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่องระดับเสียง และจังหวะ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต). , มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.
- พิชัย ตั่งประโคน. (2559). การเรียนฟลูตเบื้องต้น. <https://www.gotoknow.org/posts/14882>
- โรจนา แสงรุ่งรวี. (2531). ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำด้วยการใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ลักษณา อินทะจักร. (2538). กิจกรรมการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วรรณภา พ่วงสุวรรณ. (2518). การสร้างแบบฝึกการผันวรรณยุกต์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วาสนา สาระจันทร์. (2561). การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตามแนวคิดของ คาร์ลสออร์ฟร่วมกับ
กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีและทักษะความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- วิภาวรรณ จำเนียรพันธุ์. (2553). วิเคราะห์แบบเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนประถมดนตรีโคตยา
ประเทศอังกฤษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรี)). มหาวิทยาลัยมหิดล
, นครปฐม.
- วีระ ไทยพานิช. (2528). รายงานการสัมมนาเรื่องบทบาทของเทคโนโลยีขั้นสูงต่อการพัฒนา
การศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ ภาควิชาโสตทัศนศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร วัลย์ลักษณะนันท์. (2542). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น. กรุงเทพฯ เวิร์ดเวฟเอดิเตอร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สยาม จวงประโคน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโคลช
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. [https://so03.tci-
thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/249294/170641](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/249294/170641)

ภาคผนวก ก

- แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
- เรื่อง ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประภามนตรี 2

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรื่อง การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
สำหรับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2

คำชี้แจง ขอให้ท่านกรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านต่อ การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะ
ด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2
ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการ
นำไปใช้พิจารณาปรับปรุงต่อไป

+ 1 = เหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจ

-1 = ไม่เหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเกณฑ์ การพิจารณาของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือ
เหมาะสมเพียงใด

รายการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา			คำแนะนำ
	1	0	-1	
ส่วนเนื้อหา				
1. ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2 มีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์				
2. เนื้อหาในการทำกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2 มีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์				
3. ความถูกต้องของเนื้อหาในการทำกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการ				

เคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมตรี 2 ในการนำมาใช้สอน				
4. ความต่อเนื่องระหว่างเนื้อหาและกิจกรรม เสริมในการเรียนการสอน				
5. ความละเอียดของเนื้อหาและการทำกิจกรรมเสริม หลังเรียนและก่อนเริ่มเรียน				
6. เนื้อหาหรือสื่อในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม กับผู้เรียน				
ส่วนแบบทดสอบ Pre-test				
1. การสอบวัดผลความรู้ก่อนทำกิจกรรมเสริมการ เรียน				
2. สื่อการสอนในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม (รูปภาพ)				
ส่วนแบบทดสอบ Post-test				
1. แบบทดสอบมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและ สอดคล้องกับการเรียน				
2. ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ				
3. แบบฝึกหัดในการทำกิจกรรมหลังการเรียนเพื่อวัด ความรู้และทักษะในการจำ				
4. แบบทดสอบตรงกับการทำกิจกรรมก่อนเรียน				
5. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนและการทำ แบบฝึกหัดวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ข

- ราชานามผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ
- ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรื่อง การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว
สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประภามนตรี 2

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.พิมลมาศ พร้อมสุขกุล อาจารย์ประจำสาขาครุศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 2.นางสาวศยา ทันตะเวช อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.วิภาต วิบูลย์ภาณุเวช หัวหน้าสาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์สากลมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ อว 8718/2664

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวสุชาดา ยूरศักดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมามนตรี 2 ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานา สุนทรธนะผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.สยา ทันตะเวช เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) ชุดการสอน กิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวสุชาดา ยूरศักดิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099 261 4191

ที่ อว 8718/2664

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เนื่องด้วย นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤฎิภา สุนทรธนผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมลมาศ พร้อมสุขกุล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099 261 4191

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/2663

วันที่ 31 ตุลาคม 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมดนตรี 2 ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงนุช สุนทรชนผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.วิภาต วิบูลย์ภานุเวช เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 099 261 4191

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

Hoobh e.

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อชุดการสอน

รายการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา			ค่า IOC	คำแนะนำ
	+1		-1		
ส่วนเนื้อหา					
1. ชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 มีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์				1	สามารถนำไปใช้ได้
2. เนื้อหาในการทำกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 มีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์				1	สามารถนำไปใช้ได้
3. ความถูกต้องของเนื้อหาในการทำกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา 2 ในการนำมาใช้สอน				1	สามารถนำไปใช้ได้
4. ความต่อเนื่องระหว่างเนื้อหาและกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอน				0.66	สามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา			ค่า IOC	คำแนะนำ
	+1	0	-1		
5. ความละเอียดของเนื้อหาและการทำกิจกรรมเสริมหลังเรียนและก่อนเริ่มเรียน				1	สามารถนำไปใช้ได้
6. เนื้อหาหรือสื่อในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน				1	สามารถนำไปใช้ได้
ส่วนแบบทดสอบ Pre-test					
1. การสอบวัดผลความรู้ก่อนทำกิจกรรมเสริมการเรียน				1	สามารถนำไปใช้ได้
2. สื่อการสอนในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม (รูปภาพ)				1	สามารถนำไปใช้ได้
ส่วนแบบทดสอบ Post-test					
1. แบบทดสอบมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับการเรียน				1	สามารถนำไปใช้ได้
2. ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ				1	สามารถนำไปใช้ได้
3. แบบฝึกหัดในการทำกิจกรรมหลังการเรียนเพื่อวัดความรู้และทักษะในการจำ				1	สามารถนำไปใช้ได้
4. แบบทดสอบตรงกับการทำกิจกรรมก่อนเรียน				1	สามารถนำไปใช้ได้
5. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนและการทำแบบฝึกหัดวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์				1	สามารถนำไปใช้ได้

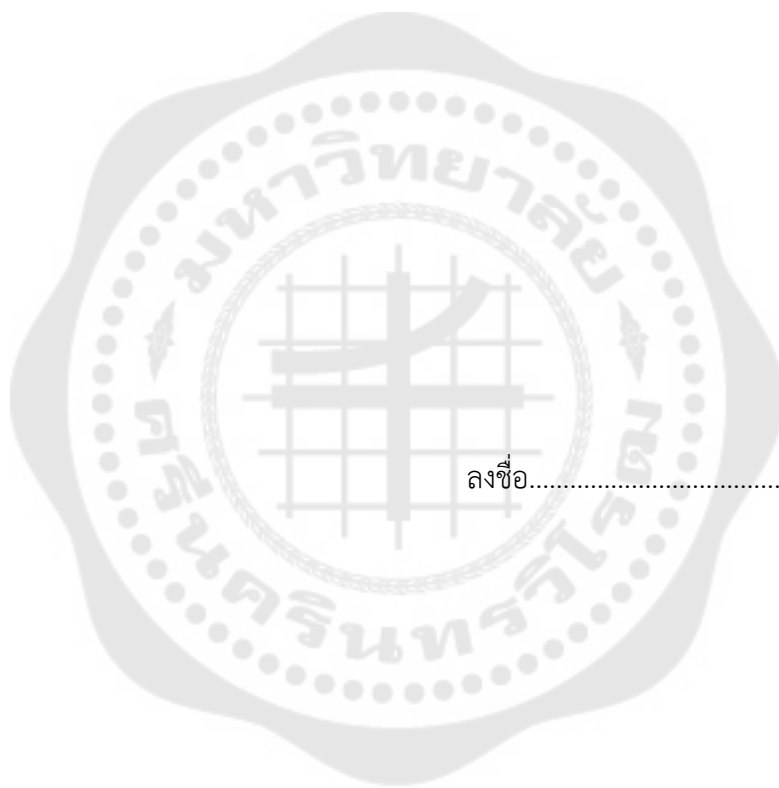
ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

- ตารางรายละเอียดคะแนนทดสอบของแต่ละหน่วยการเรียนรู้
- แผนจัดการเรียนรู้/แบบทดสอบท้ายหน่วย
- แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 10 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 1 (10)
1	9
2	9
3	9
4	9
5	9
6	8
7	7
8	9
9	7
10	9
11	9
12	9
13	9
14	8
15	9
16	8
17	8
18	8
19	8
20	7
21	7

ตาราง 10 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วย การเรียนรู้ที่ 1 (10)
22	7
23	7
24	6
25	6
คะแนนรวม	201
E₁	80.4

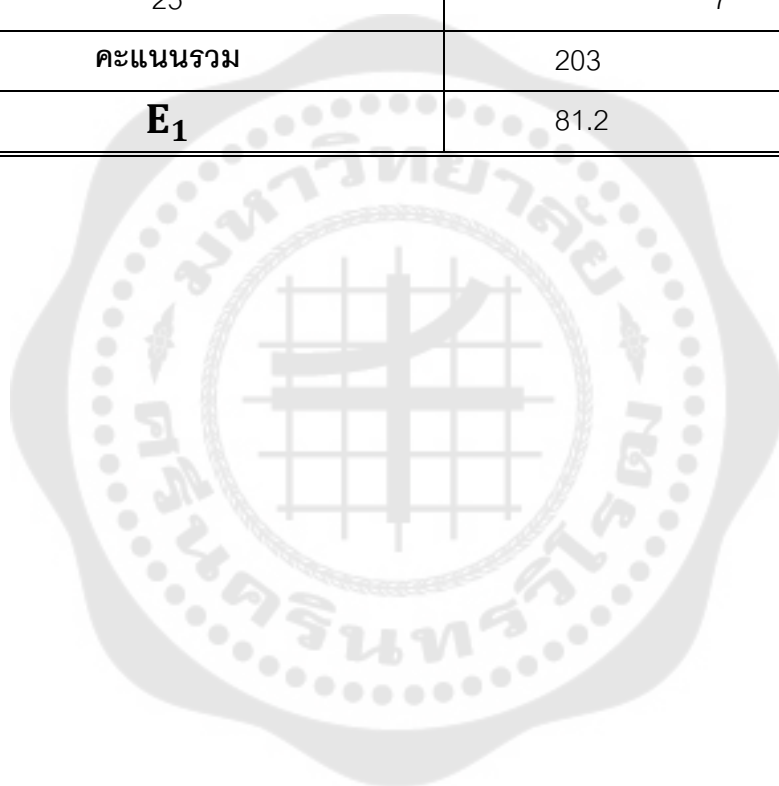

ตาราง 11 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 (10)
1	8
2	9
3	9
4	9
5	9
6	9
7	8
8	8
9	8
10	8
11	9
12	9
13	9
14	8
15	8
16	7
17	7
18	8
19	7
20	8
21	8

ตาราง 11 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 (10)
22	7
23	8
24	8
25	7
คะแนนรวม	203
E₁	81.2

ตาราง 12 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 3

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ ที่ 3 (10)
1	8
2	8
3	8
4	8
5	8
6	8
7	9
8	9
9	6
10	9
11	9
12	8
13	8
14	8
15	9
16	8
17	8
18	8
19	9
20	9
21	9

ตาราง 12 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่
	3 (10)
22	8
23	9
24	9
25	8
คะแนนรวม	209
E₁	83.6

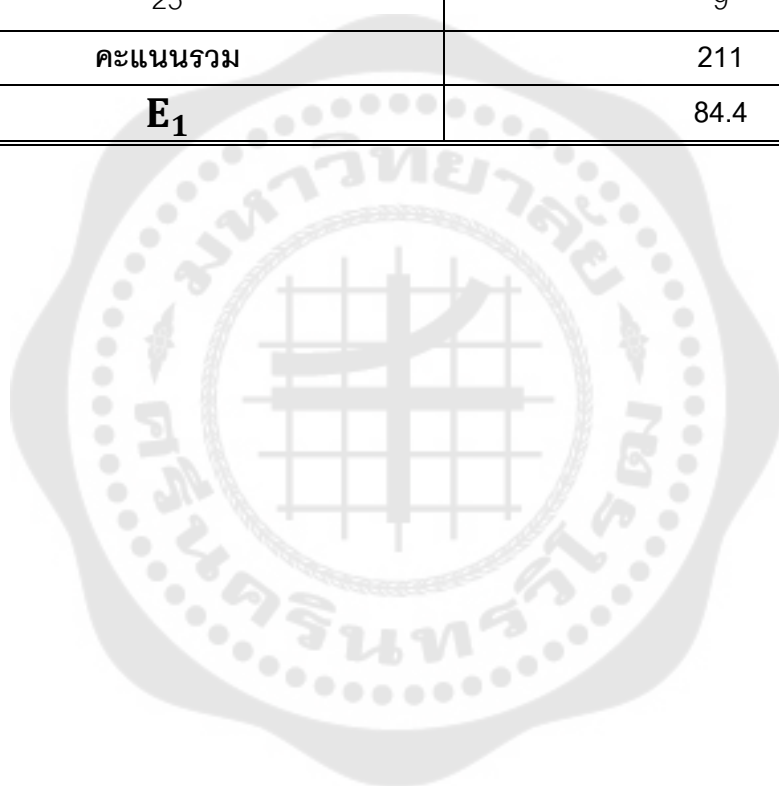

ตาราง 13 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 4

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 (10)
1	9
2	9
3	9
4	9
5	9
6	8
7	7
8	7
9	7
10	8
11	10
12	9
13	9
14	8
15	9
16	9
17	10
18	9
19	10
20	8
21	7

ตาราง 13 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่
	4 (10)
22	7
23	8
24	7
25	9
คะแนนรวม	211
E₁	84.4

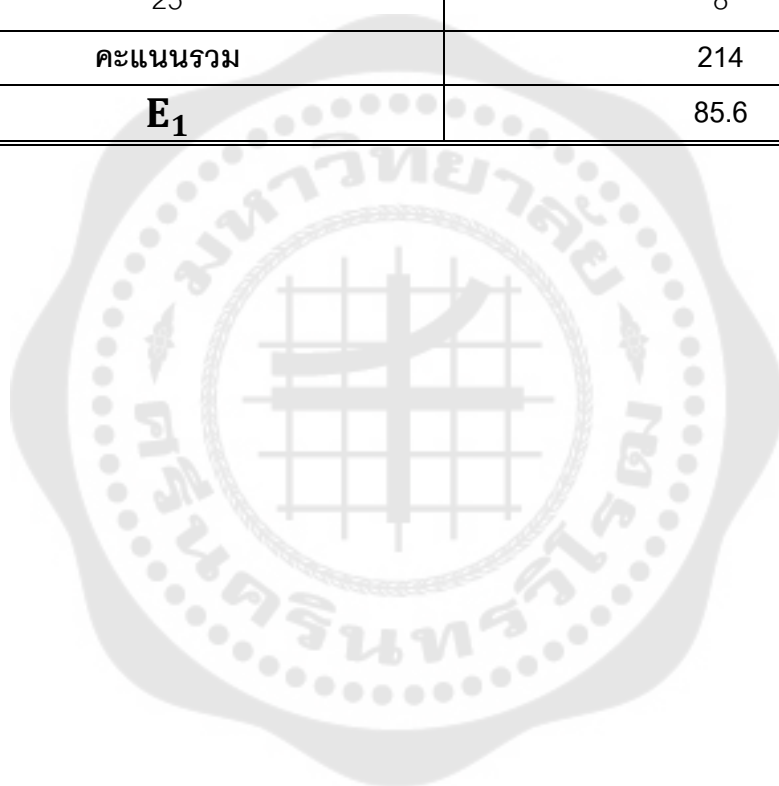

ตาราง 14 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 (10)
1	7
2	8
3	8
4	8
5	10
6	9
7	8
8	9
9	8
10	9
11	9
12	9
13	10
14	8
15	8
16	7
17	10
18	8
19	8
20	9
21	9

ตาราง 14 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 (10)
22	10
23	9
24	8
25	8
คะแนนรวม	214
E₁	85.6

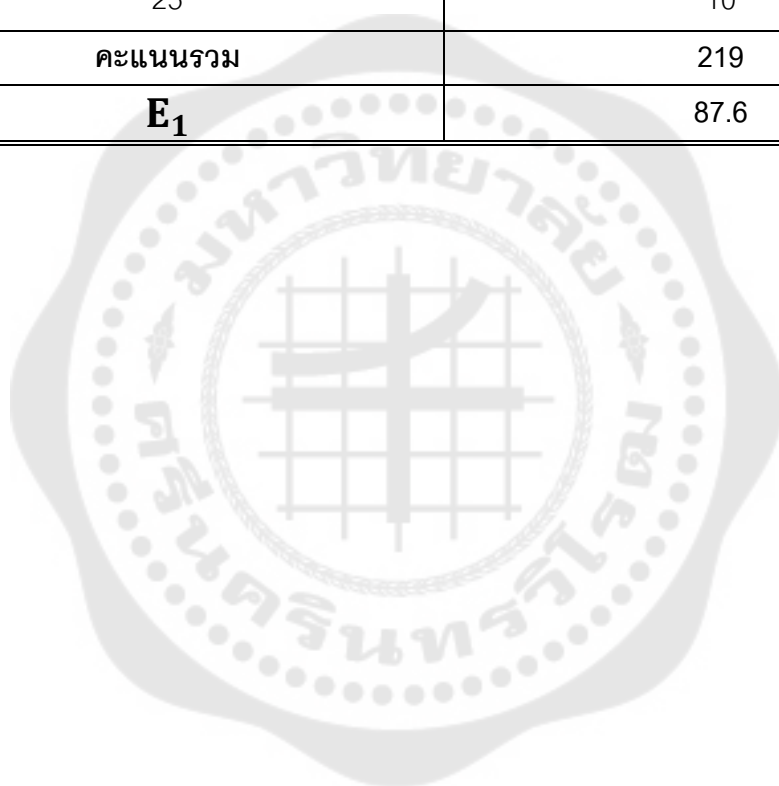

ตาราง 15 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 6

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 (10)
1	8
2	10
3	7
4	7
5	9
6	10
7	7
8	10
9	8
10	8
11	7
12	9
13	10
14	9
15	10
16	10
17	9
18	8
19	8
20	8
21	10

ตาราง 15 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 (10)
22	9
23	9
24	9
25	10
คะแนนรวม	219
E₁	87.6

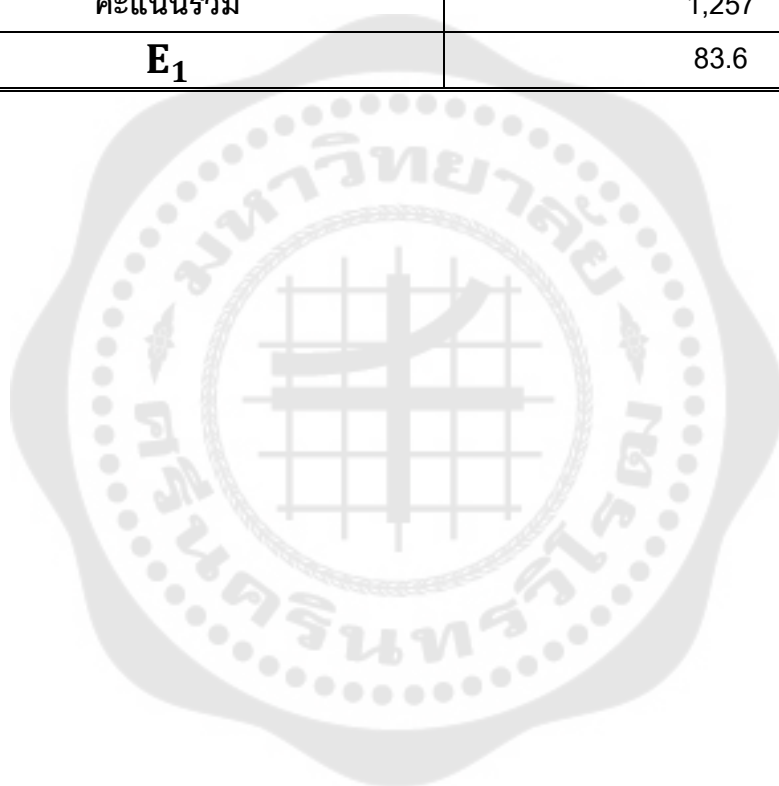

ตาราง 16 แสดงผลคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียน

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (60)
1	49
2	53
3	50
4	51
5	54
6	52
7	46
8	52
9	44
10	51
11	53
12	53
13	55
14	49
15	53
16	49
17	52
18	49
19	50
20	49
21	50

ตาราง 16 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ผลคะแนนทดสอบระหว่างเรียน (60)
22	48
23	50
24	47
25	48
คะแนนรวม	1,257
E₁	83.6

แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และกำหนดขั้นตอนในการสร้างแผนการการสร้างชุดการสอนกิจกรรมเสริมทักษะด้านการฟัง การร้อง และการเคลื่อนไหว สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนประถมานตรี

ครั้งที่	เนื้อหา	กิจกรรม	เครื่องมือ
1	แบบทดสอบก่อนเรียน		
2	พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต	- อ่านชื่อตัวโน้ต	แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 1
3	พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต	- สัญญาณมือตัวโน้ต - ร้องเพลงตามชื่อตัวโน้ต จากเพลงโน้ต 5 ตัวแรกของฉันทน์	- แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 2
4	พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ	- ออกเสียงเรียกสัญลักษณ์จังหวะของโน้ตตัวดำ และตัวหยุดตัวดำ - ปรบมือตาม โน้ตตัวดำ และตัวหยุดตัวดำจากสัญลักษณ์	- แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 3
5	พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ	- อ่านและปรบมือตาม โน้ตตัวขาว ตัวดำ และตัวหยุดตัวดำ	- แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 4
6	เรื่องการฟังและแยกเสียงของตัวโน้ต	- ร้องโน้ตตามระดับเสียง โด-ซอล จากเพลง ต่ำ กลาง สูง	- แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 5
7	การเคลื่อนไหวร่างกายให้ตรงกับจังหวะ	- เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ	- แบบฝึกหัดทำยบทเรียน ใบงานที่ 7
8	แบบทดสอบหลังเรียน		

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 1
เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต
วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อตัวโน้ตตัวโด - ตัวซอล ได้
2. นักเรียนสามารถอ่านชื่อตัวโน้ตตัวโน้ตตัวโด - ตัวซอล ตามรูปภาพ ได้

สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 1 เรื่อง การอ่านชื่อตัวโน้ต

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยครูผู้สอนอ่านชื่อตัวโน้ตตัวโด - ตัวซอลให้นักเรียนฟัง
2. ครูผู้สอนนำสื่อการสอนรูปตัวโน้ตตัวโด - ตัวซอล ขึ้นมาให้นักเรียนดู

ที่มา นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์

3. ครูผู้สอนอ่านชื่อตัวโน้ตแต่ละตัวให้นักเรียนฟัง พร้อมให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครูผู้สอน
4. ครูผู้สอนเริ่มให้นักเรียนอ่านออกเสียงด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนชูป้ายสื่อการสอนตัวโน้ตควบคู่ไปด้วย
5. ครูผู้สอนให้นักเรียนอ่านตัวโน้ตด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนสุ่มหยิบป้ายสื่อการสอนไปเรื่อยๆ และโดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง
6. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำใบงานครั้งที่ 1 โดยระบายสีรูปตัวโน้ตที่นักเรียนได้ยิน โดยครูผู้สอนจะอ่านชื่อตัวโน้ตแต่ละตัวนั้นๆ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

ตรวจใบงานครั้งที่ 1

เครื่องมือ

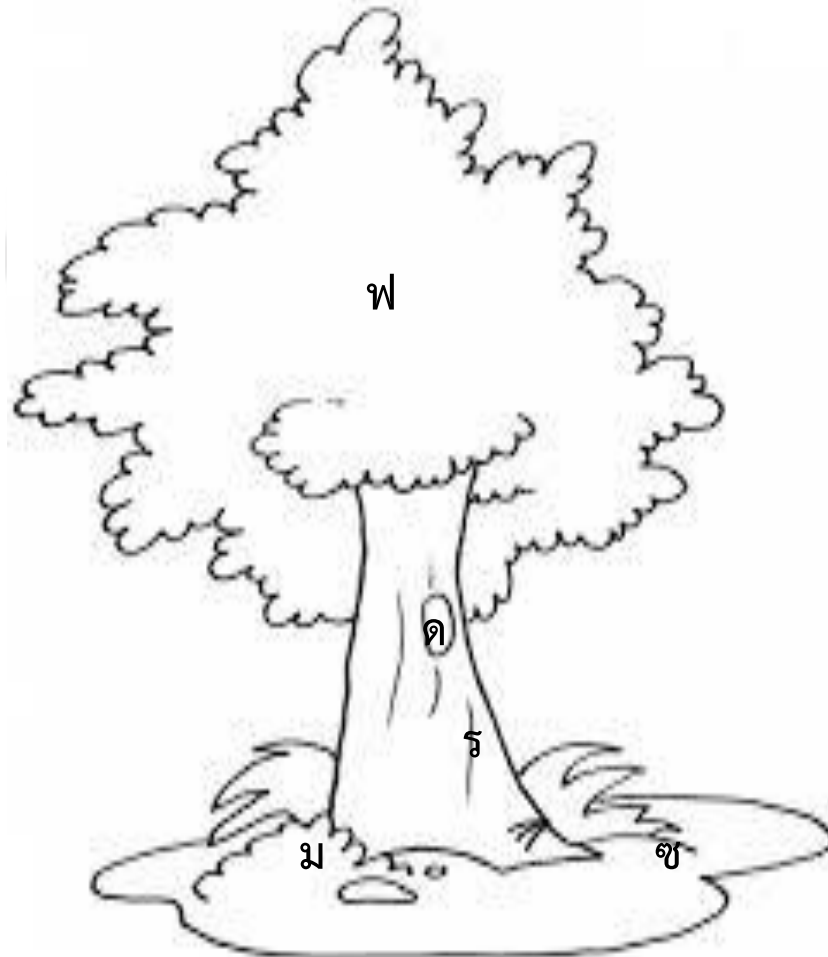
ใบงานครั้งที่ 1

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุง เร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ ระบายสีตัวโน้ต ตามที่ครูผู้สอน อ่านได้	นักเรียนสามารถ ระบายสีได้อย่าง ถูกต้อง	นักเรียน สามารถระบาย สีตามตัวโน้ตได้ แต่ครูผู้สอนต้อง ให้ความ ช่วยเหลือ	นักเรียนสามารถ ระบายสีตามตัว โน้ตได้บ้างและ ไม่ได้บ้าง	นักเรียนไม่ สามารถระบายสี ได้เลย

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนระบายสีต้นไม้ตามครูผู้สอนอ่านชื่อต้นไม้

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 2

เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตัวโน้ต วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อตัวโน้ตตัว C – G ได้
2. นักเรียนสามารถอ่านชื่อตัวโน้ตตัวโน้ตตัว C - G ตามรูปภาพ ได้
3. นักเรียนสามารถทำสัญญาณมือตามชื่อตัวโน้ตได้

สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 2 เรื่อง สัญญาณมือกับตัวโน้ต

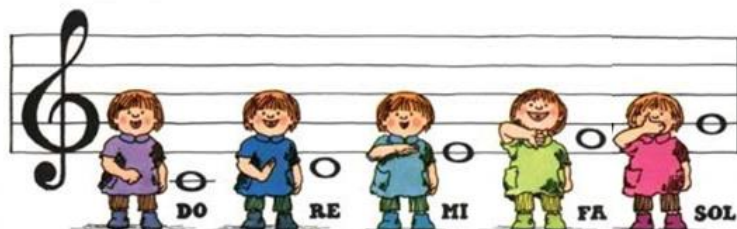
กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยครูผู้สอนอ่านชื่อตัวโน้ตตัว C – G ให้นักเรียนฟัง
2. ครูผู้สอนนำสื่อการสอนรูปตัวโน้ตตัว C - G ขึ้นมาให้นักเรียนดู

ที่มา นางสาวสุชาดา ยุรศักดิ์

3. ครูผู้สอนอ่านชื่อตัวโน้ตแต่ละตัวให้นักเรียนฟัง พร้อมให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครูผู้สอน
4. ครูผู้สอนเริ่มให้นักเรียนอ่านออกเสียงด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนชูป้ายสื่อการสอนตัวโน้ตควบคู่ไปด้วย
5. ครูผู้สอนนำภาพสัญลักษณ์มือประกอบเสียง โด เร มี ฟา ซอล มาให้นักเรียนดู จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ที่มา : <http://msmichaudsmusicroom.blogspot.com/2015/08/?m=1>

6. ครูผู้สอนให้นักเรียนออกเสียงชื่อตัวโน้ตตัวโด – ตัวซอล พร้อมด้วยสัญลักษณ์มือ
7. ครูผู้สอนให้นักเรียนร้องโน้ตเพลง **โน้ต 5 ตัวแรกของฉัน** จากบรรทัด 5 เส้น โดยมีครูผู้สอนร้องนำและให้นักเรียนร้องตาม พร้อมด้วยสัญลักษณ์มือ
8. ครูผู้สอนให้นักเรียนร้อง “ลา ลา ลา” แทนการร้องเป็นชื่อโน้ต ให้ตรงตามจังหวะและระดับเสียง จากนั้นให้นักเรียนร้องเนื้อเพลง **โน้ต 5 ตัวแรกของฉัน** โดยมีครูผู้สอนคอยให้

9. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำใบงานครั้งที่ 2

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

ตรวจใบงานครั้งที่ 2

เครื่องมือ

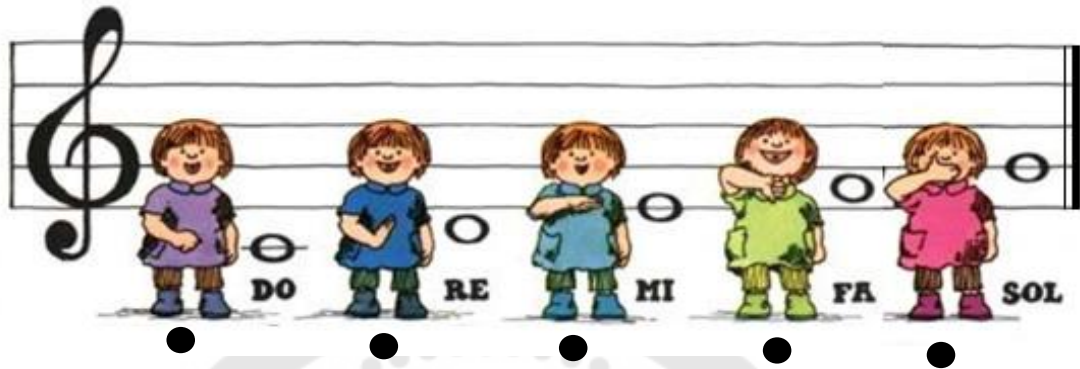
ใบงานครั้งที่ 2

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุง เร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ โยงจับคู่ สัญลักษณ์มือกับ ตัวโน้ตได้	นักเรียนสามารถ โยงจับคู่ สัญลักษณ์มือกับ ตัวโน้ตได้อย่าง ถูกต้อง	นักเรียน สามารถโยง จับคู่สัญลักษณ์ มือกับตัวโน้ตได้ แต่ครูผู้สอนต้อง ให้ความ ช่วยเหลือ	นักเรียน สามารถโยง จับคู่สัญลักษณ์ มือกับตัวโน้ตได้ บ้างและไม่ได้ บ้าง	นักเรียนไม่ สามารถโยงจับคู่ สัญลักษณ์มือกับ ตัวโน้ตได้เลย

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนโยงเส้นสัญลักษณ์มือ ให้ตรงกับชื่อตัวโน้ตที่กำหนดไว้ให้

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 3

เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจิ้งหะ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างของจิ้งหะได้
2. นักเรียนสามารถอ่านชื่อผลไม้ได้ตรงตามจิ้งหะ

สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 3 เรื่อง การอ่านจิ้งหะจากรูปภาพ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยครูปรบมือเป็นจิ้งหะง่ายๆ ให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนปรบมือตาม
2. ครูผู้สอนวาดภาพกล้วยให้นักเรียนดู จากนั้นอ่านชื่อผลไม้ให้เป็นจิ้งหะพร้อม ปรบมือประกอบเป็นตัวอย่าง และให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ทีมา นางสาวสุชาดา ยุรงค์ดี

3. ครูผู้สอนเริ่มสอดแทรกโน้ตตัวหยุดลงไปในรูปแบบกล้วย โดยใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดนักเรียน ดังนี้

♥ ในรูปภาพนั้นมีอะไรเปลี่ยนไปหรือเพิ่มเข้ามา (ตัวอย่างคำตอบ มีรูปหามพูด)

ทีมา นางสาวสุชาดา ยุรงค์ดี

4. ครูผู้สอนให้นักเรียนอ่านและปรบจิ้งหะจากรูปภาพตามความเข้าใจของนักเรียนด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

5. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำใบงานครั้งที่ 3 โดยวาดภาพกล้วย และหยุดพูดในรูปแบบของตนเอง โดยให้รูปแบบของจิ้งหะมีความแตกต่างจากรูปแบบจิ้งหะที่ผ่านมา
6. ครูผู้สอนให้นักเรียนอ่านชื่อผลไม้และปรบจิ้งหะ โดยใช้ภาพวาดของตนเองเป็นสื่อ
7. ครูผู้สอนให้นักเรียนบอกความแตกต่างของคำตัวโน้ตว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยมีครูผู้สอนคอยตรวจสอบความถูกต้อง
8. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำใบงานที่ 3

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

ตรวจใบงานครั้งที่ 3

เครื่องมือ

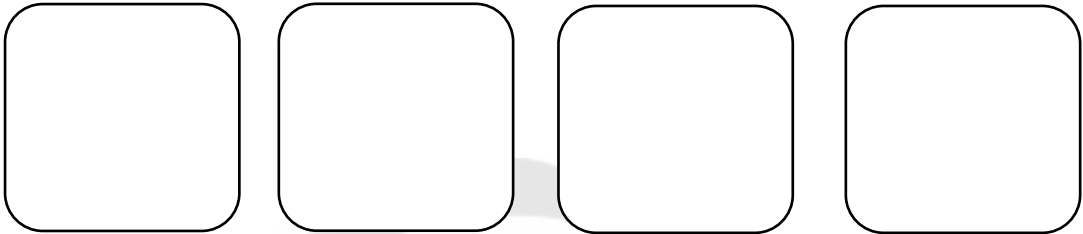
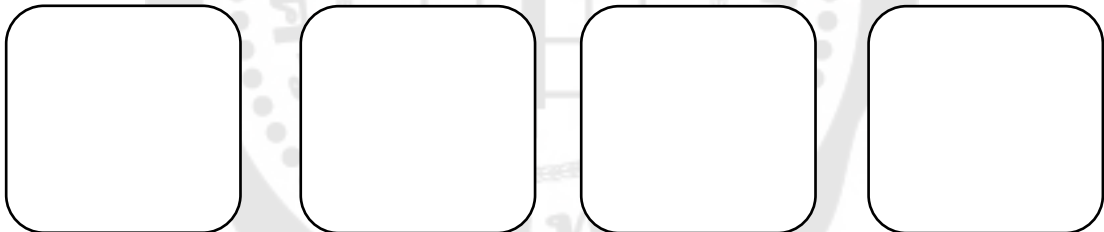
ใบงานครั้งที่ 3

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุง เร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ อ่านชื่อผลไม้ให้ ตรงตามจิ้งหะ ได้	นักเรียนสามารถ อ่านชื่อผลไม้ให้ ตรงตามจิ้งหะ ได้อย่างถูกต้อง	นักเรียน สามารถอ่านชื่อ ผลไม้ให้ตรง ตามจิ้งหะได้ และได้รับการ แก้ไขเล็กน้อย	นักเรียน สามารถอ่านชื่อ ผลไม้ให้ตรงตาม จิ้งหะได้บ้าง และได้รับการ แก้ไข	นักเรียนไม่ สามารถอ่านชื่อ ผลไม้ให้ตรงตาม จิ้งหะได้หรือ ปฏิบัติได้ตามที่ ครูแนะนำเท่านั้น

ใบงานที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพกล้วย และหยุดพูดลงในช่องว่าง ที่กำหนดให้และให้นักเรียน
 ประมวลตามรูปภาพที่วาดเป็นจังหวะให้ถูกต้อง

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 4

เรื่อง พื้นฐานและความรู้ทั่วไปเรื่องจังหวะ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถปฏิบัติการออกเสียงเรียกสัญลักษณ์จังหวะได้
2. นักเรียนสามารถปรบมือตามสัญลักษณ์จังหวะได้

สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 4 เรื่อง การอ่านจังหวะจากสัญลักษณ์

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนทบทวนบทเรียนให้นักเรียนโดยครูผู้สอนให้นักเรียนอ่านชื่อผลไม้ตามจังหวะของสัปดาห์ที่ 3
2. ครูผู้สอนแนะนำสัญลักษณ์การอ่านจังหวะเปลี่ยนจากรูปผลไม้เป็นโน้ตตัวดำ โน้ตตัวขาว และตัวหยุดตัวดำ และให้นักเรียนออกเสียงเรียกสัญลักษณ์พร้อมปรบมือประกอบ ดังนี้

	เท่ากับ		ออกเสียง	ทา
	เท่ากับ		ออกเสียง	ทา อา
	เท่ากับ		ไม่ต้องออกเสียงแต่ให้ทำท่าทางประกอบ	

3. ครูผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติการออกเสียงเรียกสัญลักษณ์จังหวะด้วยตนเอง จากนั้นให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ

								
	ทา	ทา	ทา	อา	-	ทา	ทา	อา

4. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำใบงานครั้งที่ 4

การวัดและประเมินผล**วิธีการวัดและประเมินผล**

ตรวจใบงานครั้งที่ 4

เครื่องมือ

ใบงานครั้งที่ 4

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุงเร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ ปรับจังหวะ อ่าน และเขียน สัญลักษณ์จังหวะ ได้	นักเรียนสามารถ ปรับจังหวะ อ่านและเขียน สัญลักษณ์ จังหวะได้อย่าง ถูกต้อง	นักเรียนสามารถ ปรับจังหวะ อ่านและเขียน สัญลักษณ์ จังหวะได้และ ได้รับการแก้ไข เล็กน้อย	นักเรียนสามารถ ปรับจังหวะ อ่านและเขียน สัญลักษณ์ จังหวะได้บ้าง และได้รับการ แก้ไข	นักเรียนไม่ สามารถปรับ จังหวะ อ่านและเขียน สัญลักษณ์จังหวะ ได้หรือปฏิบัติได้ ตามที่ครูแนะนำ เท่านั้น

ใบงานที่ 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมสัญลักษณ์จังหวะ ♩ ♪ ลงในช่องว่าง ที่กำหนดไว้ให้ถูกต้อง

(* โน้ตตัวดำ ออกเสียงว่า ทา

โน้ตตัวขาว คือ ทา อา

ทา ทา ทา ทา

ทา ทา ทา

ทา ทา ทา อา

ทา ทา ทา อา

ทา อา

ทา อา

เรามาร้องด้วยกัน (*ซ้ำ)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 5

เรื่อง การฟังและการร้องแยกเสียงของตัวโน้ต

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถอ่านโน้ตและร้องโน้ตได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถแยกเสียงต่ำ กลาง สูง ได้

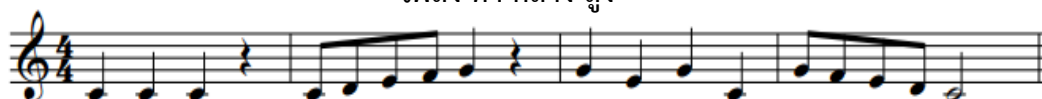
สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 5 เรื่อง การแยกเสียงตัวโน้ต

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนทบทวนบทเรียนโดยให้นักเรียนปรบจังหวะจากใบงานที่ 4
2. ครูผู้สอนทบทวนบทเรียนให้นักเรียนออกเสียงเรียกสัญลักษณ์จังหวะ โดยโน้ตตัวดำ ออกเสียง ทา โน้ตตัวขาว ออกเสียง ทา อา และโน้ตตัวหยุดตัวดำไม่ต้องออกเสียงแต่ใช้ท่าทางประกอบ จากนั้นให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะ โดยมีครูสอนคอยตรวจสอบความถูกต้อง
3. ครูผู้สอนกดเปียโนไล่เสียงตัวโน้ตตัวโต - ตัวซอลให้นักเรียนฟัง 2 รอบ รอบที่สาม ครูผู้สอนให้นักเรียนร้องชื่อตัวโน้ตตามเสียงเปียโน พร้อมทั้งตั้งคำถามกับนักเรียนว่า ระดับเสียงที่ครูผู้สอนกดหรือเล่นเปียโน นักเรียนฟังแล้วรู้สีอย่างไรบ้าง
4. ครูผู้สอนเฉลยคำตอบ เสียงที่ครูผู้กดหรือเล่นเปียโน นั้นคล้ายๆกับเราเดินขึ้นบันได เพราะว่าเสียงของตัวโน้ตจะค่อยไล่ขึ้นสูง และถ้าครูผู้สอนกดหรือเล่นเปียโนตั้งแต่โน้ตตัวซอล - โน้ตตัวโต เสียงนั้นก็คล้ายๆกับเรานั้นเดินลงบันได เพราะว่าเสียงจะค่อยๆไล่ลงมา
5. ครูผู้สอนเล่นเปียโนเพลง ต่ำ กลาง สูง ให้นักเรียนฟัง 2 รอบ
6. ครูสอนร้องโน้ตเพลง ต่ำ กลาง สูง จากบรรทัด 5 เส้น ให้นักเรียนฟัง พร้อมให้นักเรียนร้องตามครูผู้สอน

เพลง ต่ำ กลาง สูง

8. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำทางตามระดับเสียงตัวโน้ตด้วยเพลง ต่ำ กลาง สูง โดยคำว่า ต่ำ ให้นักเรียนเอามือก้มลงไปแตะที่หน้าแข้งของตนเอง คำว่า ต่ำแล้วค่อยๆสูง ให้นักเรียนนำมือไล่ขึ้นมาจนชูมือขึ้น คำว่า สูงกลางสูงต่ำ ให้นักเรียนชูมือขึ้นและนำมือมาแตะที่ท้อง และชูมือขึ้นอีกครั้ง และนำมือมาแตะที่หน้าแข้งของตนเอง และท่อนคำว่า สูงแล้วค่อยๆต่ำ ให้นักเรียนนำมือจากที่ชูขึ้นค่อยๆไล่ลงมาแตะที่หน้าแข้งของตนเอง

9. ครูผู้สอนให้นักเรียนทำแบบทดสอบครั้งที่ 5

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

ตรวจแบบทดสอบครั้งที่ 5

เครื่องมือ

แบบทดสอบครั้งที่ 5

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุงเร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ ร้องเพลงและทำ ท่าทางตามเพลง ได้	นักเรียนสามารถ ร้องเพลงและทำ ท่าทางตามเพลง ได้อย่างถูกต้อง	นักเรียนสามารถ ร้องเพลงและทำ ท่าทางตามเพลง ได้และได้รับการ แก้ไขเล็กน้อย	นักเรียนสามารถ ร้องเพลงและทำ ท่าทางตามเพลง ได้บ้างและต้องมี ครูผู้สอนคอย ช่วยเหลือ	นักเรียนไม่ สามารถ ร้องเพลง และทำท่าทางตาม เพลงได้เลย

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 6

เรื่อง เรื่องการเคลื่อนไหวร่างกายกับจังหวะ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ตรงจังหวะ
2. นักเรียนสามารถแยกจังหวะต่างๆได้

สื่อและอุปกรณ์

ใบงานครั้งที่ 6 เรื่อง การเคลื่อนไหวร่างกายกับจังหวะ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูผู้สอนทบทวนความรู้ของบทเรียนที่ผ่านมา โดยให้นักเรียนทำท่าเสียงต่ำ - เสียงสูง
2. ครูผู้สอนให้นักเรียนวิ่ง เดิน และกระโดดในห้องเรียน
3. ครูผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับจังหวะท่าทางการวิ่ง การเดิน และการกระโดดให้รักเรียนฟัง
4. ครูสอนตีกลองเป็นจังหวะรัวให้นักเรียนฟัง พร้อมกับอธิบายและถามนักเรียนว่าจังหวะรัวที่นักเรียนได้ยินเปรียบเสมือนท่าทางใด (คำตอบ ท่าทางการวิ่ง)
5. ครูสอนตีกลองเป็นจังหวะช้าๆ ให้นักเรียนฟัง พร้อมกับอธิบายและถามนักเรียนว่าจังหวะช้าๆ ที่นักเรียนได้ยินเปรียบเสมือนท่าทางใด (คำตอบ ท่าทางการเดิน)
6. ครูสอนตีกลองเป็นจังหวะสั้นๆ ให้นักเรียนฟัง พร้อมกับอธิบายและถามนักเรียนว่าจังหวะสั้นๆ ที่นักเรียนได้ยินเปรียบเสมือนท่าทางใด (คำตอบ ท่าทางการกระโดด)
7. ครูผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติท่าทางต่างๆด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนจะเป็นคนตีกลองในจังหวะต่างๆ
8. ครูผู้สอนเปิดเพลง ม้าวิ่งกับกับ ให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนนำท่าทางการวิ่ง การเดิน และการกระโดดเข้ามาคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง
9. ทำใบงานที่ 6

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

ตรวจแบบทดสอบครั้งที่ 6

เครื่องมือ

แบบทดสอบครั้งที่ 6

เกณฑ์การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	4 (ผ่านเกณฑ์)	3 (พอใช้)	2 (ปรับปรุง)	1 (ปรับปรุงเร่งด่วน)
นักเรียนสามารถ ทำท่าทางตาม เพลงได้	นักเรียนสามารถ ทำท่าทางตาม เพลงได้อย่าง ถูกต้อง	นักเรียนสามารถ ทำท่าทางตาม เพลงได้และ ได้รับการแก้ไข เล็กน้อย	นักเรียนสามารถ ทำท่าทางตาม เพลงได้บ้างและ ต้องมีครูผู้สอน คอยช่วยเหลือ	นักเรียนไม่ สามารถ ทำท่า ทางตามเพลงได้ เลย

ภาคผนวก ง
รูปภาพทำกิจกรรม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุชาดา ยุธศักดิ์
วัน เดือน ปี เกิด	01 เมษายน 2538
สถานที่เกิด	สมุทรปราการ
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2556 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ พ.ศ. 2561 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ) สาขาดนตรีคีตศิลป์สากลศึกษา จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2565 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา(ดนตรีศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	63 หมู่ที่ 9 ต.ดอนหายโศก อ.หนองหาน จ.อุดรธานี